

**GMINNY PROGRAM
REWITALIZACJI
GMINY ZARĘBY KOŚCIELNE
NA LATA 2025 – 2030**

**Zaręby Kościelne
luty 2026**

Spis treści

1	Wstęp.....	3
2	Wcześniejsze działania rewitalizacyjne.....	4
3	Podsumowanie przedsięwzięć wpisanych do Programu Rewitalizacji na lata 2016-2023	5
4	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 - 2030.....	6
5	Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji.	7
5.1	Ogólna charakterystyka gminy.....	7
5.2	Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie	7
5.3	Przyczyny degradacji obszaru rewitalizacji - diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych. ...	18
5.3.1	Sfera społeczna	18
5.3.2	Sfera gospodarcza.....	22
5.3.3	Sfera środowiskowa.....	24
5.3.4	Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	26
5.3.5	Sfera techniczna.....	27
5.4	Identyfikacja potrzeb rozwojowych oraz potencjałów gminy i obszaru rewitalizacji.	28
5.5	Obszar rewitalizacji – tereny zagrożone powodzią	33
6	Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	36
7	Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań.	37
8	Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	43
1.	Plac zabaw	55
2.	Siłownia plenerowa	55
	Zakładane efekty projektu to między innymi:	55
9	Szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych.	62
10	Opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi.	64
11	Mechanizmy włączania różnych grup interesariuszy w procesie rewitalizacji. Partnerstwo i partycypacja.	73
11.1	Partycypacja na etapie opracowania diagnozy.....	74
	1. otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji, umożliwiającego wyrażenie opinii, uwag i propozycji do projektu uchwały. Spotkanie odbyło się w dniu 26 sierpnia 2025 r. i zostało zorganizowane w siedzibie Urzędu Gminy w Zarębach Kościelnych na sali sesyjnej;	75
	2. zbierania uwag za pomocą formularza w postaci:	75

a) papierowej (poprzez wypełnienie formularza i dostarczenie go drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Zaręby Kościelne, ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne, lub osobiście do sekretariatu Urzędu Gminy);	75
b) elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza i przesłanie go pocztą elektroniczną na adres e-mail: ugzar@post.pl;	75
3. badania ankietowego dotyczącego opinii na temat proponowanych granic obszaru rewitalizacji;	75
4. zbierania uwag ustnych podczas otwartego spotkania konsultacyjnego w dniu 26 sierpnia 2025 r.	75
11.2 Etapy opracowania gminnego programu rewitalizacji.	75
12 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych- komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji.	78
12.1 Kompleksowość Programu Rewitalizacji.....	78
12.2 Koncentracja Programu	78
12.3 Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	79
13 Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji.	84
13.1 Struktura zarządzania wdrażaniem GPR	84
13.2 Komitet Rewitalizacji.....	85
13.3 Koszty zarządzania wdrażaniem Programu Rewitalizacji.....	86
13.4 Harmonogram działań zarządczych	86
14 System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji.	87
14.1 Monitoring programu.	87
14.2 Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych.....	91
14.3 System wprowadzania zmian w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.....	91
15 Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (dz. u. z 2022 r. poz. 172,975,1561,2456).	92
16 Sposób realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	93
16.1 Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.....	93
16.2 Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany.	93
17 Specjalna strefa rewitalizacji	94

1 Wstęp

Rewitalizacja stanowi kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Działania te prowadzone są przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie dokumentu programowego o charakterze strategii. Ramy prawne tego procesu zostały zakreślone w Ustawie z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji. Jednym z istotnych elementów tej ustawy jest uregulowanie kwestii dotyczących Gminnych Programów Rewitalizacji (GPR), które są podstawowym narzędziem nakierowanym na całościowe podejście do procesu oraz podejmowanie działań w ścisłej współpracy władz gminnych ze społecznością lokalną.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025–2030 wyznacza kierunki działań, jakie będą podejmowane w tym okresie przez interesariuszy, a w szczególności gminny samorząd, na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zakłada przy tym optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań tej części gminy, która została nim objęta programem oraz wzmocnienie lokalnych potencjałów.

Pamiętać przy tym należy, że rewitalizacja jest procesem wieloletnim, którego efekty uwidaczniać się mogą stopniowo, tak jak stopniowo i stosunkowo powoli zachodzą wszystkie przemiany społeczne. Rewitalizacji nie można utożsamiać z poprawą stanu technicznego infrastruktury, czy transformacją funkcjonalną przestrzeni. Choć rezultaty tego typu działań, są zwykle widoczne stosunkowo szybko, nie muszą oznaczać natychmiastowego wyjścia ze stanu kryzysowego, zwłaszcza w kontekście złożonych problemów społecznych. Dopiero projekty inwestycyjne odpowiednio skorelowane z tzw. projektami miękkimi owocują korzystnymi zmianami w sferze społecznej czy kulturowej. Dlatego poprawa następuje stopniowo i w znacznie dłuższej perspektywie czasowej.

2 Wcześniejsze działania rewitalizacyjne

Gmina Zaręby Kościelne prowadzi procesy rewitalizacyjne od kilku lat. Powstanie Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2025-2030 poprzedziło opracowanie i wdrożenie Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016 – 2023. Dokument opracowany w oparciu o ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz zgodnie z Wytycznymi rządowymi, zaprezentowanymi w dokumencie „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” został przyjęty uchwałą Rady Gminy Zaręby Kościelne Nr XX/154/17 z dnia 15 lutego 2017r. .

Program Rewitalizacji z roku 2017 korelował z poprzednią perspektywą funduszy unijnych oraz pozostawał zbieżny z założeniami obowiązujących wówczas dokumentów programowych i strategicznych funkcjonujących na szczeblach: lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Obszar wyznaczony do rewitalizacji ograniczono do miejscowości Zaręby Kościelne, która w oparciu o wyniki przeprowadzonej analizy wykazywała największą w całej Gminie koncentrację zjawisk negatywnych. Programu Rewitalizacji obejmował teren odpowiadający 2,14 % powierzchni całkowitej Gminy Zaręby Kościelne i zamieszkały był przez ok. 17,02 % jej populacji.

W dokumencie jako główny cel rewitalizacji wskazano **Ograniczenie negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne prowadzące do wyrównania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w gminie**. Założono że zostanie on osiągnięty w drodze realizacji dwóch celów strategicznych, do których przypisano kierunki działań. Określono je odpowiednio jako:

Cel 1: Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji

- Kierunki działań:
1. Aktywna reintegracja zawodowa i wsparcie osób bezrobotnych
  2. Aktywne włączenie społeczne osób będących w trudnej sytuacji życiowej
  3. Prowadzenie działań edukacyjnych i promocyjnych dotyczących procesu rewitalizacji w Zarębach Kościelnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel 2: Poprawa stanu struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji

- Kierunki działań:
1. Rozwój infrastruktury technicznej i społecznej na rzecz aktywizacji i poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji
  2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego i promocja regionu poprzez renowację zabytkowych obiektów w Zarębach Kościelnych
  3. Poprawa jakości środowiska i warunków bytowych ludności poprzez inwestycje w rozwój infrastruktury technicznej i poprawę efektywności energetycznej budynków
  4. Wsparcie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji poprzez rozwój obszarów inwestycyjnych

3 Podsumowanie przedsięwzięć wpisanych do Programu Rewitalizacji na lata 2016-2023

Po tym jak w ramach Programu Rewitalizacji na lata 2016-2023 został wyznaczony obszar rewitalizacji, w drodze partycypacji społecznej, dokonano wyboru projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Ich realizacja miała na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru, na którym wówczas występowała największa koncentracja negatywnych zjawisk. Zakładano, że w efekcie podjęcia zaplanowanych działań zostaną zlikwidowane lub znacząco ograniczone problemy i niedobory zidentyfikowanych na etapie wielopłaszczyznowej diagnozy.

Podstawowym założeniem przy określaniu i planowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych było osiągnięcie odpowiedniej synergii dzięki połączeniu oddziaływania interwencji nieinwestycyjnych (tzw. miękkich) oraz inwestycyjnych (infrastrukturalnych).

Mając na uwadze zasadę koncentracji programu rewitalizacji, w dokumencie z roku 2017-tego wskazano jedynie projekty zlokalizowane w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji, a więc na terenie miejscowości Zaręby Kościelne. Na liście głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujęto 7 projektów.

Spośród wszystkich zgłoszonych do programu zadań zrealizowano X. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy był brak możliwości pozyskania niezbędnego współfinansowania zewnętrznego dla pozostałych przedsięwzięć zaplanowanych w ramach PR. Szczegóły dotyczące wszystkich zakładanych do realizacji inicjatyw, które zostały uwzględnione w poprzednim okresie alokacyjnym prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podstawowe informacje o głównych projektach rewitalizacyjnych ujętych w Programie Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016-2023

Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Planowana wartość (zł)	Stan realizacji	Ostateczna wartość (tys. zł)
Utworzenie Klubu Integracji Społecznej	Gmina Zaręby Kościelne	1 000 000		
Utworzenie Akademii Rodziny w Zarębach Kościelnych	Gmina Zaręby Kościelne	700 000		
Renowacja zabytkowego kompleksu klasztorowego w Zarębach Kościelnych	Parafia św. Stanisława, Gmina Zaręby Kościelne	1 500 000		
Adaptacja budynku komunalnego na świetlice wiejską	Gmina Zaręby Kościelne	700 000		
Termomodernizacja budynku komunalnego w Zarębach Kościelnych	Gmina Zaręby Kościelne	400 000		
Opracowanie dokumentacji wraz z nadbudową szkoły podstawowej w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków edukacyjnych	Gmina Zaręby Kościelne	1 600 000		
Rozbudowa boiska przy Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych - Poprawa warunków życia, stanu kultury w gminie	Gmina Zaręby Kościelne	800 000		

Źródło: Materiały własne Gminy Zaręby Kościelne

4 Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 - 2030

Gminny Program Rewitalizacji (GPR) jest podstawowym dokumentem uchwalanym przez gminę i umożliwiającym prowadzenie przez współdziałający z lokalną społecznością samorząd kompleksowych działań rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze.

Ta specyficzna strategia rozwoju jest przygotowana dla wyodrębnionej części gminy, której mieszkańcy w sposób szczególnie dotkliwy odczuwają deficyty w sferze społecznej, a jednocześnie borykają się z problemami przynajmniej w jednej z pozostałych, wskazanych przez ustawodawcę sfer, a więc gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Właściwe prowadzenie procesu rewitalizacji, w tym także opracowanie samego dokumentu programowego, uwarunkowane jest między innymi zapewnieniem szerokiego udziału wszystkich zainteresowanych, czyli tzw. interesariuszy. Chodzi tu w szczególności o mieszkańców obszaru rewitalizacji, osoby i instytucje dysponujące tam nieruchomościami, miejscowych przedsiębiorców oraz wszystkie podmioty, osoby i organizacje, które prowadzą, lub dopiero planują prowadzić działalność społeczną lub gospodarczą na tym terenie. Włączenie lokalnej społeczności, a jeszcze lepiej jej zaangażowanie w budowanie Gminnego Programu Rewitalizacji, jest niezbędnym warunkiem partycypacyjnego charakteru dokumentu i późniejszych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W istotny sposób przyczynia się też do zachowania spójności i kompleksowości wszystkich działań.

Obecny dokument stanowi projekcję na lata 2025-2030. Koreluje planowane działania Gminy z innymi, aktualnymi dokumentami strategicznymi szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego takimi jak: „Strategia Rozwoju Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2030”, „Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze” czy „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności”.

Obecny Gminny Program Rewitalizacji jest wyrazem dążeń lokalnej społeczności i władz Gminy Zaręby Kościelne do poprawy sytuacji na terenie, gdzie występują jednocześnie problemy społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Program stanowi płaszczyznę koordynacji różnorodnych prac i inicjatyw ukierunkowanych na realizację wizji i osiągnięcie wytyczonych celów rewitalizacji.

Obowiązująca przy tworzeniu tego typu programów zasada koncentracji ogranicza teren objęty działaniami rewitalizacyjnymi do stosunkowo niewielkiej części gminy. w okresie do roku 2030 ale z założeniem że jest to obszar, który będzie oddziaływał na rozwój również pozostałych terenów gminy Zaręby Kościelne.

5 Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji.

5.1 Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Zaręby Kościelne ma charakter wiejski i położona jest w północno – wschodniej części województwa mazowieckiego. Wraz z dziesięcioma innymi gminami tworzy powiat ostrowski. Położona jest na wschód od miasta powiatowego Ostrów Mazowiecka, w odległości ok. 20 km od niego. Od stolicy województwa i kraju – Warszawy gminę dzieli ok. 120 km.

Gmina Zaręby Kościelne zajmuje obszar 88,8 km², co stanowi ok. 7,3% powierzchni powiatu i 0,2% powierzchni województwa i sąsiaduje od północy z Gminą Andrzejewo, od wschodu z gminami: Szulborze Wielkie i Nur, od południa z Gminą Ceranów i od zachodu z gminami: Małkinia Górna i Ostrów Mazowiecka.

Przez teren gminy przebiega międzynarodowy szlak kolejowy Warszawa – Białystok Wilno – Petersburg (przystanki kolejowe na terenie gminy Zaręby Kościelne i Kietlanka) oraz droga wojewódzka nr 694 o znaczeniu turystycznym w skali kraju (Warszawa – Białowieża).

Pod względem administracyjnym gmina składa się z 33 miejscowości skupionych w 27 sołectwach. Zamieszkuje ją 3326 osób (według stanu na dzień 31.12.2024 r.). Średnia gęstość zaludnienia wynosi więc 37,5 os./km².

Gmina Zaręby Kościelne jest gminą o charakterze rolniczym. Obszar gruntów rolnych zajmuje 76,3% (6.773 ha), w tym grunty orne stanowią 5.011 ha. Wśród gospodarstw rolnych gminy dominują gospodarstwa małe i średnie. Obszary zabudowane i zurbanizowane zajmują obszar 278 ha, co stanowi 3,1% powierzchni gminy. Lesistość Gminy na koniec 2014 r. wyniosła 17,9%. Grunty osób fizycznych zajmują ponad 85% powierzchni gminy.

5.2 Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie

Podstawą działań związanych ze sporządzaniem Gminnego Programu Rewitalizacji jest ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Rewitalizacja jest procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów, które ze względu na szczególną koncentrację negatywnych zjawisk uległy degradacji. W celu wytypowania obszarów kryzysowych w gminie niezbędna jest analiza zróżnicowania wewnętrznego różnorodnych zjawisk w niej zachodzących. Do takiej analizy konieczny jest podział przestrzeni gminy na jednostki podstawowe, które stanowią najmniejsze, niepodzielne już obszary, dla których przeprowadzana jest agregacja danych. Polami podstawowymi mogą być zarówno jednostki pseudonaturalne (jednostki urbanistyczne, dzielnice, sołectwa itp.), jak i jednostki modularne (GRID, np. siatki kwadratów lub heksagonów). Bez względu na kształt jednostki podstawowej oraz metodę jej wyznaczenia – sposób zbierania, przetwarzania i wizualizacji danych pozostaje stały.

Aby zagwarantować prawidłowość przeprowadzenia procesu diagnostycznego w gminie Zaręby Kościelne wykorzystano jednostki pseudonaturalne jakimi są wsie.

Tabela 2. Zestawienie pól porównawczych przyjętych dla potrzeb delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Lp.	Wieś	Liczba ludności 2024	% ludności Gminy Zaręby Kościelne
1.	Budziszewo	93	2,80
2.	Chmielewo	317	9,53
3.	Gaczkowo	71	2,13
4.	Gąsiorowo	225	6,76
5.	Grabowo	19	0,57
6.	Kańkowo- Piecki	3	0,09
7.	Kępiste- Borowe	159	4,78
8.	Kietlanka	181	5,44
9.	Kosuty	70	2,10
10.	Niemiry	88	2,65
11.	Nienały-Brewki	77	2,32
12.	Nienały-Szymany	103	3,10
13.	Nowa Złotoria	138	4,15
14.	Pętkowo Wielkie	104	3,13
15.	Pułazie	60	1,80
16.	Rawy- Gaczkowo	49	1,47
17.	Rostki-Dańbogi	48	1,44
18.	Skłody-Piotrowice	28	0,84
19.	Skłody-Stachy	36	1,08
20.	Skłody Średnie	61	1,83
21.	Stara Złotoria	101	3,04
22.	Świerże – Kiełcze	51	1,53
23.	Świerże- Kolonia	52	1,56
24.	Świerże -Kończany	35	1,05
25.	Świerże –Panki	72	2,16
26.	Świerże Zielone	43	1,29
27.	Uścianek Wielki	146	4,39
28.	Zakrzewo-Kopijki	109	3,28
29.	Zakrzewo Wielkie	63	1,89
30.	Zaręby Kościelne	552	16,60
31.	Zaręby Leśne	50	1,50
32.	Zgleczewo Panieńskie	70	2,10
33.	Zgleczewo Szlacheckie	52	1,56
	RAZEM	3 326	100 %

Źródło: Opracowanie własne.

Z powyższego zestawienia wnika, że największą jednostką osadniczą, stanowiącą zarazem pole agregacji danych w ramach przeprowadzonej analizy, była wieś Zaręby Kościelne. Mieszka w niej 16,6 % populacji całej Gminy. Dla wszystkich wyznaczonych jednostek analitycznych zebrano dane statystyczne dotyczące sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W oparciu o zebrane informacje dokonano analizy porównawczej w obrębie wyłonionych obszarów. Stworzyło to podstawy do wskazania jednostek znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na koncentrację występujących na ich terenie problemów, niedoborów i wynikających z tego tytułu barier rozwojowych.

Dla wyznaczonych jednostek analitycznych zebrano dane statystyczne dotyczące sfery: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W oparciu o zebrane informacje dokonano analizy porównawczej w obrębie wyłonionych obszarów, co umożliwiło wskazanie jednostek znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na koncentrację występujących tam problemów i niekorzystnych zjawisk.

W pierwszym etapie identyfikowania obszarów zdegradowanych dokonano analizy porównawczej w obrębie wyłonionych jednostek. Celem tych prac było wskazanie wsi, które znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych. Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w obrębie poszczególnych pól podstawowych, konieczne było zastosowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego.

Na potrzeby wyznaczania w obszarów zdegradowanych przyjęto metodologię zalecaną przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa w dokumencie „*Delimitacja. Krok po kroku*” - tj. **wyznaczenie wskaźnika syntetycznego metodą Perkala**. Zgodnie z nią w pierwszej kolejności normalizowane są poszczególne zjawiska kryzysowe. Czynność ta polega na odjęciu od zmiennych ich średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe według wzoru:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \underline{x}_j}{s_j}$$

gdzie:

t_{ij} - wysokość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_{ij} - wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

$\underline{x}_j$ - średnia arytmetyczna wskaźnika j,

s_j - odchylenie standardowe wskaźnika j

Wartości wskaźników otrzymane po normalizacji umożliwiają dalsze wyliczenia. Konsekwentnie trzymając się przyjętej metodologii, w następnym etapie określono, czy dany wskaźnik jest tzw. stymulantą, czy destymulantą, tzn. czy wysokie wartości wskaźnika powodują rozwój danej jednostki urbanistycznej (np. wyniki egzaminu ósmoklasisty), czy też prowadzą do kryzysu (np. liczba popełnionych czynów zabronionych). Jeżeli wśród wskaźników znajdowała się stymulanta, uzyskane wartości przekształcone zostały zgodnie ze wzorem:

$$z_{ij} = x_{ij} \cdot (-1)$$

gdzie:

z_{ij} - wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} - wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

W przypadku, gdy dany wskaźnik był destymulantą, otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiono bez zmian.

Ostatnim etapem było wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, który obrazuje sumę wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego decyduje o tym, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym nagromadzeniu zjawisk kryzysowych, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych. Aby uzyskać wartość wskaźnika syntetycznego, posłużono się wzorem:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i - syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

n - liczba wskaźników (cech)

t_{ij} wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej j

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji do sporządzenia diagnozy i wskazania obszaru zdegradowanego przeprowadzono analizę natężenia zjawisk kryzysowych występujących w poszczególnych jednostkach gminy Zaręby Kościelne w obszarze dotyczącym:

- 1. sfery społecznej** w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
- 2. Sfery gospodarczej** w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości i słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 3. Sfery środowiskowej** w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska;
- 4. Sfery przestrzenno-funkcjonalnej** w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 5. Sfery technicznej** w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Podsumowanie wyników tej analizy prezentuje tabela poniżej:

Tabela 3. Delimitacja obszaru zdegradowanego – pola podstawowe (wsie w gminie Zaręby Kościelne) charakteryzujące się koncentracją problemów w poszczególnych sferach

Lp.	Wieś	Koncentracja problemów w sferze				
		społecznej	gospodarczej	środowiskowej	przestrzenno-funkcjonalnej	technicznej
1.	Budziszewo	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
2.	Chmielewo	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
3.	Gaczkowo	TAK	TAK	TAK	NIE	NIE
4.	Gąsiorowo	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE
5.	Grabowo	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
6.	Kańkowo- Piecki	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE
7.	Kępiście- Borowe	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
8.	Kietlanka	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
9.	Kosuty	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE
10.	Niemiry	TAK	NIE	NIE	NIE	NIE
11.	Nienafy-Brewki	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE
12.	Nienafy-Szymany	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE
13.	Nowa Złotoria	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
14.	Pętkowo Wielkie	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
15.	Pułazie	TAK	TAK	TAK	NIE	NIE
16.	Rawy- Gaczkowo	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE
17.	Rostki-Daćbogi	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
18.	Skłody-Piotrowice	NIE	TAK	NIE	NIE	NIE
19.	Skłody-Stachy	NIE	NIE	NIE	TAK	NIE
20.	Skłody Średnie	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
21.	Stara Złotoria	TAK	TAK	TAK	NIE	NIE
22.	Świerże – Kiełcze	TAK	TAK	NIE	TAK	NIE
23.	Świerże- Kolonia	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE
24.	Świerże -Kończany	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE
25.	Świerże –Panki	TAK	TAK	NIE	NIE	NIE
26.	Świerże Zielone	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE
27.	Uścianek Wielki	NIE	TAK	TAK	TAK	NIE
28.	Zakrzewo-Kopijki	NIE	NIE	TAK	NIE	TAK
29.	Zakrzewo Wielkie	NIE	TAK	TAK	NIE	NIE
30.	Zaręby Kościelne	TAK	TAK	NIE	TAK	TAK
31.	Zaręby Leśne	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
32.	Zgleczewo Panieńskie	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
33.	Zgleczewo Szlacheckie	NIE	NIE	TAK	NIE	NIE

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród obszarów spełniających kryterium obszaru zdegradowanego w obrębie gminy Zaręby Kościelne jest 13 miejscowości. Są to:

- Gaczkowo
- Gąsiorowo
- Kańkowo- Piecki
- Kępiste- Borowe
- Kietlanka
- Pętkowo Wielkie
- Pułazie
- Rostki-Daćbogi
- Stara Złototoria
- Świerże – Kietcze
- Świerże -Kończany
- Świerże –Panki
- Zaręby Kościelne

Jednak nie wszystkie obszary zdegradowane mogą zostać objęte procesem rewitalizacji. Podstawowymi przesłankami do delimitacji terenu, który zostanie poddany działaniom naprawczym w ramach programu pozostają istotność danego obszaru dla celów rewitalizacji oraz obowiązek przestrzegania wynikających z ustawy limitu dotyczącego zamieszkującej go ludności (maksymalnie 30% populacji gminy) i maksymalnej powierzchni (nie więcej niż 20% powierzchni całej gminy). Na koniec 2024 rok w miejscowościach wskazanych jako obszar zdegradowany mieszkały łącznie 1662 osoby, co stanowiło niemal połowę ogólnej liczby mieszkańców gminy Zaręby Kościelne. Mając na uwadze przepis art. 10 ust. 2 stawy o rewitalizacji który mówi, że „obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy” przy określaniu granic obszaru rewitalizacji konieczne jest wydzielenie z obszaru zdegradowanego jednostek na terenie których, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić działania rewitalizacyjne.

Rewitalizacja jako proces przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych, służących wyprowadzeniu jakiegoś terenu ze stanu kryzysowego zakłada optymalne wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań oraz wzmocnienie lokalnych potencjałów. Dla obszaru zdegradowanego, dokonano więc analizy występowania lokalnych uwarunkowań i potencjałów oraz ich przydatność w procesach rewitalizacyjnych. Podstawą określenia istotności poszczególnych wsi dla rozwoju lokalnego były:

1. analiza dokumentów strategicznych i planistycznych obowiązujących na terenie gminy (w tym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego);
2. badanie ankietowe przeprowadzone w toku opracowywania diagnozy;
3. rozmowy i wywiady przeprowadzone z pracownikami Urzędu Gminy Zaręby Kościelne.

Podsumowanie wyników prac w tym zakresie zawarto w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 4 Istotność dla rozwoju lokalnego obszarów spełniających kryteria obszaru zdegradowanego.

lp.	wieś	charakterystyka / potencjały	Czy obszar jest szczególnie istotny dla rozwoju lokalnego
1.	Gaczkowo	<p>Mała, spokojna wieś położona wśród pól i użytków rolnych. Teren płaski, otwarty, z ograniczonym dostępem do infrastruktury społecznej. Bliskość terenów zielonych daje potencjał do zagospodarowania rekreacyjnego. Miejsce atrakcyjne dla osób ceniących ciszę i spokój</p> <ul style="list-style-type: none"> + Obszar o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych. - Z uwagi na położenie i połączenia komunikacyjne niska skala oddziaływania potencjalnych projektów; - Brak obiektów w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji; - Niski poziom aktywności społecznej mieszkańców. - Ograniczony potencjał zasobów ludzkich (wieś liczy 71 mieszkańców) możliwych do wykorzystania przy okazji generowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych 	- NIE
2.	Gąsiorowo	<p>Jedna z większych wsi w gminie, o zwartej zabudowie, dobrze skomunikowana drogami lokalnymi, w pobliżu stacji kolejowej. Tereny rolnicze i przyległe lasy czynią miejscowość atrakcyjną krajobrazowo i osadniczo. Potencjał do rozwoju lokalnych inicjatyw społecznych.</p> <ul style="list-style-type: none"> + Wysoka skala oddziaływania potencjalnych projektów inwestycyjnych. + Obecność obiektów i infrastruktury w oparciu o które możliwe jest prowadzenia projektów społecznych (nowo wybudowana świetlica wiejska). + Mieszkańcy aktywnie włączający się w życie społeczne i kulturalne lokalnej społeczności + Dobre położenie komunikacyjne co wiąże się z dostępnością dla mieszkańców całej Gminy i możliwością szerokiego oddziaływania realizowanych projektów + Miejscowość o istotnym potencjale osiedleńczym. + Obszar o szczególnych walorach krajobrazowych i przyrodniczych z potencjałem do rozwoju turystyki 	+ TAK
3.	Kańkowo-Piecki	<p>Zamieszkała jedynie przez 3 osoby wieś, położona w pobliżu wsi Stara Złotoria.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Praktycznie zerowa skala oddziaływania potencjalnych projektów inwestycyjnych. - Brak obiektów w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji - Minimalny potencjał zasobów ludzkich - Niekorzystne położenie komunikacyjne. 	- NIE

lp.	wieś	charakterystyka / potencjały	Czy obszar jest szczególnie istotny dla rozwoju lokalnego
4.	Kępiste-Borowe	<p>Wieś położona na zachód od Zaręb Kościelnych, otoczona łąkami i polami. Obszar o niskiej gęstości zabudowy, z dominującym rolnictwem. Atrakcyjna dla osób prowadzących działalność rolniczą.</p> <ul style="list-style-type: none"> + Obecność obiektów i infrastruktury w oparciu o które możliwe jest prowadzenia projektów społecznych (świetlica wiejska). + Dobre położenie komunikacyjne + Istotna w skali gminy ilość mieszkańców budująca potencjał oddziaływania przyszłych projektów. + Obszar o szczególnych walorach przyrodniczych 	+ TAK
5.	Kietlanka	<p>Wieś zlokalizowana w centralnej części gminy, w pobliżu drogi powiatowej. Urozmaicony teren, częściowo otwarty, z niewielkimi zadrzewieniami. Bliskość Zaręb Kościelnych zwiększa dostępność mieszkańców do szkół, sklepów i urzędów.</p> <ul style="list-style-type: none"> + Dobre połączenia komunikacyjne (bliskość drogi powiatowej, stacja kolejowa) + Istotna w skali gminy ilość mieszkańców budująca potencjał oddziaływania przyszłych projektów. - Niska skala oddziaływania potencjalnych projektów inwestycyjnych. - Niewielka liczba obiektów w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji 	- NIE
6.	Pętkowo Wielkie	<p>Wieś zlokalizowana na uboczu, o charakterze rolniczym. Tereny wokół to głównie pola uprawne, częściowo łąki. Potencjał do rozwoju agroturystyki. Ograniczona infrastruktura, ale dogodne warunki dla mieszkańców ceniących przestrzeń i przyrodę.</p> <ul style="list-style-type: none"> + Obszar z potencjałem do rozwoju agroturystyki + Nowa świetlica w budynku po Spółdzielni Kótek Rolniczych - Niska skala oddziaływania potencjalnych projektów na lokalną społeczność. - Niewielka liczba obiektów i przestrzeni w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji 	- NIE
7.	Pułazie	<p>Jedna z najmniejszych miejscowości, z bardzo ograniczoną infrastrukturą. Otoczona terenami uprawnymi. Idealne miejsce dla osób prowadzących działalność rolniczą lub poszukujących samotności.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ograniczony potencjał zasobów ludzkich (60 mieszkańców) możliwych do wykorzystania przy okazji generowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych - Niska skala oddziaływania potencjalnych projektów na lokalną społeczność. . - Niewielka liczba obiektów w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji - Niekorzystne położenie komunikacyjne. 	- NIE

lp.	wieś	charakterystyka / potencjały	Czy obszar jest szczególnie istotny dla rozwoju lokalnego
8.	Rostki-Daćbogi	<p>Wieś o bardzo małej liczbie mieszkańców. Położona w otoczeniu pól i nieużytków. Brak infrastruktury rekreacyjnej i społecznej. Niskie natężenie ruchu, czyste środowisko</p> <ul style="list-style-type: none"> + Potencjał osiedleńczy dla osób ceniących spokój - Bardzo niski potencjał zasobów ludzkich (48 mieszkańców) i związana z tym mała skala oddziaływania potencjalnych projektów na lokalną społeczność. . - Brak obiektów w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji - Niekorzystne położenie komunikacyjne. 	- NIE
9.	Stara Złototoria	<p>Historyczna wieś w zachodniej części gminy, położona w otoczeniu pól, lasów i nieużytków, w bezpośrednim sąsiedztwie drogi powiatowej. Zamieszkała przez 101 osób</p> <ul style="list-style-type: none"> + Obszar z walorami historycznymi, jednak bez potencjału do rozwijania w oparciu o te walory turystyki. - Stosunkowo niska skala oddziaływania potencjalnych projektów inwestycyjnych. - Niewielka liczba obiektów w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji - Ograniczony potencjał zasobów ludzkich możliwych do wykorzystania przy okazji generowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych 	- NIE
10.	Świerże–Kiełcze	<p>Mała wieś położona w obrębie kompleksów rolnych. Ukształtowanie terenu płaskie, z umiarkowaną atrakcyjnością krajobrazową. Miejscowość o sporym potencjale do rozwoju wspólnoty lokalnej.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bardzo mały potencjał zasobów ludzkich (51 osób) przez co bardzo niska skala oddziaływania potencjalnych projektów. - brak obiektów i infrastruktury w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji - peryferyjne położenie względem innych miejscowości w gminie 	- NIE
11.	Świerże - Kończany	<p>Niewielka osada z rozproszoną zabudową. Tereny rolnicze z elementami lasów w okolicy. Brak dostępu do infrastruktury publicznej. Może być interesującym miejscem do osiedlania się dla osób zdalnie pracujących.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bardzo mały potencjał zasobów ludzkich (35 osób) przez co bardzo niska skala oddziaływania potencjalnych projektów. - brak obiektów i infrastruktury w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji 	- NIE

lp.	wieś	charakterystyka / potencjały	Czy obszar jest szczególnie istotny dla rozwoju lokalnego
12.	Świerże – Panki	<p>Wieś położona blisko innych miejscowości o podobnej charakterystyce. Otoczona polami i nieużytkami. Teren równinny, łatwy do zagospodarowania. Brakuje tu jednak miejsc spotkań i funkcji publicznych, które można byłoby rozwijać.</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊖ Mały potencjał zasobów ludzkich (72 osoby) przez co bardzo niska skala oddziaływania potencjalnych projektów. ⊖ brak obiektów i infrastruktury w oparciu, o które możliwe byłoby prowadzenie procesu rewitalizacji ⊖ peryferyjne położenie względem innych miejscowości w gminie 	⊖ NIE
13.	Zaręby Kościelne	<p>Największa miejscowość w gminie – centrum administracyjne, handlowe i usługowe. Dogodne położenie w centrum gminy. Działania rewitalizacyjne powinny koncentrować się na poprawie przestrzeni publicznych (rynek, tereny zieleni, rewitalizacja zabudowy).</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊕ Koncentracja najważniejszych dla gminy instytucji oraz obiektów administracyjnych i usługowo-handlowych. ⊕ Wysoka skala oddziaływania potencjalnych projektów inwestycyjnych. ⊕ Obecność obiektów i infrastruktury w oparciu o które możliwe jest prowadzenia projektów społecznych i inwestycyjnych istotnych dla procesu rewitalizacji. ⊕ Obecność dobrze zlokalizowanych (choć niekiedy zdegradowanych) obiektów infrastrukturalnych o wysokim potencjale do zmiany lub poszerzenia dotychczasowych funkcji. ⊕ Obiekty użyteczności publicznej i przestrzenie wymagające remont lub obarczone barierami architektonicznymi. ⊕ Kluczowe położenie komunikacyjne (u zbiegu głównych, lokalnych szlaków komunikacyjnych) co wiąże się z dostępnością dla mieszkańców całej Gminy i możliwością szerokiego oddziaływania realizowanych projektów ⊕ Mieszkańcy aktywnie włączający się w życie społeczne i kulturalne lokalnej społeczności 	⊕ TAK

Źródło: Opracowanie własne.

Wskazane jako istotne dla rozwoju lokalnego obszary wsi Gąsiorowo, Kępiste-Borowe i Zaręby Kościelne cechuje duży potencjał w zakresie realizacji projektów rewitalizacyjnych. Odnosi się to zarówno do prowadzenia działań społecznych, o tzw. charakterze miękkim, jak również realizacji inwestycji infrastrukturalnych.

Bazując na art. 10 ustawy o rewitalizacji założono, że aby ustanowić obszar rewitalizacji musi on spełniać łącznie dwa warunki:

- cechować się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej i problemami w przynajmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.
- cechować się istotnością dla rozwoju lokalnego.

Wychodząc z powyższego założenia, delimitację obszaru rewitalizacji w obrębie gminy Zaręby Kościelne można podsumować następująco:

Tabela 5. Wybór obszaru rewitalizacji.

Lp.	Wieć/ jednostka analityczna	Czy wyniki analizy wskaźnikowej potwierdzają koncentrację problemów społecznych i obecność innych problemów	Czy obszar zdegradowany cechuje się szczególną istotnością dla rozwoju lokalnego	Czy obszar został wybrany do rewitalizacji w ramach GPR na lata 2025-2030
1.	Gaczkowo	TAK	NIE	NIE
2.	Gąsiorowo	TAK	TAK	TAK
3.	Kańkowo- Piecki	TAK	NIE	NIE
4.	Kępiste- Borowe	TAK	TAK	TAK
5.	Kietlanka	TAK	NIE	NIE
6.	Pętkowo Wielkie	TAK	NIE	NIE
7.	Pułazie	TAK	NIE	NIE
8.	Rostki-Dańbogi	TAK	NIE	NIE
9.	Stara Złotoria	TAK	NIE	NIE
10.	Świerże – Kiełcze	TAK	NIE	NIE
11.	Świerże -Kończany	TAK	NIE	NIE
12.	Świerże –Panki	TAK	NIE	NIE
13.	Zaręby Kościelne	TAK	TAK	TAK

Źródło: Raport diagnostyczny służący wyznaczeniu obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji stanowi część obszaru zdegradowanego. Tworzą go podobszary:

Podobszar I – Gąsiorowo

Podobszar II – Kępiste-Borowe

Podobszar III – Zaręby Kościelne

Ich granice zostały wytyczone na mapie w skali 1 : 5000 i przyjęte Uchwałą Rady Gminy nr XII/98/2025 z dnia 18 września 2025 r. jako obszar rewitalizacji w latach 2025-2030.

5.3 Przyczyny degradacji obszaru rewitalizacji - diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych.

Procesy społeczne z jakimi mamy do czynienia w ostatnich latach w naszym kraju mają charakter powolnej transformacji. Zachodzą przy tym stosunkowo równomiernie na dużych obszarach, choć oczywiście w zróżnicowanym tempie. Różnice w tym zakresie uwidaczniają się przede wszystkim na poziomie makroregionów i województw, a znacznie rzadziej na poziomie lokalnym, a więc między poszczególnymi gminami lub między sołectwami w obrębie jednej gminy. W tej sytuacji, nie jest więc niczym niezwykłym, że problemy społeczne zidentyfikowane na etapie delimitacji obszarów zdegradowanych są podobne dla wszystkich trzech wyznaczonych do rewitalizacji miejscowości.

Nieco większe zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi podobszarami widoczne jest w sferach przestrzenno-funkcjonalne, gospodarczej, środowiskowej czy technicznej. Szczegółowa i pogłębiona analiza czynników negatywnie wpływających na rozwój każdego z podobszarów rewitalizacji w odniesieniu do poszczególnych sfer, daje podstawę do późniejszego formułowania celów i kierunków działań rewitalizacyjnych.

5.3.1 Sfera społeczna

Zidentyfikowane w poszczególnych podobszarach rewitalizacji problemy społeczne mają podobny charakter, a nawet podobną skalę. Wiele z barier ograniczających rozwój oraz poziom życia mieszkańców pozostaje więc wspólnych zarówno dla Gąsiorowa, Kępiste-Borowe jak i dla Zarębów Kościelnych. Nie oznacza to jednak, że w niektórych aspektach nie da się tych miejscowości zróżnicować.

Wspólnym problemem dla wszystkich trzech jednostek pozostaje wyższy niż średnio w gminie poziom bezrobocia (na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy). Choć podobnie jak w całym kraju, poziom wskaźnika osób zarejestrowanych jako pozostające bez zatrudnienia nie jest już tak wysokie jak w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku, to nadal pozostaje istotnym elementem wpływającym na ogólny poziom życia mieszkańców. Pogłębiona analiza wykazuje jednak pewne różnice widoczne między podobszarami i to zarówno w zakresie poziomu bezrobocia, jak i jego struktury.

Sam wskaźnik bezrobocia najwyższy jest w Zarębach Kościelnych. Jednak osób pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy najwięcej jest (przy uwzględnieniu aktualnej liczby mieszkańców) w sołectwie Kępiste - Borowe. Natomiast spośród trzech planowanych do rewitalizacji podobszarów, w miejscowości Gąsiorowo największy jest odsetek kobiet, które nie mogą znaleźć zatrudnienia. We wszystkich trzech miejscowościach stosunkowo dużo jest osób bezrobotnych które przekroczyły już pięćdziesiąty rok życia. Właśnie z uwagi na wiek tworzą one grupę, której niezależnie od posiadanych kwalifikacji, bardzo trudno jest znaleźć zatrudnienie. We wsiach Kępiste-Borowe oraz Zaręby Kościelne przeprowadzone analizy wskazały na wysoki odsetek ludzi młodych pozostających poza rynkiem pracy. To zjawisko o tyle niekorzystne, że jest to grupa wyjątkowo mobilna, która stosunkowo łatwo zmienia miejsce zamieszkania. Konsekwencją takich procesów są niekorzystne zmiany demograficzne na terenie rewitalizacji.

Problemy ze znalezieniem zatrudnienia uwidaczniają się również w wysokiej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej z uwagi na bezrobocie. Z oczywistych powodów nieobecność na

rynku pracy, w wielu wypadkach, prowadzi do ubożenia osób dotkniętych tym problemem i ich rodzin. Bywa też przyczyną częstszego uzależnienia (zwłaszcza od alkoholu).

Znaczące zróżnicowanie między poszczególnymi podobszarami widoczne jest w sferze bezpieczeństwa. O ile Gąsiorowo i Kępiste – Borowe można uznać za stosunkowo bezpieczne, o tyle Zaręby Kościelne w przeprowadzonych analizach wypadają słabo na tle pozostałych miejscowości gminy. Więcej niż przeciętnie jest tu odnotowywanych zachowań niezgodnych z przyjętymi normami i prawem. Dotyczy to zarówno drobnych wykroczeń (bez drogowych), jak i poważniejszych czynów, klasyfikowanych jako przestępstwa kryminalne. Większa jest tu także liczba rodzin, którym założono „niebieską kartę”, co świadczy o problemach z przemocą wobec osób najbliższych. Można więc powiązać najwyższe spośród podobszarów rewitalizacji wskaźniki w zakresie bezrobocia i uzależnień z najniższym poziomem bezpieczeństwa.

Przedstawioną powyżej sytuację można również skorelować z zaangażowaniem mieszkańców w czytelnictwo. W przypadku miejscowości Gąsiorowo i Kępiste – Borowe, gdzie wskaźnik popełnianych czynów zabronionych jest niższy niż średnio w Gminie, mieszkańcy częściej niż przeciętnie korzystają z zasobów biblioteki. Z kolei w Zarębach Kościelnych poziom czytelnictwa jest niższy, mimo iż w miejscowości zlokalizowana jest główna placówka Biblioteki Gminnej, a zachowań o charakterze kryminalnych jest znacząco więcej niż średnio w całej gminie i to pomimo tego, że to właśnie tu zlokalizowany jest posterunek policji.

Ważnym elementem obrazującym poziom problemów społecznych na danym obszarze jest zakres w jakim mieszkańcy korzystają z instytucjonalnego wsparcia udzielanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Miejscowość Zaręby Kościelne charakteryzuje się wyższym wskaźnikiem zarówno rodzin, jak i pojedynczych mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. Na najwyższym poziomie w całej gminie pozostaje wskaźnik obrazujący ilość osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy w związku z uzależnieniami. Jak wskazują liczne badania, jedną z przyczyn wyższego odsetka osób pozostających w uzależnieniu może być ograniczona oferta w zakresie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego oraz frustracja wynikająca z faktu niemożności znalezienia zatrudnienia. Wysokie bezrobocie jest też powodem tego, że więcej niż przeciętnie w gminie osób korzysta z pomocy instytucjonalnej z uwagi na sam fakt brak stałej pracy. Duża ilość osób z potwierdzoną niepełnosprawnością sprawia, że mieszkające w Zarębach Kościelnych osoby ze szczególnymi potrzebami, częściej niż średnio w gminie muszą korzystać z pomocy OPS-u. W tej sytuacji naturalne jest, że w Zarębach Kościelnych wyższy jest zarówno odsetek rodzin jak i pojedynczych osób, korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej. Na pozostałych dwóch obszarach poziom w jakim społeczność tych miejscowości korzysta ze wsparcia instytucjonalnego jest zbliżona do średniej dla całej gminy. W żadnym wypadku nie oznacza to jednak, że sytuacja jest w tym zakresie dobra i nie wymaga poprawy. W Gąsiorowie podobnie jak w Zarębach Kościelnych ponadprzeciętna liczba osób wymaga wsparcia z uwagi na uzależnienia. Wyższy jest też wskaźnik dzieci korzystających z posiłków finansowanych przez OPS.

Niezwykle ważną kwestią społeczną, wymagającą podjęcia działań są problemy wynikające z sytuacji demograficznej. Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat, we wszystkich trzech miejscowościach objętych programem rewitalizacji, ubyło więcej niż 10% populacji notowanej na koniec 2015 roku. W Zarębach Kościelnych liczba mieszkańców zmniejszyła się w tym czasie o 94 osoby co stanowi blisko 15% wszystkich osób jakie mieszkały w tej miejscowości dekadę wcześniej. Kępiste – Borowe wyludniają się w jeszcze szybszym tempie przekraczającym 15% w ciągu dziesięciolecia. Dane statystyczne wskazują

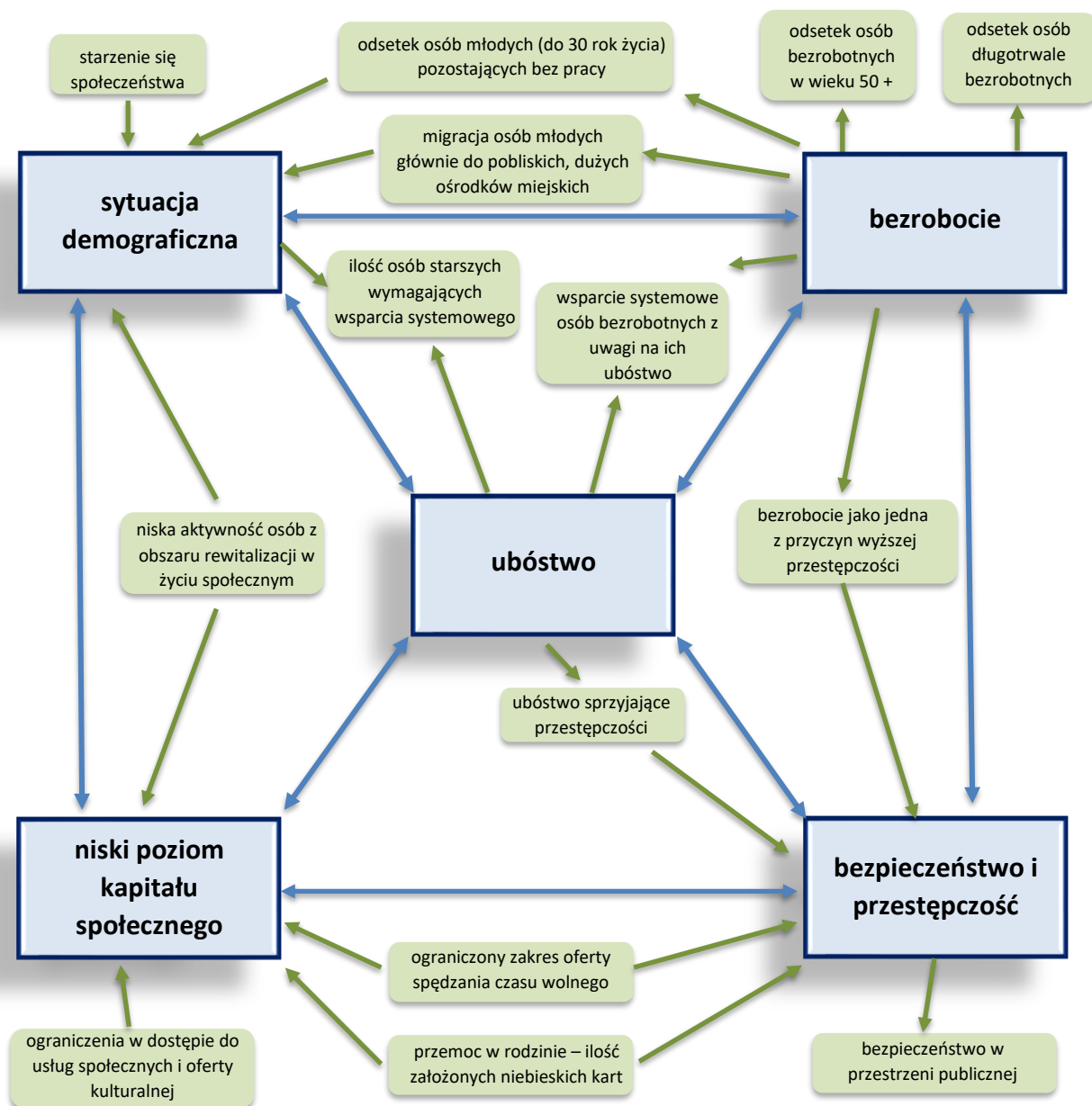
zarówno na ujemny przyrost naturalny (większą liczbę zgonów w stosunku do urodzeń żywych), jak i ujemne saldo migracji (większą ilość osób opuszczających obszar rewitalizowany w stosunku do ilości nowych osób, które osiedlają się na tym terenie). O ile kwestie przyrostu naturalnego warunkowane są przede wszystkim czynnikami o zasięgu regionalnym lub ogólnokrajowym, o tyle na wiele czynników kształtujących poziom migracji do pobliskich ośrodków miejskich wpływ mają lokalne warunki. Wyjeżdżają przede wszystkim ludzie młodzi. Wielu z nich opuszcza rodzinne strony w związku z chęcią zaspokojenia potrzeb edukacyjnych, które nie mogą być realizowane w miejscu dotychczasowego pobytu. To naturalne i pozytywne zjawisko o ile po skończonej nauce wracają w rodzinne strony. Niestety zdecydowana większość z nich nie wraca już na stałe. Wiele osób wyjeżdża też na stałe do Ostrowi Mazowieckiej, Warszawy, czy innych ośrodków miejskich w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków zatrudnienia. Fakt, że wyjeżdżają głównie ludzie młodzi, prowadzi do sytuacji określanej jako „starzenia się społeczeństwa”. Zjawisko to pociąga za sobą wiele negatywnych konsekwencji i leży u podstaw licznych problemów społecznych i gospodarczych. Rodzi się bowiem między innymi potrzeba opieki i wsparcia coraz większej grupy osób w podeszłym wieku przy jednoczesnym spadku możliwości wykorzystania do tego celu zasobów i energii ludzi młodych. Mniej ludzi młodych, a więc osób w wieku rozrodczym oznacza też ograniczenie szans na kompensację ubytków populacyjnych wynikających z migracji poprzez podniesienie wskaźnika przyrostu naturalnego. Należy też pamiętać, że ludzie młodzi są bardzo kreatywną i energiczną grupą społeczną. Mogą więc być motorem napędowym rozwoju gospodarczego czy aktywności społecznej ogółu mieszkańców.

W świetle zidentyfikowanych problemów demograficznych powstaje więc potrzeba podjęcia działań ukierunkowanych na odwrócenie niekorzystnych trendów. Szans w tym zakresie lokalna społeczność może upatrywać w zwiększeniu dostępności do infrastruktury i usług społecznych, poprawie na rynku pracy czy poszerzeniu oferty w zakresie zagospodarowania czasu wolnego.

Reasumując należy stwierdzić, że w większości analizowanych aspektów sfery społecznej sytuacja na wszystkich trzech podobszarach rewitalizacji jest gorsza niż średnio w gminie. Zidentyfikowane problemy są ze sobą powiązane co świadczy o ich trwałym charakterze. Wartość wyliczonego w analizie wskaźnikowej syntetycznego wskaźnika sfery społecznej dla miejscowości Zaręby Kościelne jest niemal najwyższa w gminie co wynika z bardzo szerokiego spektrum zidentyfikowanych na tym terenie problemów.

Wyniki analiz statystycznych pozostają w dużej mierze zbieżne z odczuciami mieszkańców obszaru rewitalizacji, tym jak postrzegają skalę i wagę problemów społecznych, oraz tym jakie niedobory i bariery rozwojowe identyfikują.

Ryc. 1 Podsumowanie głównych problemów w sferze społecznej występujących na obszarze rewitalizacji wraz z ich wzajemnymi powiązaniem

Źródło: Opracowanie własne

5.3.2 Sfera gospodarcza

Gmina Zaręby Kościelne ma charakter rolniczy, z niewielką ilością drobnych zakładów przemysłowo-usługowych. W 2024 r. na terenie Gminy funkcjonowały 1133 gospodarstwa rolne powyżej 1 ha, przy czym najwięcej było gospodarstw małych o powierzchni od 3 do 5 ha. W strukturze zasiewów dominują zboża, a za najważniejszą gałąź rolnictwa uznać należy hodowlę związaną z produkcją mleka.

W strukturze podmiotów gospodarczych dominują mikroprzedsiębiorstwa. Niewiele jest zakładów klasyfikowanych jako małe, a zupełnie brak jest przedsiębiorstw średnich i dużych. Najważniejszą gałęzią determinującą rozwój społeczno-gospodarczy pozostaje więc rolnictwo. Jak każda gałąź gospodarki tak i rolnictwo podlega stałym, zmianom a ich kierunek jest taki, że zmniejsza się ilość osób z nią związanych. Zrównoważony rozwój gospodarczy na poziomie lokalnym oraz rosnące potrzeby mieszkańców wymagają więc zwiększania udziału w strukturze gospodarczej innych gałęzi – przede wszystkim, usług, handlu i drobnej przedsiębiorczości.

Spośród trzech podobszarów rewitalizacji problemy gospodarcze zidentyfikowane w Gąsiorowie i Zarębach Kościelnych. W sytuacji gdy, tak jak w przypadku obszarów rewitalizowanych w gminie Zaręby Kościelne, nie ma średnich i dużych pracodawców szczególnej wagi w analizie problemów sfery gospodarczej nabierają kwestie aktywności gospodarczej mieszkańców. Z reguły przedsiębiorczość i skłonność do tworzenia i prowadzenia mikro i małych przedsiębiorstw rośnie wraz ze wielkością danej jednostki osadniczej. Jednak w gminie Zaręby Kościelnej ta zasada nie znajduje potwierdzenia. Zaręby Kościelne są największą wsią (552 osoby), a Gąsiorowo zajmują trzecie pod względem liczby mieszkańców miejsce (225 osób). Zważywszy na rolę jaką, zwłaszcza Zaręby Kościelne, pełnią w strukturze Gminy (siedziba Urzędu Gminy i lokalny ośrodek administracyjno-handlowy) należałoby oczekiwać większej aktywności mieszkańców na polu gospodarczym zwłaszcza w obszarach handlu i usług. Interesariusze obszaru rewitalizacji wskazują, że jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest brak wsparcia i infrastruktury ułatwiającej podjęcie decyzji o prowadzeniu własnej działalności.

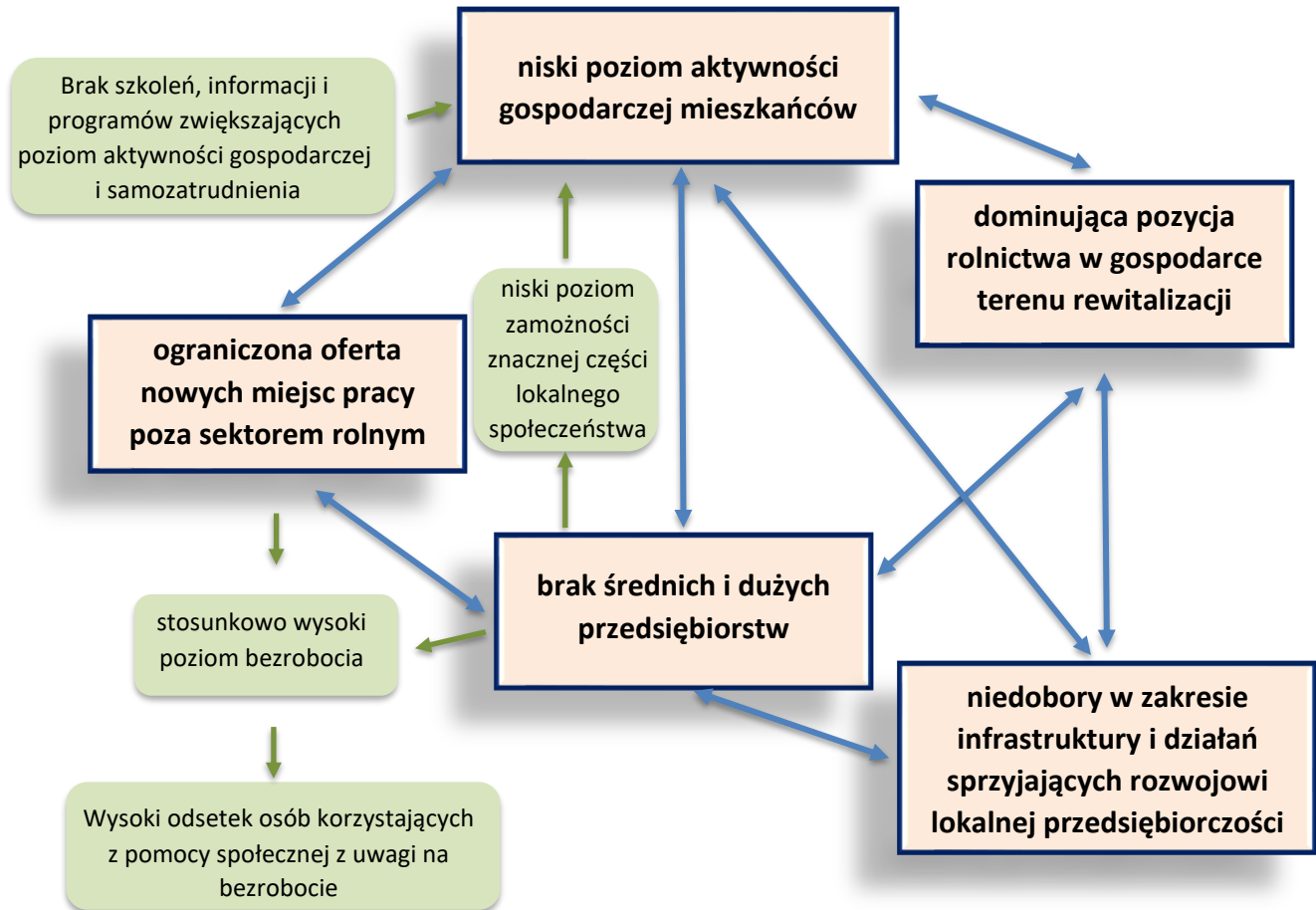
Ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie regon w przeliczeniu na 100 mieszkańców to nie jedyny negatywny wskaźnik złej kondycji gospodarczej zidentyfikowany na obszarze rewitalizacji. Niepokojące dane płyną też z analizy w zakresie dynamiki powstawania nowych inicjatyw oraz trwałości nowoutworzonych przedsiębiorstw i czasu w jakim są w stanie funkcjonować na rynku. Wskaźniki w tym zakresie pokazują, że nowych działalności gospodarczych przybywa w tempie zbliżonym do średniej w całej gminie lub nawet nieco wolniejszym.

W sposób oczywisty ewentualne niedobory na rynku pracy pozostają w ścisłym związku z problemami społecznymi związanymi z ubóstwem, uzależnieniem od pomocy socjalnej, ale mają także istotny wpływ na przykład na niski poziom aktywności społecznej czy bezpieczeństwo.

Istotnym problemem gospodarczym pozostaje niewielka liczba małych średnich przedsiębiorstw, generujących miejsca zatrudnienia.

W kontekście zrównoważonego rozwoju gospodarczego za niekorzystne zjawisko należy też uznać, że kluczową gałęzią na obszarze całej gminy, w tym także na terenie rewitalizacji pozostaje rolnictwo, a więc gałąź gospodarki w której popyt na pracowników ma w znacznym stopniu charakter sezonowy. W sposób oczywisty wpływa to negatywnie na sytuację na rynku pracy i kondycję całej sfery gospodarczej.

Ryc. 2 Podsumowanie głównych problemów w sfery gospodarczej występujących na obszarze rewitalizacji wraz z ich wzajemnymi powiązaniem

Źródło: Opracowanie własne

5.3.3 Sfera środowiskowa

Według podziału fizyczno – geograficznego J. Kondrackiego większa część gminy Zaręby Kościelne znajduje się na terenie Wysoczyzny Podlasko – Białoruskiej, w makroregionie: Nizina Północnopodlaska, w mezoregionie: Wysoczyzna Wysokomazowiecka. Pozostała część leży w pasie Nizin Środkowopolskich, w makroregionie: Nizina Południowo Podlaska, mezoregionie: Podlaski Przełom Bugu. Najważniejszym elementem morfologicznym jest Dolina Bugu, która na wysokości gminy Zaręby Kościelne ma szerokość od 4 do 6 km i głębokość wcięcia ok. 10 – 15 m. Z uwagi na swoje walory krajobrazowe i środowiskowe tereny zlokalizowane w dolinie Bugu, mogą stanowić istotny element rozwoju turystyki np. w oparciu o agroturystykę wykorzystującą lokalne potencjały. Z rozwojem turystyki wiąże się także rozwój usług towarzyszących głównie w obszarze handlu i gastronomii. Większa ilość gości może stanowić też impuls do zwiększenia ilości i podniesienia atrakcyjności oferty społecznej w obszarze kultury, rozrywki i zagospodarowania czasu wolnego z której skorzystać mogą także mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Tak więc środowisko naturalne pozostaje ważnym zasobem, którego stan może mieć wpływ na proces przemian inicjowany na terenie objętym programem.

Na obszarze Gminy przeważa roślinność związana z użytkami rolnymi (rośliny uprawne i towarzyszące im zbiorowiska roślin segetalnych). Roślinności łąkowa występuje głównie w dolinach rzecznych na gruntach okresowo zalewanych wodą lub podmokłych. Lasy zajmują nieco ponad 18,5% powierzchni całej gminy. Na obszarze rewitalizacji, w Gąsiorowie położony jest zabytkowy park podworski z licznymi drzewami o charakterze pomnikowym.

Obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody reprezentowane są na terenie Gminy Zaręby Kościelne przez Nadbużański Park Krajobrazowy, obszary NATURA 2000 oraz pomniki przyrody. W obrębie Gminy Zaręby Kościelne ochroną w postaci Parku Krajobrazowego jest objęte 72 ha, zaś otulina obejmuje ok. 133 ha. Są to między innymi tereny objętego programem rewitalizacji sołectwa Gąsiorowo. Obszar parku charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem krajobrazu. Największym jego walorem jest zachowana dolina Bugu, z meandrującą rzeką, licznymi starorzeczami i wyspami w nurcie oraz piaszczystymi łachami i skarpami. Flora parku charakteryzuje się dużą bioróżnorodnością. Licznie występują tu rzadkie gatunki roślin leśnych i łąkowych, w tym także te pozostające pod ścisłą ochroną gatunkową. Wśród zwierząt największą grupę cennych gatunków stanowią ptaki. Stwierdzono tu występowanie ponad 200 gatunków, w tym ponad 150 lęgowych.

Obecnie na terenie Gminy Zaręby Kościelne nie są realizowane cykliczne badania jakości wód prowadzonych przez główne ciek i więc rzeki Bug i Brok. Podobnie zresztą nie są prowadzone systematyczne badania jakości zwykłych wód podziemnych w ramach krajowego, regionalnego lub lokalnego monitoringu jakości. Głównymi zagrożeniami dla ich jakości pozostają jednak spływy obszarowe z pól uprawnych i przede wszystkim nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa, której następstwem jest migracja zanieczyszczeń z sektora bytowo – gospodarczego i komunikacyjnego do podłoża. Na terenie Gminy Zaręby Kościelne nie funkcjonuje bowiem sieciowy system odprowadzania ścieków. Wytwarzane ścieki gromadzone są w podziemnych zbiornikach asenizacyjnych i za pomocą taboru asenizacyjnego wywożone są do oczyszczalni zlokalizowanej w miejscowości Małkinia.

I właśnie między innymi na tym elemencie oparto analizę problemów sfery środowiskowej, pozwalających na zróżnicowanie poszczególne jednostki w gminie Zaręby Kościelne w tym zakresie.

W miejscowościach Gąsiorowo i Kępiste-Borowe, w przeliczeniu na 100 mieszkańców, zlokalizowanych jest więcej bezodpływowych zbiorników na ścieki niż ma to miejsce przeciętnie na terenie całej Gminy. Nie przesądzając o jakości poszczególnych rozwiązań tego typu funkcjonujących w obrębie poszczególnych miejscowości należy założyć że każdy tego typu obiekt stanowi potencjalne zagrożenia dla jakości wód w głębszych i powierzchniowych.

Innym analizowanym w toku diagnozy elementem mającym wpływ na jakość środowiska była ilość materiałów budowlanych zawierających azbest wykorzystana w istniejących budynkach. Podkreślić tutaj należy, że ilość ta na obszarze rewitalizowanym stale się zmniejsza a w żadnym z wyznaczonych podobszarów nie jest większa niż przeciętnie na terenie całej gminy.

Na terenie Gminy Zaręby Kościelne nie jest prowadzony monitoring jakości powietrza atmosferycznego. Nie ma tu jednak zlokalizowanych jakichkolwiek zakładów przemysłowych o uciążliwym dla środowiska charakterze. Na jakość powietrza wpływ mają więc przede wszystkim lokalne paleniska, które w celu wytwarzania energii wykorzystują takie substancje jak węgiel kamienny, olej, gaz, drewno. Spalanie tych paliw jest źródłem emisji takich substancji jak dwutlenek siarki, dwutlenek azotu czy pyły. Stężenia tych substancji rosną w okresie grzewczym i zdecydowanie maleją w okresie letnim. W wyniku skumulowania emisji z palenisk domowych okresowo na obszarze rewitalizacji zwłaszcza w terenach o słabym przewietrzaniu może wystąpić pogorszenie warunków aerosanitarnych.

Jak wskazują wywiady przeprowadzone z interesariuszami obszaru rewitalizacji lokalne problemy środowiskowe, w tym te związane z jakością powietrza, nie są postrzegane przez społeczność gminy Zaręby Kościelne jako priorytetowe. Nie pozostają one jednak bez wpływu na tempo rozwoju tego obszaru. Chcąc wykorzystywać argument o czystym środowisku jako atut danego terenu należy pamiętać, że pozytywny wizerunek w tym zakresie kształtowany jest również przez stosunek mieszkańców do ekologicznych i nowoczesnych rozwiązań. Z produkcją energii i poziomem wykorzystania do tego celu OZE wiąże się nie tylko aktualny stan powietrza ale i zachodzące coraz szybciej w skali całego globu zmiany klimatyczne. Coraz wyższe temperatury, narastająca dynamika zmian pogodowych i większa ilość zjawisk ekstremalnych takich jak ekstremalne susze, tragiczne w skutkach powodzie czy huragany są tego niewątpliwym przykładem. Niewątpliwie gmina Zaręby Kościelne, a w tym także wyznaczone na jej terenie obszary rewitalizacji potrzebują działań mitygacyjnych i adaptacyjnych do zmian klimatu. Scenariusze klimatyczne opracowane przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu KLIMADA wskazują, że średnie roczne temperatury na obszarze powiatu ostrowskiego wzrosną do końca wieku od 1,4 °C w wariacie optymistycznym, do 3,5 °C w wariacie pesymistycznym. Spowoduje to wzrost liczby dni upalnych oraz zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Z uwagi na niski stopień degradacji środowiska przyrodniczego, brak uciążliwego przemysłu oraz występowanie wartościowych cech środowiska przyrodniczego, obszar rewitalizacji, podobnie jak cała gmina Zaręby Kościelne, pozostaje włączony do programu Zielone Płuca Polski. Dlatego niezależnie od tego, że wysoko należy ocenić aktualny stan środowiska naturalnego obszaru rewitalizacji, trzeba mieć na uwadze potrzebę podejmowania kolejnych działań w kierunku pełniejszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, podnoszenia efektywności energetycznej budynków (w tym budynków użyteczności publicznej) oraz wdrażania rozwiązań mitygacyjnych i zapobiegających skutkom zmian klimatycznych. Konieczność realizowania tego typu przedsięwzięć wynika z obowiązku dbałości o środowisko nie tylko w kontekście lokalnym ale też i szerszym. Dodatkowo wzmagają ją potrzeby wizerunkowe, warunkowane chęcią ugruntowania wśród turystów, ale też i mieszkańców zasłużonej opinii o obszarze rewitalizacji jako miejscu o wyjątkowych walorach środowiskowych.

5.3.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

W strukturze przestrzennej osadnictwa na terenie Gminy Zaręby Kościelne wyróżniają się trzy strefy o nieco odmiennych formach ukształtowania jednostek osadniczych Są to:

Strefa północna położona na północ od doliny rzeki Brok gdzie dominuje zabudowa związana z obsługą rolnictwa na wysokowartościowych glebach w przewadze chronionych. Grupuje się ona na ogół w formie jednostronnie zabudowanych ulicówek o luźnej lub zgrupowanej w gniazdach zabudowie, ciągnących się wzdłuż krawędzi dolin rzek Brok, Mały Brok i Węgroda. W tej strefie nie jest zlokalizowany żaden z podobszarów rewitalizacji.

Strefa południowo – zachodnia o funkcji rolniczej na słabszych glebach z dużym udziałem gospodarki leśnej i przy znacznym udziale funkcji rekreacyjnej. Dominują tu jednostki osadnicze o układach gniazdowych lub w formie ulicówek usytuowanych na śródleśnych polanach, bądź na skraju kompleksów leśnych. Należą do niej podobszary Kępiste – Borowe i Gąsiorowo. Na południowym skraju strefy ciągnie się pasmo zabudowy rekreacyjno – rolniczej usytuowanej na krawędzi skarpy nadbużańskiej położonej w obrębie granic Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

Strefa środkowo – wschodnia jest największą. Dominuje tu funkcja rolniczej na słabszych glebach z udziałem pozarolniczych funkcji usługowych. Strefa przecięta jest magistralną linią kolejową z przystankami, obsługiwana jest przez osadnictwo zwarte o układzie wielodrożnicowym i o gniazdowej formie zainwestowania. W centrum strefy ulokowany jest będący jednym z trzech podobszarów rewitalizacji ośrodek gminny Zaręby Kościelne o rozwiniętym przestrzennym układzie wielodrożnym. Początki wsi sięgają XVI wieku a obecny układ wykształcił się w XVIII wieku.

Większość wsi w gminie nie wykształciło wyraźniejszych ośrodków koncentrujących podstawowe usługi. Jedynie w miejscowości Zaręby Kościelne, która w 1732r. uzyskała prawa miejskie, wyraźnie rysuje się taki ośrodek w rejonie dawnego rynku. Niestety po drugiej wojnie światowej teren ten ulegał stopniowej degradacji i dziś potencjał tego miejsca jako centrum handlowo-usługowego nie jest w pełni wykorzystany.

Większość zabudowy mieszkaniowej w gminie stanowią budynki w dobrym stanie technicznym powstałe w ostatnim trzydziestoleciu. Charakteryzują się one schludnym wyglądem, wykończeniem elewacji, estetycznymi ogrodzeniami działek oraz dbałością o ład w ich zagospodarowaniu. Ostatnie ćwierćwiecze to również czas stopniowego nadrabiania zaległości w obszarze infrastruktury przestrzennej i społecznej.

Mimo, iż na obszarze rewitalizacji nie możemy mówić o brakach w zakresie dostępności komunikacyjnej terenu (ten deficyt dotyczy głównie południowo – zachodniej części gminy), to na podobszarach Kępiste – Borowe i Zaręby Kościelne zidentyfikowano istotne potrzeby w zakresie infrastruktury drogowej związane przede wszystkim ze stanem istniejących szlaków komunikacyjnych. Niedostatki w zakresie infrastruktury rekreacyjnej, sportowej i zagospodarowania czasu wolnego (takie jak place zabaw, boiska, siłownie na wolnym powietrzu) widoczne są na podobszarach Gąsiorowo i Zaręby Kościelne.

Obraz wyłaniając się z analizy wskaźnikowej w znacznej mierze pokrywa się z tym, jak niedobory w sferze przestrzenno-funkcjonalnej postrzega lokalna społeczność. Zdecydowana większość respondentów była zdania, że głównym problemem przestrzenno-funkcjonalne obszaru rewitalizacji pozostaje niefunkcjonalna i nieefektywnie wykorzystywana przestrzeń w centrum miejscowości Zaręby Kościelne.

5.3.5 Sfera techniczna

Sferę techniczną należy analizować w powiązaniu ze sferą przestrzenno-funkcjonalną. W przypadku gminy Zaręby Kościelne podstawą do analizy wskaźnikowej określającej stopień degradacji zasobu technicznego i potrzeb rewitalizacyjnych w tym zakresie w poszczególnych miejscowościach (jednostkach) były wskaźniki takie jak: ilość mieszkalnych lokali komunalnych starszych niż 25 lat oraz ilość obiektów zabytkowych.

Spośród trzech sołectw objętych programem rewitalizacji w latach 2025-2030 problemy techniczne związane ze stanem technicznym lokali komunalnych oraz obiektów zabytkowych zidentyfikowano dotyczą jedynie miejscowości Zaręby Kościelne. To tu znajdują się mieszkania stanowiące zasób gminny tutaj też znajduje się największa w Gminie ilość cennych historycznie obiektów, z których niektóre zostały wpisane na listę zabytków. Na terenie Gminy Zaręby Kościelne znajduje się obecnie 8 obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków i otoczonych ochroną konserwatorską.

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie Gminy Zaręby Kościelne są to:

- Zespół dawnego Klasztoru Reformatów z lat 1765-1775 w miejscowości Zaręby Kościelne - obszar rewitalizacji
- Założenie parkowe w miejscowości Gąsiorowo - obszar rewitalizacji
- Cmentarzysko kurhanowe w miejscowości Skłody Piotrowice – poza obszarem rewitalizacji
- Dwór murowany z I ćw. XX w. w miejscowości Kosuty – poza obszarem rewitalizacji
- Cmentarz parafialny rzymskokatolicki z II poł. XIX w z licznymi zabytkowymi nagrobkami w miejscowości Zaręby Kościelne - obszar rewitalizacji
- Dwór murowany z 1933 r. 342 w miejscowości Złotoria Nowa – poza obszarem rewitalizacji
- Cmentarz rzymskokatolicki przykościelny z licznymi grobowcami z lat 1502-1816.; w środkowej części murowana kapliczka z II poł. XIX w. zaś w południowo zachodnim narożniku trzymetrowy krzyż żeliwny z 1885 r. w miejscowości Złotoria – poza obszarem rewitalizacji
- Zespół kościoła filialnego z lat 1882-1900 w miejscowości Zaręby Kościelne - obszar rewitalizacji

Na terenie Gminy funkcjonują również zabytki architektoniczne i archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków, ale wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Zdecydowana większość z nich znajduje się w obszarze rewitalizacji. Są wśród nich:

- dom drewniany (lata 20 XX w.) Kępiste Borowe nr 4,
- zagroda: dom drewniany i obora gliniana (pocz. XX w.) Kępiste Borowe nr 36,
- domy drewniane (lata 20 XX w.) ul. Brewki Zakościelne nr 19 i nr 24 Zaręby Kościelne,
- domy drewniane (lata 20 XX w.) ul. Farna nr 7 i 10 Zaręby Kościelne,
- domy drewniane (lata 20 XX w.) ul. Gęsia nr 1 i 2 Zaręby Kościelne,
- domy drewniane (lata 20 XX w.) ul. Rynek nr 3, 4 i 7 Zaręby Kościelne,
- młyn murowany (pocz. XX w.) ul. Kowalska nr 7 Zaręby Kościelne,
- dawny cmentarz żydowski założony na planie nieregularnym (prawdopodobnie 1 poł. XIX w.) na niewielkim wzniesieniu na południe od doliny rz. Brok przy drodze Zaręby Czyżew - Zaręby Kościelne,
- cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej Gąsiorowo.

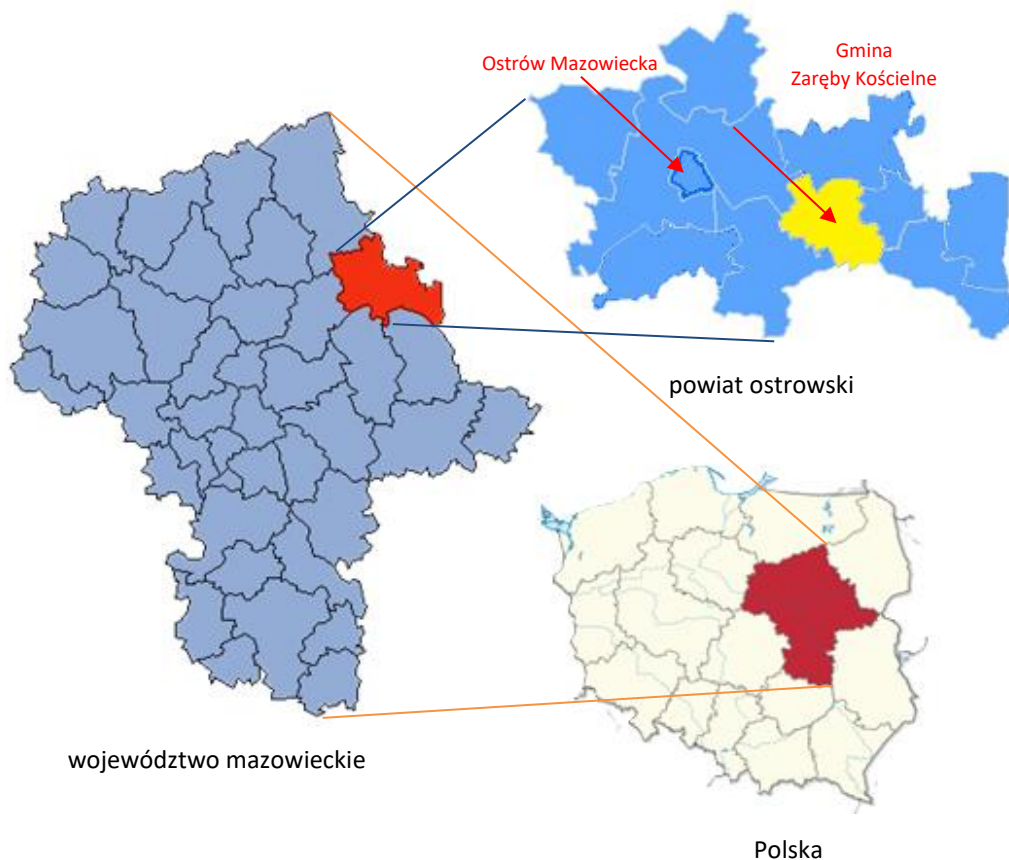
5.4 Identyfikacja potrzeb rozwojowych oraz potencjałów gminy i obszaru rewitalizacji.

Lokalizacyjny i ludność

Gmina Zaręby Kościelne zajmuje obszar 88,7 km² i zlokalizowana jest w północno – wschodniej części województwa mazowieckiego. Wraz z dziesięcioma innymi gminami tworzy powiat ostrowski. Od północy graniczy z gminą Andrzejewo, od wschodu z gminami: Szulborze Wielkie i Nur, od południa z gminą Ceranów i od zachodu z gminami: Małkinia Górna i Ostrów Mazowiecka.

Położona jest na wschód od miasta powiatowego jakim jest Ostrów Mazowiecka w odległości ok. 20 km od niego. Od stolicy województwa i kraju – Warszawy gminę dzieli ok. 120 km.

Mapa 1 Położenie gminy Zaręby Kościelne na tle powiatu ostrowskiego i województwa mazowieckiego

Źródło: Opracowanie własne

Przez teren gminy przebiega międzynarodowy szlak kolejowy Warszawa – Białystok Wilno – Petersburg (przystanki kolejowe na terenie gminy Zaręby Kościelne i Kietlanka) oraz droga wojewódzka nr 694 o znaczeniu turystycznym w skali kraju (Warszawa – Białowieża).

Pod względem administracyjnym gmina składa się z 33 miejscowości skupionych w 31 sołectwach. Siedzibą władz gminy jest miejscowość Zaręby Kościelne Górna. Gminę zamieszkuje 3326 osób (według stanu na dzień 31.12.2024 r.). Średnia gęstość zaludnienia wynosi więc 37,5 os./km². To blisko dwukrotnie mniej niż średnia gęstość zaludnienia dla powiatu ostrowskiego i aż czterokrotnie mniej niż średnia dla województwa mazowieckiego. Wskutek niekorzystnych trendów demograficznych liczba

mieszkańców od kilku lat znacząco spada. Wynika to zarówno z ujemnego salda migracji jak i w porównywalnym stopniu z ujemnego przyrostu naturalnego.

Na koniec 2024 roku w gminie mieszkało 3326 osób to mniej niż w latach ubiegłych. Od kilku lat widoczny jest trend do zmniejszania się liczby stałych mieszkańców. Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia gminie ubyło 450 mieszkańców, bowiem na koniec 2015 roku zameldowanych na jej terenie był 3776 osób.

Gmina Zaręby Kościelne, jak wiele małych gmin o charakterze rolniczym dotknięta jest szeregiem negatywnych zjawisk demograficznych, które od lat ulegają pogłębieniu. Obok wskazanego powyżej ubytku mieszkańców, niekorzystne zmiany zachodzą również w strukturze ludności. Wiążą się one, z rosnącym udziałem osób starszych w populacji oraz pogarszającym się wskaźnikiem obciążenia demograficznego (stosunek liczby dzieci w wieku 0-14 lat i osób w wieku powyżej 65 lat do liczby osób w wieku 15-64 lata). Sytuację dodatkowo pogarsza fakt, że osób w wieku poprodukcyjnym jest o ponad 21 % więcej niż ludzi w wieku przedprodukcyjnym, co świadczy niekorzystnie o witalności gminy.

Zmiany w sferze demograficznej mają swoje konsekwencje w sferze społecznej i gospodarczej. Zmieniają się bowiem potrzeby znaczącej części mieszkańców. Rośnie zapotrzebowanie na usługi służb zdrowia i usługi opiekuńcze w stosunku do osób starszych. Maleje liczba dzieci w wieku szkolnym. Dodatkowo potrzeby te i ich finansowanie musi zaspokajać coraz mniejsza grupa osób w wieku produkcyjnym. Z kolei w skali całego kraju, w gospodarce najbardziej odczuwalne są problemy związane z niekorzystnie zmieniającymi się proporcjami osób w wieku produkcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W systemie emerytalny coraz mniejsza grupa osób w wieku produkcyjnym odpowiedzialna jest za wypracowanie środków niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb emerytalnych stale rosnącej grupy osób w wieku poprodukcyjnym. W wielu gałęziach gospodarki zaczyna brakować rąk do pracy. Zjawiska takie jak starzenie się społeczeństwa, stanowią więc istotne wyzwanie tak na poziomie gminy, regionu, jak i całego kraju.

Niestety prognozy demograficzne wskazują, że identyfikowane aktualnie negatywne tendencje nadal będą się utrzymywać, co w dłuższej perspektywie może skutkować pogłębieniem problemów społecznych i gospodarczych.

Potencjał ludzki nie wynika rzecz jasna jedynie z wielkości populacji. Mieszkańcy gmin Zaręby Kościelne, w tym również mieszkańcy wyznaczonych do rewitalizacji podobszarów Gąsiorowo, Kępiste – Borowe i Zaręby Kościelne, to w znacznej mierze osoby głęboko osadzone w lokalnej i regionalnej tradycji, ale otwarte na potrzeby i możliwości wprowadzania zmian wynikających z postępu technicznego i cywilizacyjnego. Potrafiące przy tym wykorzystać dorobek wcześniejszych pokoleń i endogeniczne potencjały miejsca w którym żyją. Bazą do przewyższania problemów może być współpraca różnych środowisk: samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, lokalnych liderów i zwykłych mieszkańców .

Historia i dziedzictwo kulturowe

Niewątpliwym potencjałem obszaru rewitalizacji i całej gminy jest wielowiekowa historia i zabytki. Na obszarze gminy znajdują się liczne obiekty o znaczeniu historycznym i kulturowym, które składają się na dziedzictwo materialne tego rejonu. Najcenniejsze z nich zostały wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego (w sumie na terenie całej gminy Zaręby Kościelne 8 obiektów wskazanych w rozdziale 5.3.5). Są wśród nich między innymi obiekty sakralne (Zespół

dawnego Klasztoru Reformatów z lat 1765-1775 w miejscowości Zaręby Kościelne i Zespół kościoła filialnego z lat 1882-1900 w miejscowości położony w tej samej miejscowości), założenie parkowe w miejscowości Gąsiorowo i miejsce pochówku (cmentarz parafialny rzymskokatolicki z II poł. XIX w z licznymi zabytkowymi nagrobkami w miejscowości Zaręby Kościelne)

Całe dziedzictwo historyczne i kulturowe stanowi jeden z kluczowych potencjałów terenu rewitalizacji i może być wykorzystywane do rozwoju gospodarczego bazującego np. na zrównoważonej turystyce. Może też stanowić ważny aspekt budowania lokalnej tożsamości i wzmacniania integracji społecznej – element niezbędny przy ograniczaniu negatywnych zjawisk w sferze demograficznej związanych z migracją zwłaszcza osób młodych.

Placówki edukacyjne

Placówki edukacyjne pełnią bardzo ważną rolę w sferze społecznej w procesie kształtowania kapitału ludzkiego, przez co mają kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych społeczeństwa. Jakość kapitału ludzkiego z kolei w sposób istotny wpływa m. in. na rynek pracy a także popyt i podaż na rynku usług społecznych. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy, a wydatki przeznaczane na kwestie z nią związane stanowią znaczną część budżetu każdej gminy.

Ważną rolę w wychowaniu dzieci pełnią także instytucjonalne formy opieki nad najmłodszymi dziećmi. Na terenie gminy Zaręby Kościelne funkcjonuje tylko jedna placówka w postaci Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych. Przy szkole zlokalizowane są też oddziały przedszkolne, świetlica i biblioteka.

Jakość edukacji na poziomie podstawowym można oceniać na podstawie wyników obowiązkowego dla wszystkich kończących szkołę egzaminu ósmoklasisty. Dane dotyczące wyników uczniów gminy Zaręby Kościelne z egzaminów ósmoklasisty z matematyki i języka angielskiego, na przestrzeni ostatnich kilku lat kształtowały się na poziomie niższym niż wyniki uczniów powiatu ostrowskiego i znacznie poniżej średniej dla całego województwa mazowieckiego i kraju. Średnie wyniki z egzaminu z języka polskiego były w tym czasie zbliżone do wyników w powiecie ale wciąż niższe od tych uzyskiwanych średnio w województwie i całym kraju.

Placówka szkolna zlokalizowana i działająca na obszarze rewitalizacji, poza realizacją programów nauczania, prowadzi również inne projekty edukacyjne i społeczne podnoszące kompetencje najmłodszych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Instytucje prowadzące działalność kulturalną

Najważniejszą instytucją działającą w sferze kultury na terenie gminy Zaręby Kościelne obszarze rewitalizacji jest otwarte do użytku w 2024 roku Centrum Aktywności Kulturalnej w Zarębach Kościelnych. Jest to więc stosunkowo nowa placówka, prężnie działająca ale o jeszcze stosunkowo niewielkim dorobku.

Poza tym na terenie gminy działa 9 kół gospodyń wiejskich. We wszystkich trzech miejscowościach tworzących teren rewitalizacji aktywnie działają tego typu koła co świadczy o aktywności społecznej mieszkańców.

Dwie największe wsie w gminie a więc Zaręby Kościelne i Chmielewo mogą poszczycić się własnymi zespołami muzyczno-wokalnymi. Są to zespół „Zapominajka” z Zaręb Kościelnych i Międzypokoleniowy Zespół Wokalny Kwiaty Polskie z Chmielewa.

Placówkami w których organizowane są okolicznościowe wydarzenia społeczno-kulturalne lokalnej społeczności pozostają też świetlice wiejskie i remizy strażackie Ochotniczych Straży Pożarnych.

Urząd Gminy w Zarębach Kościelnych

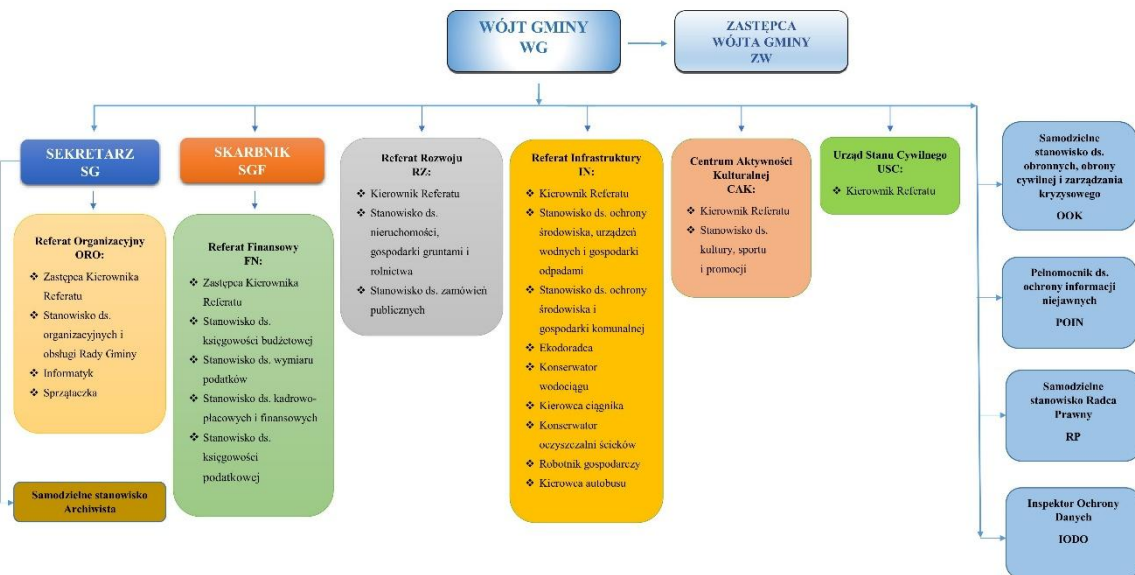
Urząd Gminy jest jednostką organizacyjną, przy pomocy której Wójt Gminy realizuje zadania:

- 1) własne gminy,
- 2) zlecone gminie z zakresu administracji rządowej na mocy ustaw,
- 3) wynikające z zawartych porozumień i umów z organami administracji rządowej, jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi podmiotami.

Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w budynku położonym w Zarębach Kościelnych przy ul. Kowalskiej 14, a więc w obszarze rewitalizacji. Obiekt posiada infrastrukturę i wyposażenie niezbędne do bieżącej realizacji przypisanych mu zadań.

Kierownikiem Urzędu jest Wójt, który kieruje pracą Urzędu przy pomocy, Sekretarza, Skarbnika, Kierowników komórek organizacyjnych oraz pracowników na samodzielnych stanowiskach pracy. W Urzędzie działają referaty i inne komórki organizacyjne podległe Wójtowi. Strukturę organizacyjną Urzędu zgodną z grafiką zamieszczoną poniżej określa Regulamin Organizacyjny Urzędu Gminy Zaręby Kościelne.

Ryc. 3 Struktura organizacyjna Urzędu Gminy Zaręby Kościelne

Źródło: Regulamin Organizacyjny Urzędu Gminy Zaręby Kościelne.

Pracownicy właściwych merytorycznie komórek organizacyjnych posiadają niezbędną wiedzę i środki by wdrażać, wspólnie z innymi podmiotami oraz interesariuszami rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030. Wysoka jakość kadr i zaangażowanie

pracowników Urzędu i gminnych jednostek organizacyjnych jest ważnym potencjałem, który możliwie najpełniej należy wykorzystać przy wdrażaniu programu rewitalizacji.

Lokalna gospodarka

Gmina Zaręby Kościelne ma charakter rolniczy, z niewielką ilością drobnych zakładów przemysłowo-usługowych i handlowych. W 2024 r. na terenie Gminy funkcjonowały 1133 gospodarstwa rolne powyżej 1 ha, przy czym najwięcej było gospodarstw małych o powierzchni od 3 do 5 ha. Rolnictwo pozostaje najważniejszą gałęzią determinującą rozwój społeczno-gospodarczy gminy i obszaru rewitalizacji. Zrównoważony rozwój gospodarczy na poziomie lokalnym oraz rosnące potrzeby mieszkańców wymagają więc zwiększania udziału w strukturze gospodarczej innych gałęzi – przede wszystkim, usług, handlu i drobnej przedsiębiorczości.

Mieszkańcy gminy, a w szczególności mieszkańcy obszaru rewitalizacji, wciąż jeszcze w stosunkowo niewielkim stopniu podejmują wyzwanie w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej. W roku 2024 w rejestrze REGON na terenie gminy odnotowanych było 212 podmiotów gospodarczych, z czego 209 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Jednak zaledwie 130 spośród nich działało aktywnie. Dominowały firmy usługowe i handlowe, szczególnie w sektorach budownictwa (24,5%) oraz handlu detalicznego i hurtowego (27%).

Wciąż jeszcze niedostatecznie wykorzystanym zasobem pozostają walory środowiska naturalnego. W oparciu o niego możliwy jest dalszy rozwój turystyki (w tym różnych form agroturystyki), rekreacji i tzw. przemysłu zagospodarowania czasu wolnego. Poszerzenie oferty w tym zakresie jest szansą na powstanie i funkcjonowanie nowych firm usługowych i handlowych.

5.5 Obszar rewitalizacji – tereny zagrożone powodzią.

Głównym ciekim wód powierzchniowych gminy Zaręby Kościelne jest rzeka Bug. Sieć hydrograficzną tworzą też jego dopływy: Brok, Brok Mały, Węgrody oraz inne mniejsze cieki.

Zgodnie z przepisami ustawy Prawo wodne w celu oceny zmiany ryzyka powodziowego, a także określenia działań związanych z ograniczeniem negatywnych konsekwencji powodzi dla zdrowia ludzkiego, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej opracowywane są mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP). Ze względu na źródło zagrożenia powodziowego wyróżnić można następujące typy powodzi:

- powódź rzeczna,
- naturalne wezbranie,
- zniszczenie wałów przecipowodziowych;
- powódź od strony morza –w dwóch scenariuszach:
  - naturalne wezbranie,
  - zniszczenie wałów przecipowodziowych lub przeciwsztormowych;
- powódź od urządzeń hydrotechnicznych –związana z zalaniem terenu w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia budowli piętrzących.

Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego dla dorzeczy jest opracowywany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a następnie zatwierdzony i publikowany przez właściwego ministra. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 ze zm.), na których przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
  - wału przecipowodziowego,
  - wału przeciwsztormowego,
  - budowli piętrzącej.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią jest wyznaczany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego i podlegają przeglądowi co 6 lat oraz w razie potrzeby aktualizacji, co wynika z art. 171 ust 8 tejże ustawy. Obecnie obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego, są mapy zaktualizowane w ramach II cyklu planistycznego.

Zagrożenie powodziowe związane z wylewami Bugu obejmuje niewielki obszar gminy położony poniżej skarpy tarasu nadzalewowego. W zasięgu zagrożenia nie są położone żadne miejscowości. Dotyczy to więc również miejscowości tworzących obszar rewitalizacji zgodnie z niniejszym Programem.

Wysoki stan wód gruntowych na terenie tarasu zalewowego Bugu, Broku, Broku Małego, Węgrowy i mniejszych cieków ogranicza w znacznym stopniu użytkowanie terenów dolinnych. Ze względu na duże wahania wody (od 0 do 2 m p.p.t.) i możliwość wiosennych podtopień, tereny dolin nie są przeznaczane na cele zabudowy mieszkaniowej.

Podkreślić należy, że choć jeden z podobszarów rewitalizacji (Gąsiorowo) znajdują się na granicy obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, to żadne z planowanych i ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji na lata 2025-2030 działań nie będzie realizowane na tego typu obszarze ani w jego pobliżu.

W świetle ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią występują ograniczenia w zakresie zagospodarowania analizowanych terenów, tj.

- a) zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania,
- b) zakazuje się lokalizowania nowych cmentarzy,
- c) zakazuje się rolniczego wykorzystywania ścieków w okresie prognozowanego wezbrania wód.

Zgodnie z art. 166 ww. ustawy obszary szczególnego zagrożenia powodzią muszą zostać uwzględnione w: strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, gminnym programie rewitalizacji, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy. Poziom zagrożenia powodziowego wynikający z wyznaczenia obszarów szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, dotyczących nieruchomości w całości lub w części położonych na tych obszarach. Uzgodnienia z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wymagają projektu następujących dokumentów/decyzji na poziomie lokalnym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, gminny program rewitalizacji, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dokonując ww. uzgodnień PGW Wody Polskie uwzględnia prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, poziom zagrożenia powodziowego, proponowaną zabudowę i zagospodarowanie terenu położonego na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, a także jego aktualne zagospodarowanie i dotychczasowe przeznaczenie.

Zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji zostały sformułowane w taki sposób, by:

- 1) Nie naruszać ustalenia planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- 2) Nie naruszać ustalenia planu zarządzania ryzykiem powodziowym
- 3) Nie stanowić zagrożenie dla ochrony zdrowia ludzi, środowiska i dóbr kultury wpisanych do rejestru zabytków

- 4) Nie naruszać funkcjonowania infrastruktury krytycznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym;
- 5) Nie utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym

Dla potencjalnych projektów zlokalizowanych na obszarach zalewowych będą obowiązywać odrębne przepisy, m.in. zakazy określone w art. 77 ust. 1 pkt 3 Prawa wodnego. W jego myśl na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią występuje bezwzględny zakaz lokalizowania nowych cmentarzy, gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania

Ponadto w sytuacji, gdyby przedsięwzięcie rewitalizacyjne realizowane było na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, wymagane byłoby zastosowanie odpowiednich technologii, materiałów, zabezpieczeń sieci i urządzeń minimalizujących ryzyko strat, do których mogłoby dojść w wyniku powodzi.

6 Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.

Wizja jest podstawą strategii osiągnięcia celów określonych w niniejszym dokumencie. Przedstawia pożądany obraz obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, stanowi wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Określa opis docelowego stanu obszaru po przeprowadzeniu działań zaplanowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie. Zawiera odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na których planowana jest rewitalizacja. Wizja odpowiada na pytanie o powody i zasadność prowadzenia procesów naprawczych na obszarze rewitalizacji.

Rolą wizji jest integrowanie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam organizacje, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinni utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Obszar rewitalizacji obejmujący swym zasięgiem wsie Gąsiorowo, Kępiste–Borowe i Zaręby Kościelne, jest przestrzenią ludzi aktywnych, tworzących zintegrowane społeczeństwo. Przyczyniło się do tego sukcesywne wzbogacanie oferty usług społecznych oraz realizacja przedsięwzięć podnoszących jakość życia i atrakcyjność przestrzeni publicznej.

Zrównoważony rozwój obszaru rewitalizacji stworzył możliwości do zaspokajania potrzeb mieszkańców, zarówno w sferze życia prywatnego, jak i rozwoju zawodowego. Lepsze warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na lokalnym rynku pobudziły przedsiębiorczość.

Dzięki wykorzystaniu lokalnych potencjałów i zasobów na zrewitalizowanym obszarze wykreowano przyjazną przestrzeń, zapewniającą wyższy komfort życia dla osób w każdym wieku. Zrealizowane inwestycje i coraz liczniejsze wydarzenia pozwalają na zaspokojenie potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji w sferze kultury, rekreacji, sportu i innych form zagospodarowania czasu wolnego.

W pełni wykorzystywany jest efekt synergii płynący z jednoczesnego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzenno-funkcjonalnego. Dotychczasowe problemy w znacznej mierze rozwiązywane są w rezultacie współpracy władz samorządowych, lokalnych liderów oraz mieszkańców skupionych w coraz liczniejszych i prężnie działających organizacjach pozarządowych.

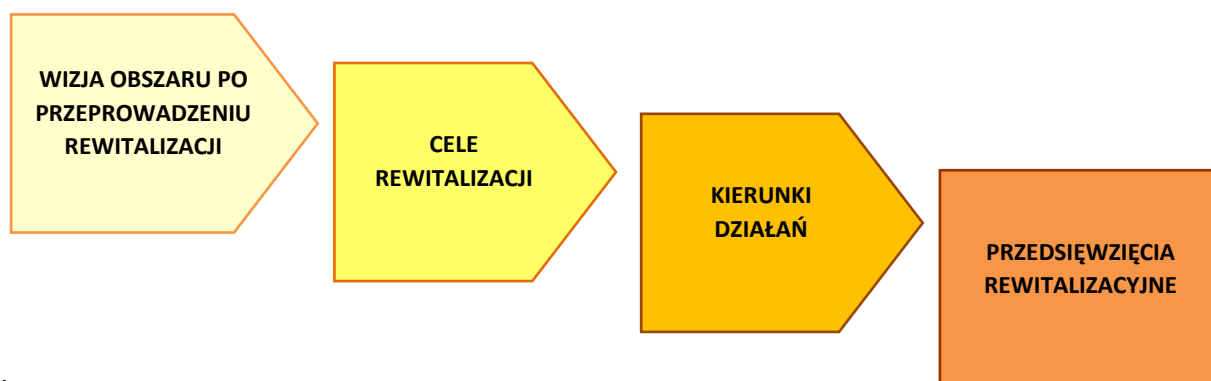
7 Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań.

Zdefiniowana w Gminnym Programie Rewitalizacji wizja jest możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także z wykorzystaniem rezultatów warsztatów rewitalizacyjnych przeprowadzonych z udziałem interesariuszy, na etapie planowania procesów rewitalizacyjnych.

Odpowiedzią na zidentyfikowane i wyartykułowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale także w pozostałych sferach są wytyczone cele i kierunki działań. Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Strukturę programową procesu rewitalizacji prezentuje poniższy schemat.

Ryc. 3 Schemat struktury programowej procesu rewitalizacji (logika interwencji)

Źródło: Materiały własne

Przeprowadzona na etapie delimitacji analiza sytuacji gminy Zaręby Kościelne w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej została dodatkowo pogłębiona w obszarach kryzysowych, wskazanych dla terenu objętego Gminnym Programem Rewitalizacji. Na bazie zidentyfikowanych pól deficytowych i problemów rozwojowych można formułować cele strategiczne. Ich osiągnięcie przybliży urzeczywistnienie obrazu wynikającego z zaprezentowanej wizji. Cele strategiczne nie tylko odnoszą się bezpośrednio do problemów ujawnionych w oparciu o wyniki przeprowadzone analizy wskaźnikowe, ale z racji partycypacyjnego charakteru całego programu, odzwierciedlają także oczekiwania interesariuszy procesu rewitalizacji wyrażone w procesie konsultacji społecznych.

Istotne jest przy tym osiągnięcie najbardziej pożądaných, z punktu widzenia społeczności lokalnej efektów, przy jednoczesnym maksymalnym wykorzystaniu kapitał endogennego, czyli potencjału tkwiącego w ludziach, środowisku, układach społeczno-terytorialnych na najniższym, lokalnym poziomie.

Zaproponowana wizja obszaru rewitalizacji może zostać urzeczywistniona w drodze realizacji trzech celów głównych Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne, którymi są:

CEL I

Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury.

CEL II

Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego.

CEL III

Zrównoważony rozwój gospodarczy realizowany w oparciu o lokalne zasoby i z dbałością o zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych regionu.

Cel pierwszy zdefiniowany jako „Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury” stanowi odpowiedź między innymi na następujące zidentyfikowane na etapie diagnozy problemy:

- **Odptyw młodych ludzi i starzenie się społeczeństwa.** Te niekorzystne zjawiska społeczne są związane z migracją, zwłaszcza osób młodych, wynikającą między innymi z poszukiwania lepszej oferty usług społecznych (zdrowotnych, edukacyjnych), dostępu do atrakcji związanych z kulturą sportem i rekreacją, a więc możliwościami spędzania wolnego czasu i samorozwoju. Przy podejmowaniu decyzji dotyczącej miejsca zamieszkania, młodzi ludzie biorą pod uwagę dostępność do rynku usług nie tylko w kontekście swoich aktualnych potrzeb, ale też i potrzeb rodziny którą właśnie założyli lub planują w najbliższym czasie założyć;
- **Utrudniony dostęp do usług społecznych wynikający z niedoborów infrastrukturalnych.** Tereny wyznaczone do rewitalizacji to miejsca z niedoborami w obszarze infrastruktury. Gmina Zaręby Kościelne ma stosunkowo niewielką społeczność. Zaspokojenie niektórych potrzeb odbywa się w oparciu o pojedyncze obiekty. Odległość od nich lub ich stan techniczny ograniczają dostępność i możliwość zaspokojenia potrzeb na oczekiwanym poziomie;

Przy realizacji pierwszego celu rewitalizacji będą wykorzystane zidentyfikowane wcześniej potencjały gminy, a w szczególności podobszarów rewitalizacji i podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji. Są wśród nich instytucje, organizacje i podmioty prowadzące działalność w obszarze kultury i rozwiązywania problemów społecznych takie jak: Centrum Usług Kulturalnych i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ważą rolę odegrają też zasoby kadrowe Urzędu Gminy.

Przyjmuje się, że tempo poprawy sytuacji w zakresie wzmacniania potencjałów społecznego będzie monitorowane z wykorzystaniem następujących wymiernych wskaźników zmian zachodzących w obszarze założonego celu:

- Liczba nowych/zmodernizowanych ogólnodostępnych obiektów kultury na obszarze rewitalizacji

- Liczba nowych/zmodernizowanych miejsc wypoczynku, rekreacji i spędzania czas wolnego
- Liczba osób uczestniczących w życiu kulturalnym, w ramach placówek i imprez zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji
- Liczba osób uczestniczących w zajęciach rekreacyjnych i aktywizujących społecznie mieszkańców obszaru rewitalizacji.
- Liczba nowych organizacji społecznych zrzeszających mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Drugi cel główny zdefiniowany został jako: „Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego”. Atrakcyjna, funkcjonalna i przyjazna mieszkańcom przestrzeń publiczna odpowiada przede wszystkim na zidentyfikowane w toku diagnozy potrzeby lokalnej społeczności w sferze przestrzenno-funkcjonalne. Realizacja tego celu pomoże także w rozwiązywaniu niektórych problemów społecznych i środowiskowych, którymi są między innymi:

- **Niedostatecznie wykorzystany potencjał przestrzeni publicznej.** Współczesne oczekiwania użytkowników wymuszają na architektach, urbanistach i ruralistach stosowanie nowoczesnych rozwiązań pozwalających na wielofunkcyjne wykorzystanie przestrzeni publicznej. Niektóre z tych miejsc wymagają rewitalizacji zwiększającej ich funkcjonalność i możliwości wykorzystania.
- **Bezpieczeństwo publiczne.** Znacząca ilość zachowań niezgodnych z normami prawnymi, a więc wkręceń i przestępstw, negatywnie wpływa na komfort życia mieszkańców. Może być więc czynnikiem wpływającym na ocenę atrakcyjności danej miejscowości, jako miejsca zamieszkania lub destynacji turystycznej.
- **Brak nowoczesnych rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych odpowiadających aktualnym potrzebom mieszkańców obszaru rewitalizacji i dostosowanych do zachodzących zmian.** Nie wszystkie rozwiązania w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jakie powstawały nawet stosunkowo niedawno przetrwały próbę czasu. Zmieniają się potrzeby, gusty a w związku z tym i oczekiwania mieszkańców. W ostatnim czasie jesteśmy również świadkami dynamicznych zmian klimatu. Stąd potrzeba odpowiedzi na zachodzące zmiany chociażby poprzez wprowadzanie do przestrzeni publicznej większej ilości nasadzeń zielonych. Ponadto cały czas w naszym otoczeniu funkcjonują jeszcze rozwiązania tworzące bariery architektoniczne, a tym samym wkluczające część społeczeństwa z życia publicznego.
- **Funkcjonowanie w przestrzeni publicznej nieefektywnych energetycznie budynków wyposażonych w źródła ciepła bazujące na paliwach stałych - węgla i drewnie.** Dotyczy to zarówno budynków mieszkalnych jak i obiektów użyteczności publicznej. Taki stan rzeczy ma swoje konsekwencje na wielu płaszczyznach. Obniża jakość powietrza, zwłaszcza w sezonie grzewczym, ale także bywa przyczyną ubóstwa energetycznego lub nadmiarowych wydatków. Budynki pozbawione izolacji termicznej i z nieefektywnymi energetycznie źródłami ciepła cechują się stosunkowo wysokimi kosztami utrzymania. Pamiętać też trzeba o stronie wizerunkowej. Tereny budujące swą markę „obszaru czystego środowiska naturalnego” muszą inwestować w odnawialne źródła energii i proekologiczne rozwiązania również ze względów wizerunkowych.
- **Estetyka otoczenia.** Choć zdecydowanie zaspakajanie potrzeb w tym obszarze nie jest priorytetem, to nie można całkowicie pomijać tego problemu. Wiąże się on bowiem zarówno

z oceną atrakcyjności miejsca zamieszkania, jak i ma istotny wpływ na rozwój ważnej dla całej gospodarki turystyki.

Przy realizacji drugiego celu głównego zostaną wykorzystane potencjały podobszarów i podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji takie jak:

- Potencjał przyrodniczy przestrzeni obszaru rewitalizowanego do tworzenia w niej miejsc, wypoczynku i rekreacji, umożliwiających realizację przedsięwzięć społecznych, kulturalnych i gospodarczych pozostających w harmonii z potrzebami mieszkańców.
- Potencjał organizacyjny Urzędu Gminy w Zaręby Kościelne i podległych mu jednostek do prowadzenia projektów i realizacji zadań dostosowujących przestrzeń obszaru rewitalizacji do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców.
- Potencjał dziedzictwa kulturowego i historycznego wykorzystywany do wzmocnienia i podnoszenia atrakcyjności przestrzeni publicznej

Założono następujące, wymierne wskaźniki zmian zachodzących w obszarze drugiego z wytyczonych celów prowadzenia procesu rewitalizacji:

- Ilość miejsc rekreacji i wypoczynku podnoszących atrakcyjność obszaru rewitalizacji jako miejsca zamieszkania i spędzania wolnego czasu
- Powierzchnia terenów poddana rewitalizacji w celu udostępnienia interesariuszom i poprawy ich funkcjonalności.
- Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji w toku rewitalizacji
- Ilość obiektów i przestrzeni publicznych, w których wdrożono rozwiązania ułatwiające dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami
- Liczba nowych miejsc objętych monitoringiem w celu podniesienia bezpieczeństwa publicznego.

Cel trzeci jakim jest „Zrównoważony rozwój gospodarczy, realizowany w oparciu o lokalne zasoby i z dbałością o zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych regionu” wyznaczony został w odpowiedzi na zidentyfikowane w toku diagnozy potrzeby gospodarcze, społeczne ale też i środowiskowe obszaru rewitalizacji, takie jak:

- **Niewielka aktywność gospodarcza mieszkańców.** Może zostać skutecznie przezwyciężona poprzez lepsze wykorzystanie lokalnych potencjałów. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, wykazują stosunkowo niską skłonność do prowadzenia własnej działalności gospodarczej. W regionie, gdzie kluczową gałęzią gospodarki pozostaje tradycyjne rolnictwo oparte o niewielkie, kilkuhektarowe indywidualne gospodarstwa rolne i gdzie nie ma zlokalizowanych żadnych średnich ani dużych zakładów pracy, to przedsiębiorczość poszczególnych osób, decyduje o tempie rozwoju gospodarczego, a w konsekwencji zamożności społeczeństwa. Postawa bierności w zakresie tworzenia nowych, małych firm rodzinnych jest dalece niekorzystna, szczególnie w sytuacji skromnej oferty lokalnego rynku pracy. Wzrost aktywności gospodarczej powinien być następstwem zarówno działań edukacyjno-promujących, jak i inwestycji tworzących warunki i zaplecze do prowadzenia działalności na terenie rewitalizowanym.
- **Niedostateczne wykorzystanie potencjału do rozwoju turystyki.** Ta stale rozwijająca się i mająca w dalszym ciągu duży potencjał gałąź gospodarki, bazować może na lokalnych walorach przyrodniczych oraz materialnym i niematerialnym dziedzictwie kulturowym obszaru rewitalizowanego. Rozwój w tym zakresie powinien mieć charakter zrównoważony,

wykorzystywać lokalne możliwości i iść w parze z dbałością o zachowanie najważniejszych zasobów tworzących podstawy do kreowania oferty turystycznej. Konieczne jest również wsparcie lokalnych przedsiębiorców inwestycjami w ogólnodostępną infrastrukturę generującą ruch turystyczny taką jak ścieżki i szlaki do turystyki pieszej, konnej czy rowerowej, a także dbałość o stan i promocję zabytków i atrakcji przyrodniczych.

- **Ubóstwo.** To nie tylko jedna z najczęściej wymienianych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji bolączek. To przede wszystkim geneza wielu innych niekorzystnych zachowań i procesów społecznych. Począwszy od bierności społecznej i wykluczenia, poprzez migrację zarobkową, na przemoc domową i zachowaniach kryminogennych skończywszy. Rozwój gospodarczy i związane z nim nowe miejsca pracy choć nie są panaceum, to z pewnością pozwolą na rozwiązanie wielu problemów społecznych.

Przy realizacji celu trzeciego wykorzystane zostaną potencjały podobszarów rewitalizacji i podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji. Będą to między innymi:

- Potencjał istniejących przestrzeni ukształtowanych historycznie i kulturowo, czerpiący z bogatej spuścizny materialnego i niematerialnego dziedzictwa. Zasoby te zostaną wykorzystane do kreowania nowych, atrakcyjnych miejsc.
- Potencjał organizacyjny Urzędu Gminy Zaręby Kościelne i współpracujących z nim instytucji, takich jak Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Wymierne wskaźniki zmian zachodzących w obszarze założonego trzeciego celu rewitalizacji prezentują się następująco:

- Liczba inicjatyw edukacyjnych, działań promocyjnych i programów wspierających podnoszenie kompetencji zawodowych w tym kompetencji do samozatrudnienia i kreowania nowych miejsc pracy
- Powierzchnia terenów o sprzyjających prowadzeniu aktywności gospodarczej, zwiększonej atrakcyjności inwestycyjnej zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji.
- Liczba osób którym udzielono wsparcia w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej i podnoszenia kompetencji niezbędnych do samozatrudnienia lub przydatnych na rynku pracy.

Przyjęte w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji cele są wzajemnie spójne i komplementarne. Wymagają podejmowania przez możliwie szerokie grono interesariuszy zróżnicowanych działań ukierunkowanych przede wszystkim na aspekty, takie jak:

- ❖ **Poprawa dostępności do szerokiej gamy usług społecznych ze szczególnym uwzględnieniem kultury, rozrywki i zagospodarowania czasu wolnego**
- ❖ **Wsparcie działań związanych z rozwijaniem pasji i zainteresowań mieszkańców, kultywowaniem tradycji oraz troską o dziedzictwo historyczne i kulturowe obszaru rewitalizacji**
- ❖ **Przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom demograficznym, takim jak migracja osób młodych i starzenie się społeczeństwa**
- ❖ **Podniesienie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie**

- ❖ **Wsparcie dla inicjatyw integrujących lokalną społeczność, budujących więzi z miejscem zamieszkania i poczucie lokalnej tożsamości**
  - ❖ **Instytucjonalne i pozainstytucjonalne wsparcie działań na rzecz włączenie społecznego i zapobiegania wykluczeniu**
  - ❖ **Pełniejsze wykorzystanie endogenicznych potencjałów na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego**
- ❖ **Działania przyczyniające się do podnoszenia zamożności mieszkańców i wychodzenia ze strefy ubóstwa**
- ❖ **Zrównoważony rozwój lokalnej działalności gospodarczej bazującej na lokalnej przedsiębiorczości,**
- ❖ **Zapewnienie warunków do dalszego rozwoju turystyki, bazującej na endogenicznym potencjale**
  - ❖ **Ochrona zasobów przyrodniczych oraz materialnego i kulturowego dziedzictwa regionu**
- ❖ **Poprawa stanu i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej**
  - ❖ **Poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej**

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągnęte poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w niniejszym dokumencie w rozdziale 8 *Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych*.

8 Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne to zaplanowane i długofalowe działania, które zmierzają do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2015-2030 były prowadzone w sposób partycypacyjny co pozwoliło na przygotowanie szeregu projektów, które odpowiadają na zdiagnozowane w obszarze rewitalizacji problemy, a jednocześnie są odzwierciedleniem potrzeb i możliwości lokalnej społeczności.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na wszystkich trzech podobszarach rewitalizacji, zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja przyczyniała się do poprawy sytuacji w granicach poszczególnych podobszaru, ale także by, w miarę możliwości, oddziaływały również na pozostałą część Gminy. Dotyczy to przede wszystkim sfery społecznej. Podkreślić należy, że celem przedsięwzięć, nie powinna być wyłącznie poprawa estetyki przestrzeni czy modernizacja zdegradowanych obiektów ale wzmocnienie i rozwój lokalnej społeczności.

Poniżej przedstawiono zgłoszone do Gminnego Programu Rewitalizacji projekty. Planowane przedsięwzięcia, z uwagi na ich znaczenie dla procesu rewitalizacji, zostały przedstawione w dwóch grupach:

Lista A – planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

- A 1. Rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Zaręby Kościelne*
- A 2. Poprawa warunków kształcenia z uwzględnieniem termomodernizacji budynku szkolnego*
- A 3. Odnawialne źródła energii w świetlicy w miejscowości Kępiste Borowe*
- A 4. Budowa Parku Bugowych Marzeń w miejscowości Gąsiorowo*

Lista B – pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne (projekty uzupełniające).

- B 1. Strefa aktywności rekreacyjno-sportowej*
- B 2. Modernizacja kortów tenisowych i boiska sportowego w celu zwiększenia dostępności do infrastruktury sportowej i wzrostu aktywności fizycznej mieszkańców*
- B 3. Bitwa regionów kół gospodyń wiejskich i zespołu Zapominajka*
- B 4. Budowa miasteczka ruchu drogowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą*
- B 5. Budowa ogólnodostępnej tężni solankowej jako elementu infrastruktury zdrowotno-rekreacyjnej w Zarębach Kościelnych*

Realizacja przedsięwzięć podstawowych jest niezbędna dla uzyskania satysfakcjonujących efektów rewitalizacji. Projekty uzupełniające to takie, które również przyczyniają się do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, ale mają mniejsze oddziaływanie z punktu widzenia rozwiązania stwierdzonych problemów.

Dla każdego z zadań opracowano kartę projektu, która charakteryzuje najważniejsze elementy przedsięwzięcia takie jak: nazwa, wskazanie podmiotów realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizacja, szacowana wartość, prognozowane rezultaty, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

Karty projektów – lista A

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>"Rewitalizacja przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Zaręby Kościelne"</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Gmina Zaręby Kościelne
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Urząd Gminy Zaręby Kościelne ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	Referat Infrastruktury Referat Rozwoju
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Zaręby Kościelne – podobszar III dz. nr ew. 357,356,355 .
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Projekt będzie realizowany ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych z ograniczeniami ruchowymi. Zakres prac uwzględnił będzie dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb takich osób zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Informacje o projekcie umieszczone będą na stronach internetowych Gminy Zaręby Kościelne, które wyposażone są w rozwiązania zgodnych ze standardem WCAG dzięki czemu zapewniona zostanie dostępność cyfrowa.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie w obrębie jednego z podobszarów rewitalizacji wielofunkcyjnej przestrzeni aktywności społeczno-gospodarczej.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest ze wszystkimi trzema celami rewitalizacji jakimi są: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego Cel III: Zrównoważony rozwój gospodarczy realizowany w oparciu o lokalne zasoby i z dbałością o zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych regionu	
Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:	
Przygotowanie przestrzeni do jej wielofunkcyjnego wykorzystania, w tym organizacji imprez o charakterze społecznym, kulturalnym i gospodarczym obejmie: – wyznaczenie miejsca na scenę używaną w trakcie imprez społeczno-kulturalnych, – modernizację/przebudowę sieci energetycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej umożliwiającą organizację imprez społeczno-kulturalnych, itp. – wytyczenie alejek i ciągów komunikacyjnych, – nasadzenia zieleni, – montaż elementów małej architektury (ławek, koszy na śmieci, stojaka na rowery)	

<ul style="list-style-type: none"> - montaż oświetlenia, - wymianę ogrodzenia, - budowę zadaszonych wiat, - budowę sanitariatów (toalety zaplecze 1 komplet), - budowę miejsc parkingowych, - montaż elementów systemu monitoringu. 		
<p>Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:</p>		
<p>Malejąca aktywność społeczna, kulturalna i gospodarcza mieszkańców. Ograniczony dostęp do usług publicznych i miejsc integracji. Problemy przestrzenne i infrastrukturalne centralnego placu w miejscowości gminnej; zdegradowany nieuporządkowany teren, przestarzała infrastruktura handlowa (brak targowiska z prawdziwego zdarzenia). Ograniczony dostęp do prowadzenia drobnego handlu lokalnego, niewystarczające wsparcie dla lokalnych producentów rolników.</p>		
<p>Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:</p>		
<p>Zakłada się, że realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizacji - poprawy bezpieczeństwa mieszkańców, - wzrostu liczby lokalnych wydarzeń a charakterze społecznym i kulturalnym, - integracji lokalnej społeczności, - poprawy funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej w centrum miejscowości objętej programem rewitalizacji. <p>Wskaźniki produktu:</p> <p>Liczba elementów małej architektury (ławki, kosze, stojaki, tablice) - min. 10 szt.</p> <p>Liczba punktów oświetlenia - min. 6 szt.</p> <p>Liczba obiektów sanitarnych - 1 komplet</p> <p>Liczba nowych stanowisk handlowych - min. 15 szt.</p> <p>Liczba wybudowanych zadaszeń – min- 6 szt.</p> <p>Liczba systemów monitoringu zwiększających bezpieczeństwo osób korzystających z nowej infrastruktury – 1 kpl.</p> <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczby nowych lokalnych inicjatyw / wydarzeń o charakterze społeczno-kulturalnym - min. 2 rocznie - Liczba osób/podmiotów gospodarczych korzystających z infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość społeczności obszaru rewitalizacji - min 40 rocznie 		
<p>RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA</p>		
<p>Ramy czasowe</p>	<p>Ramy finansowe</p>	
<p>rozpoczęcie – zakończenie</p>	<p>szacunkowa wartość</p>	<p>źródła finansowania</p>
<p>maj 2027 - listopad 2027</p>	<p>2 000 000 PLN</p>	<p>Dotacje EFRR: 1 700 000 PLN budżet gminy: 300 000 PLN</p>

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>" Odnawialne źródła energii w świetlicy w miejscowości Kępiste Borowe "</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Gmina Zaręby Kościelne
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Urząd Gminy Zaręby Kościelne ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	Referat Infrastruktury
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Kępiste-Borowe – podobszar II Nr działek ewidencyjnych: 684/1, 684/3
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Budynek jest już przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zwiększenie w okresach zimowych komfortu termicznego będzie szczególnie ważne dla osób najdotkliwiej odczuwających dyskomfort w tym zakresie, a więc osób starszych i dzieci, ale także osób z problemami układu krążenia i chorobami tarczycy. W projekcie zostanie zapewniona również dostępność cyfrowa poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na informujących o przedsięwzięciu stronach internetowych gminy Zaręby Kościelne.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Podniesienie efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej poprzez wymianę źródła ogrzewania, montaż instalacji fotowoltaicznej i magazynu energii. Promocja OZE jako nowoczesnych, energooszczędnych i opłacalnych ekonomicznie rozwiązań pozwalających na wielopłaszczyznowy rozwój lokalnej społeczności.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest z następującymi celami rewitalizacji: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury	
Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:	
W ramach realizacji projektu przewiduje się wykonanie następujących działań: <ol style="list-style-type: none"> 1. Montaż pompy ciepła przeznaczonej do ogrzewania budynku oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej, wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną. 2. Instalację systemu fotowoltaicznego, umożliwiającego produkcję energii elektrycznej na potrzeby własne świetlicy, w tym zasilanie pompy ciepła. 3. Montaż magazynu energii, pozwalającego na gromadzenie nadwyżek wyprodukowanej energii elektrycznej i jej efektywne wykorzystanie w okresach zwiększonego zapotrzebowania. 4. Integrację i uruchomienie systemów OZE, w tym wykonanie prac instalacyjnych, elektrycznych i sterujących, zapewniających prawidłowe i bezpieczne funkcjonowanie całego układu. 5. Przeprowadzenie prac towarzyszących, obejmujących niezbędne roboty montażowe, próby techniczne, szkolenie użytkowników oraz przygotowanie dokumentacji powykonawczej. 6. Przebudowa pomieszczeń świetlicy – usprawni pracę 	

Realizacja przedsięwzięcia umożliwi znaczące ograniczenie zużycia energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych, poprawi komfort użytkownika świetlicy oraz przyczyni się do ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju obszaru rewitalizacji.

Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:

Na obszarze rewitalizacji w miejscowości Kępiste Borowe występuje problem wysokich kosztów utrzymania świetlicy, wynikających z niskiej efektywności energetycznej budynku, a także tym że budynek jest ogrzewany piecem olejowym (przy obecnych cenach najdroższe źródło ogrzewania) oraz braku wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Ograniczone środki finansowe przeznaczane na bieżące utrzymanie obiektu zmniejszają możliwości prowadzenia działań społecznych, kulturalnych i integracyjnych skierowanych do mieszkańców. W ramach zadania zostaną również przebudowane pomieszczenia świetlicy. Niskie standardy eksploatacji budynków takich jak świetlica a co za tym idzie nie w pełni wykorzystany ich potencjał obniżają zaangażowanie mieszkańców w budowanie lokalnej społeczności.

Zastosowanie OZE nie jest rozwiązaniem szczególnie popularnym na obszarze rewitalizacji. Tymczasem tereny z dużą ilością wdrożonych rozwiązań tego typu mają nie tylko czystsze środowisko, ale także są postrzegane jako nowoczesne, dobrze rozwijające się a przez to bardziej atrakcyjne do zamieszkania. Ma to szczególne znaczenie dla osób młodych, dopiero planujących swoją drogę życiową i podejmujących decyzję o miejscu zamieszkania.

Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:

Zastosowanie odnawialnych źródeł energii poprawi komfort użytkownika obiektu, obniży koszty utrzymania budynku zapewniając stabilne warunki cieplne i energetyczne przez cały rok. Tym samym przyczyni się do dostępności mieszkańców obszaru rewitalizowanego do infrastruktury społecznej

Wskaźniki produktu:

- Liczba obiektów poddanych procesowi rewitalizacji – 1 szt.
- Liczba budynków użyteczności publicznej o podwyższonych parametrach energetycznych – 1 szt.

Wskaźniki rezultatu:

- liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury – 500 os./rok,
- liczba zorganizowanych zajęć skierowanych do seniorów – 2 szt./rok
- liczba osób biorących udział w zajęciach skierowanych do seniorów – 100 os./rok

RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA

Ramy czasowe rozpoczęcie – zakończenie	Ramy finansowe	
	szacunkowa wartość	źródła finansowania
wrzesień 2027- grudzień 2027	300 000 PLN	dotacje EFRR: 250 000 PLN budżet gminy: 50 000 PLN

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>" Budowa Parku Bugowych Marzeń w miejscowości Gąsiorowo "</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Gmina Zaręby Kościelne
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Urząd Gminy Zaręby Kościelne ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	Referat Infrastruktury
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Gąsiorowo – podobszar I działka nr ew. 325/3
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Projekt będzie realizowany ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych z ograniczeniami ruchowymi. Zakres prac uwzględniał będzie dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb takich osób zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Projektowana infrastruktura będzie dostosowana do użytkowników o zróżnicowanych możliwościach ruchowych, sensorycznych oraz poznawczych. Informacje o projekcie umieszczone będą na stronach internetowych Gminy Zaręby Kościelne, które wyposażone są w rozwiązania zgodnych ze standardem WCAG, dzięki czemu zapewniona zostanie dostępność cyfrowa.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej w Gąsiorowie poprzez utworzenie parku, służącego rekreacji, integracji społecznej i zachowaniu dziedzictwa kulturowego.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest z następującymi celami rewitalizacji: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego	
Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:	
Planowane przedsięwzięcie polega na utworzeniu parku nabożnego w miejscowości Gąsiorowo, który będzie pełnił funkcję rekreacyjną, edukacyjną i społeczną. W ramach realizacji projektu przewidziano następujące działania: 1. Ukształtowanie terenów zielonych – zagospodarowanie przestrzeni parku, nasadzenia roślinności ozdobnej i użytkowej oraz stworzenie alei zabytkowych drzew, podkreślającej wartość historyczną i kulturową miejsca.	

2. Wykonanie infrastruktury parkowej, w tym:
  - o ścieżek spacerowych i edukacyjnych,
  - o miejsc do wypoczynku (ławki, stoliki, altany),
  - o oświetlenia terenu i elementów małej architektury.
3. Budowa strefy rekreacyjnej i edukacyjnej, w tym:
  - o placu do organizacji wydarzeń i zajęć edukacyjnych,
  - o tablic informacyjnych o dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym parku.
4. Dostosowanie parku do potrzeb mieszkańców poprzez zapewnienie dostępności dla osób w różnym wieku i o różnym stopniu sprawności fizycznej.
5. Prace porządkowe i pielęgnacyjne – przygotowanie gleby, nasadzenia roślin, system nawadniania oraz bieżąca pielęgnacja nowo posadzonych drzew i krzewów.

Realizacja powyższych działań pozwoli na stworzenie nowoczesnej, bezpiecznej i atrakcyjnej przestrzeni publicznej, służącej zarówno integracji społecznej, edukacji mieszkańców, jak i zachowaniu dziedzictwa kulturowego Gąsiorowa

Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:

Na obszarze rewitalizacji w Gąsiorowie brak jest ogólnodostępnych przestrzeni rekreacyjnych i edukacyjnych, sprzyjających integracji społecznej oraz aktywnemu wypoczynkowi mieszkańców. Istniejąca infrastruktura publiczna jest niewystarczająca, a brak uporządkowanych terenów zielonych ogranicza możliwość organizacji wydarzeń społecznych i działań edukacyjnych.

Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:

Rezultatem projektu będzie:

- Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez dostęp do nowej, atrakcyjnej przestrzeni rekreacyjnej i edukacyjnej, sprzyjającej odpoczynkowi i aktywności na świeżym powietrzu.
- Wzrost integracji społecznej – park stanie się miejscem spotkań mieszkańców, wydarzeń lokalnych i działań edukacyjnych, co wzmocni więzi społeczności lokalnej.
- Podniesienie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji, co przyczyni się do większej atrakcyjności Gąsiorowa zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających.
- Zachowanie i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego poprzez odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni parku, w tym elementów nawiązujących do tradycji i historii miejscowości.

Wskaźnik produktu

- liczba obiektów poddanych procesowi rewitalizacji – 1 szt.

Wskaźnik rezultatu

- liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury – 1000 os./rok,

RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA

Ramy czasowe rozpoczęcie – zakończenie	Ramy finansowe	
	szacunkowa wartość	źródła finansowania
Kwiecień 2029 r.-listopad 2029r.	1 500 000 PLN	Dotacje EFRR: 1 500 000 PLN budżet gminy: 500 000 PLN

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>" Poprawa warunków kształcenia z uwzględnieniem termomodernizacji budynku szkolnego "</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Gmina Zaręby Kościelne
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Urząd Gminy Zaręby Kościelne ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	Referat Infrastruktury
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Zaręby Kościelne – Podobszar III dz. nr ew. 48/2 , ul. Farna 20
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Projekt będzie realizowany ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dzieci i młodzieży. Zakres prac uwzględnił będzie dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb takich osób zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Informacje o projekcie umieszczone będą na stronach internetowych Gminy Zaręby Kościelne, które wyposażone są w rozwiązania zgodnych ze standardem WCAG dzięki czemu zapewniona zostanie dostępność cyfrowa.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Projekt realizował będzie dwa zasadnicze cele. Pierwszym z nich jest poprawa warunków kształcenia dzieci z terenu rewitalizacji. Drugim celem jest poprawa efektywności budynku użyteczności publicznej z uwzględnieniem obniżenia jego kosztów eksploatacyjnych i uciążliwości dla środowiska.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest z następującymi celami rewitalizacji: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury.	
Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:	
<p>Zakres rzeczowy prac przewiduje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ocieplenie przegród zewnętrznych budynku (ściany zewnętrzne, fundamenty stropodach), - Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej - Wymiana grzejników i digitalizacja instalacji centralnego ogrzewania wraz z jej opomiarowaniem , - Wymiana źródła ogrzewania, - Modernizacja wewnątrz budynku szkoły w tym <ul style="list-style-type: none"> • wymiana wykładzin podłogowych wraz z wyrównaniem powierzchni podłogowych , • wyrównanie powierzchni ściennych wraz z pomalowaniem, • dostosowanie schodów wewnętrznych do aktualnych przepisów • wymiana stolarki drzwiowej wewnętrznej, • modernizacja łazienek szkolnych . <p>Zadanie jest nie tylko inwestycją w infrastrukturę, ale także w jakość edukacji, zdrowie i bezpieczeństwo dzieci. Wpisuje się ono również w cele polityki energetycznej i klimatycznej oraz zrównoważonego rozwoju.</p> <ul style="list-style-type: none"> o Poprawa efektywności energetycznej budynku szkoły poprzez ocieplenie przegród zewnętrznych (ścian, fundamentów i stropodachu), co doprowadzi do ograniczenia strat ciepła i zmniejszenia zapotrzebowania na energię do ogrzewania. o Zwiększenie komfortu cieplnego i użytkowego dla uczniów, nauczycieli i pracowników szkoły dzięki stabilnym warunkom temperaturowym oraz poprawionej jakości powietrza wewnątrz budynku. 	

- o Obniżenie kosztów eksploatacyjnych obiektu, w szczególności kosztów ogrzewania, dzięki wymianie stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacji instalacji centralnego ogrzewania, zastosowaniu nowoczesnych grzejników oraz wdrożeniu systemu cyfrowego sterowania i opomiarowania zużycia energii cieplnej.
- o Redukcja emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych w wyniku wymiany źródła ogrzewania na bardziej ekologiczne i energooszczędne, co wpłynie na poprawę jakości powietrza oraz realizację celów polityki klimatycznej.
- o Poprawa estetyki i funkcjonalności wnętrz szkoły poprzez modernizację pomieszczeń, w tym wymianę wykładzin podłogowych, wyrównanie powierzchni podłóg i ścian, ich malowanie oraz wymianę stolarki drzwiowej wewnętrznej.
- o Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i dostosowanie budynku do aktualnych przepisów poprzez modernizację schodów wewnętrznych oraz zastosowanie rozwiązań spełniających obowiązujące normy techniczne i przeciwpożarowe.
- o Poprawa warunków sanitarnych i higienicznych dzięki kompleksowej modernizacji łazienek szkolnych, co przyczyni się do zwiększenia komfortu użytkownika oraz spełnienia aktualnych wymagań sanitarnych.
- o Wydłużenie okresu eksploatacji budynku szkoły oraz ograniczenie konieczności przyszłych remontów dzięki zastosowaniu nowoczesnych, trwałych materiałów i technologii budowlanych.
- o Podniesienie atrakcyjności i konkurencyjności placówki oświatowej poprzez stworzenie nowoczesnej, energooszczędnej i przyjaznej przestrzeni edukacyjnej.

Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:

Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Zarębach Kościelnych to jedyna w Gminie placówka oświatowa na tym poziomie kształcenia. Uczęszczają do niej praktycznie wszystkie dzieci z gminy, w tym dzieci z obszaru rewitalizacji i pozostałych obszarów zdegradowanych. Obiekt z uwagi na swój wiek, zastosowane technologie i rozwiązania budowlane, a także wynikające z możliwości gminy wieloletnie zaniedbania remontowe znajduje się aktualnie w złym stanie technicznym i wymaga modernizacji. Dotyczy to między innymi jego efektywności energetycznej. Obecne rozwiązania są powodem nie tylko niskiego komfortu cieplnego i użytkowego, ale skutkują też koniecznością ponoszenia wysokich kosztów eksploatacyjnych. Ponadto niektóre rozwiązania komunikacyjne w obrębie budynku nie odpowiadają aktualnym normom i standardom budowlanym. Przez to dzieci uczą się w warunkach gorszych niż większość ich rówieśników. Warunki nauki w sposób oczywisty wpływają na poziom edukacji, a to z kolei przekłada się na szanse rozwojowe w dalszym życiu.

Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:

Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na poprawę warunków w jakich uczy się praktycznie cała najmłodsza część społeczności obszaru rewitalizacji i pozostałych miejscowości Gminy. W rezultacie zwiększy się atrakcyjność placówki edukacyjnej dla uczniów. Ponadto kompleksowa termomodernizacja przyczyni się do:

- znacznego obniżenia kosztów eksploatacyjnych,
- poprawy komfortu cieplnego i bezpieczeństwa uczniów oraz personelu,
- dostosowania budynku do obowiązujących norm prawnych,
- poprawy jakości powietrza i redukcji emisji CO₂

Wskaźniki Produktu:

- Liczba obiektów użyteczności publicznej o zwiększonej efektywności energetycznej i dostosowanych do obowiązujących norm energetycznych - 1 szt
- Powierzchnia użytkowa budynku objęta termomodernizacją - 2 500 m²
- Liczba sal dydaktycznych, w których poprawiono warunki kształcenia - 21 szt.
- Liczba zmodernizowanych instalacji grzewczych - 1 szt.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba osób korzystających z poprawionych warunków kształcenia – 270 os./rok (uczniowie, nauczyciele, pracownicy szkoły)
- Zmniejszenie rocznego zużycia energii cieplnej w budynku szkolnym – 30%
- Zmniejszenie emisji CO₂ wynikającej z użytkowania budynku – 20 t CO₂/rok.
- Zmniejszenie kosztów ogrzewania budynku szkolnego - 25% w skali roku

RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA

Ramy czasowe rozpoczęcie – zakończenie	Ramy finansowe	
	szacunkowa wartość	źródła finansowania
lipiec 2026- listopad 2028	5 400 000	Dotacje EFRR: 3 600 000 PLN budżet gminy: 1 800 000 PLN

Karty projektów – lista B

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>" Modernizacja kortów tenisowych i boiska sportowego w celu zwiększenia dostępności do infrastruktury sportowej i wzrostu aktywności fizycznej mieszkańców "</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Gmina Zaręby Kościelne
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Urząd Gminy Zaręby Kościelne ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	Referat Infrastruktury
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Zaręby Kościelne – podobszar III dz. nr ew. 269/2
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Projekt przewiduje rozwiązania zapewniające dostępność rewitalizowanej infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Zakres prac uwzględnił będzie dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb takich osób zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Informacje o projekcie umieszczone będą na stronach internetowych Gminy Zaręby Kościelne, które wyposażone są w rozwiązania zgodnych ze standardem WCAG dzięki czemu zapewniona zostanie dostępność cyfrowa.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Poprawa zdrowia i kondycji fizycznej i psychicznej mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności mieszkańców obszaru rewitalizowanego do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest z następującymi celami rewitalizacji: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego.	
Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:	
Projekt zakłada przywrócenie funkcjonalności dwóm zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji, istniejącym już obiektom sportowym, których potencjał, z uwagi na ich obecny stan techniczny, nie jest wykorzystywany. Na projekt złożą się dwa zasadnicze elementy : I Modernizacja kortów tenisowych <ul style="list-style-type: none"> • Remont nawierzchni kortów tenisowych (nowa nawierzchnia syntetyczna lub akrylowa), • Wymiana siatek i słupków, instalacja nowych elementów zabezpieczających (np. bariery ochronne), • Dostosowanie obiektów do osób z ograniczoną mobilnością (np. ścieżki dojazdowe, dostępne toalety). 	

<p>II Modernizacja boiska sportowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Remont nawierzchni boiska (przystosowanie do gry w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę), • Wymiana i montaż nowych bramek, siatek, słupków oraz innych elementów małej architektury, • Modernizacja infrastruktury oświetleniowej, zapewniającej możliwość korzystania z obiektów po zmroku. 		
<p>Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:</p> <p>W obecnym stanie technicznym, kort tenisowy oraz boisko sportowe nie spełniają oczekiwań mieszkańców ani standardów sportowych. Ich niewłaściwa nawierzchnia, zużycie elementów małej architektury oraz brak dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami ograniczają możliwość korzystania z tych przestrzeni przez szeroką grupę użytkowników. Przeprowadzenie rewitalizacji pozwoli na ożywienie tej przestrzeni oraz stworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i sportowym. Projekt ma na celu stworzenie nowoczesnej, dostępnej infrastruktury, która będzie sprzyjać integracji międzypokoleniowej, aktywizacji mieszkańców oraz promowaniu zdrowego stylu życia. Dodatkowo, w ramach projektu, zaplanowano działania edukacyjne i animacyjne, które zmotywują mieszkańców do regularnej aktywności fizycznej.</p>		
<p>Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:</p> <p>Przedsięwzięcie przyczyni się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenia aktywności fizycznej mieszkańców, • Poprawy stanu infrastruktury sportowej, • Poprawy integracji społecznej i międzypokoleniowej, • Wzrostu jakości życia mieszkańców, • Rozwój umiejętności sportowych (np. tenis, piłka nożna), • Zwiększenia liczby wydarzeń sportowych na poziomie lokalnym. <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizacja bezpłatnych lekcji gry w tenisa, zajęć sportowych i turniejów - ile - Treningi grupowe, wyjazdy sportowe, wydarzenia tematyczne - ile - Programy edukacyjne promujące aktywność fizyczną dla dzieci, młodzieży, dorosłych oraz seniorów – ile <p>Wskaźnik rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury – 1000 os./rok 		
RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA		
Ramy czasowe rozpoczęcie – zakończenie	Ramy finansowe	
	szacunkowa wartość	źródła finansowania
maj 2028-listopad 2030	1 000 000 PLN	Dotacje EFRR: 300 000 PLN budżet gminy: 700 000 PLN

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>" Strefa aktywności rekreacyjno-sportowej"</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Gmina Zaręby Kościelne
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Urząd Gminy Zaręby Kościelne ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	Referat Infrastruktury
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Zaręby Kościelne, ul. Farna 20, - podobszar III, działki nr ew. 48/1, 48/2, 49/1, 49/2, 56/1
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	<p>W ramach przedsięwzięcia przewiduje się rozwiązania zapewniające dostępność przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z zasadą projektowania uniwersalnego. Projektowana infrastruktura będzie dostosowana do użytkowników o zróżnicowanych możliwościach ruchowych, sensorycznych oraz poznawczych.</p> <p>Planowane działania obejmują w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie bezprogowych, utwardzonych, równych ciągów komunikacyjnych, umożliwiających swobodne poruszanie się osobom z ograniczoną mobilnością, w tym osobom poruszającym się na wózkach, o kulach lub z wózkami dziecięcymi; • odpowiednie rozmieszczenie elementów infrastruktury (urządzeń siłowni plenerowej, stołów do gier, ławek) z zachowaniem przestrzeni manewrowej oraz możliwości podjazdu; • montaż urządzeń i elementów małej architektury dostępnych i bezpiecznych, o stabilnej konstrukcji i kontrastowej kolorystyce, ułatwiającej korzystanie osobom z dysfunkcjami wzroku; • zapewnienie miejsc do odpoczynku (ławki z oparciami i podłokietnikami), szczególnie istotnych dla seniorów i osób z obniżoną wydolnością fizyczną; • czytelne i proste oznaczenia przestrzeni, sprzyjające orientacji osobom z trudnościami poznawczymi. <p>Dzięki zastosowanym rozwiązaniom przestrzeń będzie ogólnodostępna i przyjazna dla osób ze szczególnymi potrzebami, umożliwiając im aktywne uczestnictwo w życiu społecznym oraz korzystanie z infrastruktury na zasadach równości z innymi użytkownikami</p>
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Wzrost aktywności społecznej oraz poprawa kondycji fizycznej i psychicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji a także poprawa funkcjonalności i atrakcyjności przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji poprzez utworzenie międzypokoleniowej strefy aktywności rekreacyjno-sportowej.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest z następującymi celami rewitalizacji: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury	

Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego

Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:

W ramach projektu planuje się realizację następujących elementów:

1. Plac zabaw

- niewielka, bezpieczna infrastruktura zabawy,
- elementy o ograniczonej wysokości, dostosowane do amatorskiego użytkowania,
- skierowany głównie do młodzieży starszej.

2. Siłownia plenerowa

- zestaw urządzeń do ćwiczeń ogólnorozwojowych,
- dostępna dla dorosłych i seniorów i osób niepełnosprawnych
- możliwość wspólnych ćwiczeń osób w różnym wieku.

Projekt skierowany jest do młodzieży w wieku 13–18 lat, dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji, seniorów, całych rodziny oraz indywidualnych użytkowników przestrzeni publicznej. Zrealizowana infrastruktura będzie miała charakter trwały i ogólnodostępny. Jej utrzymanie zostanie włączone w bieżące działania gminy / jednostki zarządzającej. Projekt nie wymaga wysokich kosztów eksploatacyjnych, a jego funkcjonowanie opiera się na naturalnej aktywności i zaangażowaniu mieszkańców.

Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:

Niekorzystne zjawiska demograficzne i stale rosnące oczekiwaniu społeczne w zakresie warunków życia i oferty zagospodarowania czasu wolnego wymuszają podejmowanie inicjatyw służących stworzeniu atrakcyjnej oferty dostępnej dla szerokiego grona odbiorców. Ponadto obszar objęty wnioskiem wymaga ożywienia społecznego oraz poprawy funkcjonalności przestrzeni publicznej. Obecnie brakuje na nim atrakcyjnych, ogólnodostępnych miejsc aktywności skierowanych do młodzieży starszej, dorosłych oraz seniorów. Istniejące przestrzenie (jeśli występują) są często niedostosowane do potrzeb różnych grup wiekowych lub nie sprzyjają integracji społecznej.

Projekt odpowiada na zdiagnozowane potrzeby mieszkańców w zakresie:

- aktywnego spędzania czasu wolnego,
- integracji międzypokoleniowej,
- poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców,
- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i bierności ruchowej.

Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:

Zakładane efekty projektu to między innymi:

- Ożywienie społeczne mieszkańców obszaru rewitalizacji i poprawia ich kondycji fizycznej i psychicznej.
- Poprawa atrakcyjności i dostępności przestrzeni publicznej poprzez stworzenie bezpiecznej strefy aktywności dla młodzieży, dorosłych i seniorów, sprzyjającej integracji społecznej oraz aktywnemu stylowi życia.
- Powstanie miejsca aktywności fizycznej dla starszej młodzieży i dorosłych pozwalającej na kreowanie atrakcyjnych form zagospodarowania czasu wolnego.
- Zwiększenie funkcjonalności przestrzeni sprzyjającej integracji międzypokoleniowej, zagospodarowanie zdegradowanego terenu w sposób funkcjonalny i estetyczny, zwiększenie bezpieczeństwa i atrakcyjności przestrzeni publicznej, promowanie zdrowego stylu życia i aktywności na świeżym powietrzu
- Poprawa relacji sąsiedzkich i integracji międzypokoleniowej

Wskaźniki produktu:

Powierzchnia przestrzeni poddana rewitalizacji 200 000 m²

Ilość zrealizowanych obiektów – 2 szt.

Ilość miejsc w których zastosowano rozwiązania dla osób z niepełnosprawnościami – 2 szt.

Wskaźnik rezultatu:

- liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury – 1000 os./rok

RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA

Ramy czasowe rozpoczęcie – zakończenie	Ramy finansowe	
	szacunkowa wartość	źródła finansowania
maj 2029 - listopad 2030	1 000 000 PLN	dotacje EFRR: 400 000 PLN budżet gminy: 600 000 PLN

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>" Bitwa regionów kół gospodyń wiejskich i zespołu Zapominajka"</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Koło Gospodyń Wiejskich w Kępiste-Borowe Centrum Aktywności Kulturalnej w Zarębach Kościelnych
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Kępiste-Borowe 8A, 07-323 Kępiste-Borowe Rynek 15, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Kępiste Borowe – podobszar II Zaręby Kościelne – podobszar III
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Wydarzenie zostanie zorganizowane w sposób który będzie umożliwiał wzięcie w nim udziału osób ze specjalnymi potrzebami w tym osób niepełnosprawnych i starszych z ograniczeniami ruchowymi. Przestrzeń publiczna w której będzie organizowane przedsięwzięcie zostanie zaaranżowana zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego, a sam program i przebieg imprezy będzie miał charakter niedyskryminujący i inkluzywny. Informacje o projekcie umieszczone będą na stronach internetowych Gminy Zaręby Kościelne, które wyposażone są w rozwiązania zgodnych ze standardem WCAG dzięki czemu zapewniona zostanie dostępność cyfrowa.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Ogólnym celem przedsięwzięcia jest aktywizacja społeczna i kulturalna osób z obszaru rewitalizacji oraz wzmocnienie integracji społecznej mieszkańców.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest z następującymi celami rewitalizacji: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury Cel III: Zrównoważony rozwój gospodarczy realizowany w oparciu o lokalne zasoby i z dbałością o zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych regionu	
Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:	
„Bitwa Regionów” to konkurs kulinarny prezentujący tradycje kulinarne i dziedzictwo kulturowe wsi. Wydarzenie przyciąga mieszkańców, promuje lokalne produkty i integruje Koła Gospodyń Wiejskich. Udział zespołu „Zapominajka” wzmocnia charakter regionalny wydarzenia poprzez prezentację lokalnej muzyki. Realizacja działania przyczynia się do ożywienia społecznego obszaru, zwiększenia atrakcyjności miejscowości oraz budowania więzi międzypokoleniowych. Planowany zakres przedsięwzięcia to: - Organizacja lokalnego etapu „Bitwy Regionów” - Prezentacje kulinarne KGW	

<ul style="list-style-type: none"> - Występ zespołu „Zapominajka” - Warsztaty i animacje towarzyszące (np. rękodzieło, taniec) - Promocja wydarzenia w mediach lokalnych 		
<p>Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:</p>		
<p>Jednym z ważniejszych problemów obszaru rewitalizacji pozostają niekorzystne zjawiska demograficzne w tym migracja. Wśród przyczyn tego zjawiska są i te związane z niskim stopniem integracji społecznej mieszkańców, wąskim wachlarzem oferty imprez o charakterze kulturalnym i masowy. Na obecnym etapie aktywizacja społeczna i kulturalna osób z obszaru rewitalizacji musi bazować na wykorzystaniu istniejących potencjałów i zasobów. Jest więc potrzeba organizowania wydarzeń które mają a celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie integracji społecznej mieszkańców. - promocję lokalnego dziedzictwa kulinarnego i kulturowego. - aktywizację Kół Gospodyń Wiejskich oraz lokalnych artystów. - zwiększenie uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych.. 		
<p>Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:</p>		
<p>Najważniejszym rezultatem wydarzenia będzie integracja lokalnej społeczności i wzmocnienie więzów społecznych.</p> <p>Wskaźnik produktu: liczba zorganizowanych wydarzeń o charakterze kulturalnym - 2 szt./rok</p> <p>wskaźnik rezultatu: liczba osób biorących udział w wydarzeniach o charakterze kulturalnym – 100 os./rok</p>		
<p>RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA</p>		
<p>Ramy czasowe rozpoczęcie – zakończenie</p>	<p>Ramy finansowe</p>	
	<p>szacunkowa wartość</p>	<p>źródła finansowania</p>
<p>Styczeń 2027- Grudzień 2027</p>	<p>10 000 PLN</p>	<p>dotacje krajowe: 8 000 PLN budżet gminy: 2 000 PLN</p>

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>" Budowa miasteczka ruchu drogowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą "</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Gmina Zaręby Kościelne
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Urząd Gminy Zaręby Kościelne ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	Referat Infrastruktury
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Zaręby Kościelne – podobszar III Nr działek ewidencyjnych: 152/10, 151, 148, 150
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność nowopowstającej infrastruktury dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przez zastosowanie uniwersalnego projektowania, uwzględniającego obowiązujące przepisy prawa i standardy w tym zakresie. W projekcie zostanie zapewniona również dostępność cyfrowa poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na informujących o przedsięwzięciu stronach internetowych gminy Zaręby Kościelne. Wszystkie informacje dotyczące projektu w wersji elektronicznej będą udostępniane w formatach dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Celem przedsięwzięcia jest poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez utworzenie ogólnodostępnego miasteczka ruchu drogowego, umożliwiającego prowadzenie systematycznych działań edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie wychowania komunikacyjnego, w szczególności skierowanych do dzieci i młodzieży.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest z następującymi celami rewitalizacji: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego	
Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zakres opracowania obejmuje wykonanie projektu a następnie zagospodarowania terenu, w ramach którego przewidziano budowę miasteczka ruchu drogowego przeznaczonego do nauki oraz praktycznego utrwalania zasad poruszania się po drogach, w szczególności przez dzieci i młodzież przygotowującą się do zdobycia karty rowerowej. Miasteczko ma odwzorowywać podstawowe elementy rzeczywistej infrastruktury drogowej w skali dostosowanej do użytkowników. ➤ W ramach projektu opracowano kompletny układ komunikacyjny obejmujący m.in.: ➤ jezdnie manewrowe wykonane z nawierzchni asfaltowej, prowadzone w formie zamkniętego układu drogowego z odcinkami prostymi, łukami i skrzyżowaniami; ➤ ciągi piesze i chodniki wykonane z kostki betonowej, umożliwiające swobodne przemieszczanie się pieszych oraz prowadzenie zajęć dydaktycznych; 	

- specjalnie zaprojektowaną trasę w kształcie „ósemki”, stanowiącą element przeznaczony do ćwiczeń manewrowych oraz do przeprowadzania praktycznej części egzaminu na kartę rowerową; układ ten umożliwi doskonalenie umiejętności skręcania, utrzymywania toru jazdy i płynnego manewrowania.
- znaki pionowe w rozmiarze „małym”, dostosowanym do skali miasteczka ruchu drogowego oraz wzrostu jego użytkowników; znaki te odwzorowują wygląd pełnowymiarowych znaków stosowanych na drogach publicznych, zachowując jednak proporcje odpowiednie dla obiektu szkoleniowego;
- oznakowanie poziome wykonane farbami drogowymi, obejmujące linie prowadzące, przejścia dla pieszych, pola zatrzymań oraz piktogramy związane z ruchem rowerowym.
- Infrastruktura towarzysząca
- W projekcie przewiduje się wykonanie niezbędnej infrastruktury technicznej i użytkowej:
- toaleta kontenerowa wyposażona w podstawowe instalacje umożliwiające całoroczne użytkowanie,
- oświetlenie terenu oparte na energooszczędnych oprawkach, zapewniające bezpieczeństwo oraz możliwość korzystania z obiektu w godzinach późniejszych,
- system monitoringu wizyjnego służący poprawie bezpieczeństwa i ochronie infrastruktury.

Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:

Na obszarze rewitalizacji występuje problem obniżonego w stosunku do reszty gminy poziomu bezpieczeństwa w tym również bezpieczeństwa ruchu drogowego. Dotyczy to w szczególności dzieci i młodzieży a wynika między innymi z braku odpowiednio przygotowanej infrastruktury edukacyjnej umożliwiającej praktyczną naukę zasad ruchu drogowego. Ograniczona dostępność bezpiecznych przestrzeni do prowadzenia zajęć z zakresu wychowania komunikacyjnego skutkuje niewystarczającym przygotowaniem najmłodszych uczestników ruchu do samodzielnego i bezpiecznego poruszania się po drogach publicznych. Dodatkowo na obszarze rewitalizacji zauważalny jest niedobór ogólnodostępnej, atrakcyjnej i bezpiecznej infrastruktury rekreacyjno-edukacyjnej, sprzyjającej integracji społecznej oraz aktywnemu spędzaniu czasu wolnego. Przestrzeń publiczna jest w ograniczonym stopniu przystosowana do prowadzenia działań profilaktycznych i edukacyjnych związanych z bezpieczeństwem, co negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz wizerunek obszaru..

Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego na obszarze rewitalizacji poprzez zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności dzieci, młodzieży oraz dorosłych w zakresie zasad poruszania się po drogach. Miasteczko ruchu drogowego umożliwi prowadzenie regularnych zajęć edukacyjnych i profilaktycznych w bezpiecznych, kontrolowanych warunkach, co przełoży się na ograniczenie liczby niebezpiecznych zachowań w ruchu drogowym.

Inwestycja wpłynie również na poprawę jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie nowej, ogólnodostępnej przestrzeni edukacyjno-rekreacyjnej sprzyjającej aktywnemu spędzaniu czasu wolnego oraz integracji społecznej. Nowa infrastruktura zwiększy atrakcyjność obszaru rewitalizacji, wzmocni jego funkcje społeczne i edukacyjne oraz przyczyni się do pozytywnego postrzegania przestrzeni publicznej.

Dodatkowo przedsięwzięcie wesprze działania wychowawcze i edukacyjne lokalnych instytucji, w tym szkół i organizacji społecznych, przyczyniając się do podnoszenia kompetencji komunikacyjnych mieszkańców oraz kształtowania postaw odpowiedzialności i dbałości o bezpieczeństwo wspólne.

Wskaźniki produktu:

- liczba obiektów poddanych procesowi rewitalizacji – 1 szt.

- liczba zorganizowanych zajęć skierowanych do seniorów – 5 szt./rok

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających z miasteczka ruchu drogowego – 100 os./rok

Wzrost poziomu wiedzy z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego wśród uczestników zajęć - 70% uczestników z poprawą wyników w oparciu o testy wiedzy przed i po zajęciach i ankiety ewaluacyjne.

RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA

Ramy czasowe rozpoczęcie – zakończenie	Ramy finansowe	
	szacunkowa wartość	źródła finansowania
wrzesień 2026 - listopad 2027	500 000	dotacje EFRROW: 375 000 PLN budżet gminy: 125 000 PLN

NAZWA PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
<i>" Budowa ogólnodostępnej tężni solankowej jako elementu infrastruktury zdrowotno-rekreacyjnej w Zarębach Kościelnych "</i>	
PODMIOT REALIZUJĄCY	
Imię i nazwisko/nazwa podmiotu:	Gmina Zaręby Kościelne
Adres (ulica, nr budynku, kod pocztowy):	Urząd Gminy Zaręby Kościelne ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
Jednostka organizacyjna / komórka organizacyjna odpowiedzialna za realizację	Referat Infrastruktury
OPIS PLANOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA	
Lokalizacja przedsięwzięcia / podobszar: Uzasadnienie dla lokalizacji poza obszarem rewitalizacji	Zaręby Kościelne – podobszar III działka w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodka zdrowia
Dostępność dla osób niepełnosprawnych	Projektowana tężnia solankowa zostanie wykonana zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. W ramach inwestycji przewiduje się: odpowiednie szerokości ciągów pieszych i stref użytkowych, stabilne, antypoślizgowe nawierzchnie, montaż ławek z oparciami i podłokietnikami, czytelne i kontrastowe oznakowanie informacyjne.
Cel ogólny przedsięwzięcia:	
Celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji poprzez realizację inwestycji infrastrukturalnej polegającej na budowie ogólnodostępnej tężni solankowej, sprzyjającej rekreacji, profilaktyce zdrowotnej oraz aktywnemu korzystaniu z przestrzeni publicznej przez mieszkańców. Projekt przyczyni się też do poprawy zdrowia i kondycji fizycznej mieszkańców obszaru rewitalizacji.	
Powiązanie celu przedsięwzięcia z celami rewitalizacji:	
Przedsięwzięcie powiązane jest z następującymi celami rewitalizacji: Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego	
Opis planowanego przedsięwzięcia wraz z zakresem rzeczowym realizowanych zadań:	
Planowane przedsięwzięcie ma charakter inwestycji infrastrukturalnej i polega na budowie ogólnodostępnej tężni solankowej jako elementu małej infrastruktury zdrowotno-rekreacyjnej w przestrzeni publicznej obszaru rewitalizacji. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje: 1. przygotowanie terenu pod realizację inwestycji; 2. wykonanie fundamentów oraz konstrukcji tężni solankowej; 3. montaż elementów technologicznych tężni, w tym instalacji solankowej; 4. zagospodarowanie terenu wokół tężni, w tym wykonanie nawierzchni pieszych; 5. montaż elementów małej architektury (ławki, tablice informacyjne); 6. zapewnienie dostępności obiektu dla osób ze szczególnymi potrzebami; 7. uporządkowanie i estetyzację przestrzeni publicznej w bezpośrednim otoczeniu inwestycji. Lokalizacja inwestycji została wybrana z uwagi na jej centralne położenie oraz możliwość funkcjonalnego uzupełnienia istniejącej infrastruktury publicznej. Teren przeznaczony pod realizację przedsięwzięcia posiada	

dostęp do podstawowej infrastruktury technicznej oraz umożliwi realizację inwestycji bez konieczności wyburzeń lub istotnych ingerencji w istniejącą zabudowę. Usytuowanie tężni solankowej w tej lokalizacji przyczyni się do uporządkowania i estetyzacji przestrzeni publicznej w bezpośrednim otoczeniu ośrodka zdrowia oraz do zwiększenia funkcjonalności tej części miejscowości poprzez wprowadzenie nowego elementu infrastruktury zdrowotno-rekreacyjnej o charakterze ogólnodostępnym.

Krótki opis problemów i potrzeb na które odpowiada proponowane przedsięwzięcie:

Na obszarze rewitalizacji występuje deficyt ogólnodostępnej infrastruktury rekreacyjno-zdrowotnej oraz niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w szczególności w centralnych częściach miejscowości.

Brak tego typu infrastruktury ogranicza możliwości codziennego, aktywnego korzystania z przestrzeni publicznej przez mieszkańców, w tym osoby starsze oraz osoby o ograniczonej mobilności, a także wpływa na niską atrakcyjność i funkcjonalność otoczenia obiektów użyteczności publicznej.

Realizacja inwestycji odpowiada na zidentyfikowane w diagnozie rewitalizacyjnej problemy związane z jakością przestrzeni publicznej, dostępnością infrastruktury sprzyjającej zdrowiu oraz potrzebą tworzenia bezpiecznych i funkcjonalnych miejsc rekreacji o charakterze lokalnym.

Oczekiwane rezultaty realizacji przedsięwzięcia:

Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do:

- poprawy jakości zagospodarowania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji;
- zwiększenia dostępności infrastruktury zdrowotno-rekreacyjnej dla mieszkańców;
- podniesienia atrakcyjności funkcjonalnej i estetycznej otoczenia ośrodka zdrowia;
- stworzenia trwałego, ogólnodostępnego obiektu małej infrastruktury służącego rekreacji i profilaktyce zdrowotnej;
- zwiększenia liczby użytkowników przestrzeni publicznej w tej części miejscowości

wskaźniki produktu:

- Liczba wybudowanych obiektów małej infrastruktury zdrowotno-rekreacyjnej – 1 szt.
- Liczba zrealizowanych tężni solankowych dostępnych publicznie – 1 szt.
- Liczba elementów małej architektury towarzyszącej tężni (ławki, tablice informacyjne) – 3 szt.
- Liczba obiektów infrastruktury publicznej dostosowanych do osób ze szczególnymi potrzebami – 1 szt.

Wskaźniki rezultatu:

- Liczba użytkowników nowo wybudowanej tężni solankowej – min. 500 osób rocznie
- Poprawa funkcjonalności zagospodarowanej przestrzeni publicznej – odsetek osób zadowolonych ze zmian przestrzenno-funkcjonalnych w miejscowości – 80% w minimum 100 osobowej grupie ankietowanych

RAMY PRZEDSIĘWZIĘCIA

Ramy czasowe rozpoczęcie – zakończenie	Ramy finansowe	
	szacunkowa wartość	źródła finansowania
marzec 2026 r. – listopad 2026 r.	50 000 PLN	Dotacje EFRR: 25 000 PLN budżet gminy: 25 000 PLN

9 Szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych.

Wdrożenie „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030” wymaga zaangażowania znaczących środków finansowych. Nie jest, więc możliwa realizacja wszystkich zadań i przedsięwzięć ujętych w niniejszym dokumencie wyłącznie w oparciu o zasoby interesariuszy, bez wsparcia środkami zewnętrznymi. Należy jednak mieć na uwadze, że ilość środków zewnętrznych jest również ograniczona. Wymusza to konieczność rywalizacji o dostępne wsparcie finansowe z innymi jednostkami. W związku z tym konieczne jest zaplanowanie sposobu pozyskania niezbędnych, zewnętrznych środków finansowych.

Istotne jest wcześniejsze, dokładne rozpoznanie dostępnych źródeł zewnętrznego współfinansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zasad, na jakich można się o nie ubiegać. Dzięki temu możliwe będzie zaplanowanie działań związanych z pozyskaniem tego typu wsparcia i wprowadzanie ewentualnych korekt w harmonogramie wdrażania poszczególnych zadań, z uwzględnieniem bieżącej dostępności środków.

Zadania planowane do realizacji w ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030” zostały podzielone na dwie grupy:

- Podstawowe projekty rewitalizacyjne – ujęte na tzw. liście A
- Projekty uzupełniające - ujęte na tzw. liście B

Wartość znacznej części zadań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych planowanych do realizacji ma charakter szacunkowy. Może ona zostać doprecyzowana na etapie tworzenia dokumentacji projektowej i kosztorysowej w przypadku zadań inwestycyjnych lub budżetu przedsięwzięcia dla projektów miękkich. Szacunkowa wartość zadań rewitalizacyjnych oraz planowana struktura wg źródeł przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 6. Sumaryczna szacunkowa wartość podstawowych zadań rewitalizacyjnych – lista A oraz planowana struktura wg źródeł ich finansowania

Źródło środków finansowych		Kwota (zł)
Szacunkowa wartość podstawowych zadań rewitalizacyjnych – lista A		
Środki publiczne	Środki Gminy Zaręby Kościelne	2 650 000
	Środki zewnętrzne (krajowe i UE) w tym:	7 050 000
	EFRR	7 050 000
	EFS	0
Środki prywatne		0
Razem zadania z listy A		9 700 000

Źródło: Obliczenia własne na podstawie kart projektu wypełnianych przez interesariuszy projektów

Tabela 7. Sumaryczna szacunkowa wartość pozostałych zadań rewitalizacyjnych – lista B oraz planowana struktura wg źródeł ich finansowania

Źródło środków finansowych		Kwota (zł)
Szacunkowa wartość podstawowych zadań rewitalizacyjnych – lista B		
Środki publiczne	Środki Gminy Zaręby Kościelne	1 452 000
	Środki zewnętrzne (krajowe i UE) w tym:	1 108 000
	EFRR	725 000
	EFRRROW	375 000
	Środki krajowe	8 000
Środki prywatne		0
Razem zadania z listy B		210 795 000

Źródło: Obliczenia własne na podstawie kart projektu wypełnianych przez interesariuszy projektów

W zakresie zewnętrznych źródeł finansowania uczestnicy procesu rewitalizacji mogą skorzystać ze środków krajowych oraz zagranicznych mających formę np.: dotacji, pożyczek, kredytów, wsparcia kapitałowego. Szczególne znacznie w tym zakresie odgrywa wsparcie przewidziane w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027.

Zgodnie z zasadą dodatkowości i subsydiarności, poszczególne przedsięwzięcia w ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030” będą więc realizowane przy wykorzystaniu środków zewnętrznych (głównie w ramach funduszy UE pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Społecznego). Będą one uzupełniały wkład własny beneficjentów, na który złożą się środki gminy Zaręby Kościelne.

GPR przewiduje możliwość realizacji mini-projektów rewitalizacyjnych, którym zostanie udzielone wsparcie w formie grantów w ramach projektów takich jak „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027”.

10 Opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi.

Proces rewitalizacji, z natury rzeczy, ma wymiar lokalny i w pierwszej kolejności kreuje rozwój na poziomie gminnym. Dopiero w dalszej kolejności i w sposób pośredni realizuje cele i założenia programów i strategii na poziomie regionalnym i krajowym. Fakt ten w żadnym stopniu nie może jednak wpływać na komplementarność i spójność dokumentów planistyczno-rozwojowych tworzonych przez ośrodki różnych szczebli. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 - 2030 r., został więc poddany analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi w skali makro i mikro.

Spójność Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi poziomu krajowego

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 - 2030 jest w pełni zgodny z założeniami, priorytetami oraz celami artykułowanymi w szeregu dokumentów przygotowanych na poziomie krajowym. Należą do nich między innymi:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 5 lutego 2013 r. określa główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej. Jego założeniem jest przewyższenie kryzysów finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju. Wskazane cele i zadania strategii to między innymi:

1. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki:
  - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji
  - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki
  - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki
  - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”
  - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
2. Równoważenie potencjałów rozwojowych regionów:
  - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
  - Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach
  - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego
3. Efektywność i sprawność państwa:
  - Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej
  - Wzrost społecznego kapitału rozwoju

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 - 2030 wpisuje się w ww. cele i kierunki działań. Oba dokumenty wskazują na konieczność rozwoju gospodarki w oparciu o istniejące zasoby przy jednoczesnym zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Oba

podkreślają potrzebą poprawy dostępności i jakości usług społecznych w tym edukacyjnych na wszystkich etapach. Istotnym elementem obu dokumentów jest podnoszenie kapitału ludzkiego i społecznego oraz włączenie społeczne wszystkich wymagających tego osób. Nie bez znaczenia pozostaje również kwestia dbałości o jakość środowiska naturalnego.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Dokument przyjęty został Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030. Wśród zadań wyznaczonych w ramach dokumentu znalazły się:

Zadanie 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

Zadanie 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Zadanie 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Zadanie 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

Zadanie 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Zadanie 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Praktycznie w rozwinięciu każdego z tych zadań, z wyłączeniem pierwszego i piątego, znaleźć można aspekty, z którymi korelują zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030. W GPR jednym z trzech głównych celów jest stworzenie na terenie rewitalizowanym atrakcyjnej i przyjaznej przestrzeni publicznej. Cel ten i pozwalające na jego osiągnięcie przedsięwzięcia rewitalizacyjne doskonale korelują z założeniami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) jest podstawowym dokumentem zakładającym efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terenów zdegradowanych dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju tworząc w ten sposób warunki do wzrostu dochodów mieszkańców, przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Już sam ten fakt świadczy o komplementarnym charakterze dokumentów. Potwierdzenie tego faktu znajduje odzwierciedlenie również w obszarach interwencji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne oraz zbieżnych z nimi celach i kierunkach działań wynikających z KSRR którymi są:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym

1.1 Wzmaganie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją

1.2 Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska (jedyne element KSRR bez odniesienia do GPR)

1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych

1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszących atrakcyjność inwestycyjną obszarów

Cel. 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym

2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

3.1 Wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem

3.2 Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym

3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych

3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030 ma szansę przyczynić się do wzrostu spójności terenu zdegradowanego w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym tak jak zakłada to cel 1 KSRR. Rewitalizacja przyczyni się między innymi do zwiększenia poziomu wykorzystania potencjału rozwojowego wsi tracącej funkcje społeczno-gospodarcze na rzecz dynamicznie rozwijających się aglomeracji miejskich.

Ponadto program rewitalizacji przyczyni się do rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz wspierania przedsiębiorczości na szczeblu lokalnym, co z kolei jest bezpośrednią realizacją założeń celu 2 KSRR.

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN) jest próbą zdefiniowania polskiej drogi do niskoemisyjnej gospodarki. W drodze do osiągnięcia tego celu założono 5 celów szczegółowych zdefiniowanych jako:

Cel szczegółowy 1: Niskoemisyjne wytwarzanie energii

Cel szczegółowy 2: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami

Cel szczegółowy 3: Rozwój zrównoważonej produkcji obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo

Cel szczegółowy 4: Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności, obejmująca sektor transportu i handlu

Cel szczegółowy 5: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji

Zarówno cele jak i niektóre przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w GPR, są zbieżne z kierunkami rozwoju nakreślonymi w NPRGN. Dotyczy to np. projektów zakładających w swym zakresie działania podnoszące efektywność energetyczną i termomodernizację budynków, czy dostosowanie przestrzeni publicznej do aktualnych standardów środowiskowych i zmian klimatu.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Dokument stanowi aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym w perspektywie do 2030 r. W dokumencie tym ujęto między innymi następujące cele i zadania:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:
  - Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji
  - Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych
  - Przemiany strukturalne sektora
  - Nowe formy działania i współpracy
  - Nowoczesne instrumenty wsparcia
  - Trwałe zwiększanie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych
  - Zwiększanie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki
  - Zwiększanie towarów zaawansowanych technologicznie
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
  - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
  - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy
  - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
  - Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe
  - Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
  - Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli
  - Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne - dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw
  - Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego
  - Cyfrowe państwo usługowe
  - Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne
  - Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

Kierunki działań zaplanowanych w GPR korelują z celami wyżej wymienionej Strategii, między innymi w zakresie poprawy dostępności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji do usług świadczonych na tym terenie, szczególnie w obliczu niekorzystnych zmian demograficznych wynikających ze starzenia się społeczeństwa. W obu dokumentach podkreśla się też, że zrównoważony rozwój powinien bazować na wykorzystaniu indywidualnego potencjału endogenicznego.

Spójność Gminnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami na poziomie regionalnym

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

Strategia Rozwoju Województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze jest podstawowym dokumentem prowadzenia polityki rozwoju na poziomie regionalnym. Zawarte w tym dokumencie treści przedstawią najważniejsze wyzwania i uwarunkowania rozwojowe, analizę potencjału regionu, wizje oraz cele i kierunki działań określone do realizacji w horyzoncie czasowym 2030 roku. Za cel główny strategii opracowanej dla regionu mazowieckiego przyjęto „Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska”. Jego realizacja odbywać się będzie poprzez pięć celów strategicznych odpowiadającym pięciu kluczowym dla rozwoju obszarom. Każdemu z nich przypisano odpowiednie kierunki działań. Są to:

- ❖ **Obszar: GOSPODARKA, Cel strategiczny: konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze**
kierunki działań:
  1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
  2. Rozwój zintegrowanego systemu sprzyjającego generowaniu i absorpcji innowacji
  3. Cyfryzacja gospodarki
  4. Rozwój konkurencyjnej gospodarki
  5. Rozwój miast jako centrów aktywności gospodarczej
  6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich
- ❖ **OBSZAR: DOSTĘPNOŚĆ, Cel strategiczny: dostępne i mobilne Mazowsze**
kierunki działań
  7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni
  8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu
  9. Udrożnienie systemu tranzytowego i ograniczenie ruchu tranzytowego na pozostałych trasach
- ❖ **OBSZAR: ŚRODOWISKO I ENERGETYKA, Cel strategiczny: zielone, niskoemisyjne Mazowsze**
kierunki działań:
  10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska
  11. Proekologiczna transformacja energetyki
  12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu
  13. Poprawa jakości środowiska
  14. Podnoszenie efektywności energetycznej
- ❖ **OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO, Cel strategiczny: Mazowsze zintegrowane społecznie**
kierunki działań:
  15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
  16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych

17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców
18. Rozwój priorytetowych dla województwa dziedzin nauki
19. Włączenie i integracja społeczna
- ❖ OBSZAR: KULTURA I DZIEDZICTWO Cel strategiczny: Mazowsze bogate kulturowo
kierunki działań:
  20. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego
  21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa
  22. Upowszechnianie kultury i twórczości
  23. Kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej

Już w samym podejściu do problematyki rozwoju widać wyraźne zbieżności pomiędzy w Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne i strategią rozwoju przygotowaną dla całego województwa. W obu przypadkach duży nacisk kładziony jest na wykorzystanie endogenicznych potencjałów, stanowiących istotny zasób i potencjalne źródło rozwoju.

Przeprowadzona analiza wykazuje też zbieżność pomiędzy ujętymi w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne trzema głównymi celami rewitalizacyjnymi oraz wskazanymi w strategii wojewódzkiej Mazowsza obszarami tematycznymi i przypisanymi im celami.

I tak na przykład sformułowany w dokumencie gminnym pierwszy cel rewitalizacyjny ukierunkowany jest na wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury. Stanowi on odpowiedź na podobne, a w wielu wypadkach te same wyzwania, które legły u podstaw zdefiniowania w strategii wojewódzkiej celu nr 4 - *Mazowsze zintegrowane społecznie*. Z oczywistych względów zakres tematyczny kierunków priorytetowych i obszarów zaangażowania w dokumencie regionalnym jest szerszy niż w gminnym programie rewitalizacji, ale i tak w obu przypadkach wspólnymi priorytetami pozostają między innymi: rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych, aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców oraz włączenie i integracja społeczna.

Zaplanowane w ramach programu rewitalizacji działania związane z infrastrukturą społeczną zawierające w sobie prace związane z podnoszeniem efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej czy wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii pozostają w oczywisty sposób zbieżne z ujętym w strategii wojewódzkiej celem *zielone, niskoemisyjne Mazowsze*. Projekty te mieścić się będą bowiem w przypisanych do niego kierunkach działań takich jak: przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu, poprawa jakości środowiska i podnoszenie efektywności energetycznej.

Pierwszy cel strategiczny Gminnego Programu Rewitalizacji realizuje też założenia przyjętego w strategii regionalnej celu *Mazowsze bogate kulturowo*. Temu celowi zostały bowiem przypisane między innymi działania nastawione na upowszechnianie regionalnej kultury i twórczości.

Przyjęty w gminnym programie rewitalizacji drugi cel strategiczny określony jako „Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego” zbieżny jest między innymi z zawartym w strategii regionalnej celem strategicznym: *Mazowsze bogate kulturowo*. W przypisanych temu celowi kierunkach działań

znalazły się bowiem między innymi takie obszary jak: ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego, wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa, czy wreszcie kreowanie miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej.

Również trzeci z celów strategicznych wytyczonych w ramach GPR gminy Zaręby Kościelne, zdefiniowany jako „Zrównoważony rozwój gospodarczy realizowany w oparciu o lokalne zasoby i z dbałością o zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych regionu” nawiązuje do przyjętych w strategii regionalnej celów i kierunków rozwoju. Odnosi się to przede wszystkim do pierwszego z celów jakim jest *konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze*. W rozwijających ten cel zaproponowanych kierunkach działań znajdujemy wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i aktywizację gospodarczą obszarów wiejskich. Działania zaproponowane w tym zakresie przez Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne będą mieściły się w ujętych w dokumencie wojewódzkim kierunkach działań a tym samym będą stanowiły bezpośrednią realizację założonego w nim celu. Trzeci z celów GPR jest też zbieżny z wyznaczonym w wojewódzkiej strategii celem strategicznym *zielone, niskoemisyjne Mazowsze*. W szczególności z działaniami mieszczącymi się w kierunku zdefiniowanym jako zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska.

Nie można też pominąć faktu, że zrównoważony rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji realizowany w oparciu o lokalne zasoby będzie odpowiadał kierunkowi działań określone w strategii wojewódzkiej jako aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców i ujętego w ramach celu strategicznego *Mazowsze zintegrowane społecznie*

Spójność Gminnego Programu Rewitalizacji z innymi dokumentami na poziomie lokalnym
(powiatowym i gminnym)

Strategia Rozwoju Powiatu Ostrowskiego na lata 2023-2030

W ramach dokumentu wspólnego dla gmin powiatu ostrowskiego wyznaczono pięć celów strategicznych którymi są:

CEL I – POWIAT AKTYWNY SPOŁECZNIE

Kierunki działań: • wspierać lokalne stowarzyszenia oraz inicjatywy lokalnych liderów społecznych; • rozwijać działalność kulturową, poprzez organizację koncertów, występów z udziałem mieszkańców, spotkań z lokalnymi artystami i ciekawymi osobami; • rozwijać aktywność Powiatu w Internecie i na portalach społecznościowych; • dbać o należyłą oprawę świąt państwowych – zwłaszcza w formie inicjatyw angażujących dzieci, młodzież i rodziny; • opracować nowe standardy w zakresie konsultacji społecznych uwzględniających zwłaszcza komunikację z mieszkańcami poprzez portale społecznościowe; • rozwijać ofertę kulturalną i zorganizowane formy spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży; • opracować i przyjąć we współpracy z Gminami, powiatową politykę senioralną.

CEL II – POWIAT AKTYWNY GOSPODARCZO

Kierunki działań: • utworzyć ofertę inwestycyjną dla potencjalnych inwestorów wskazującą na potencjał gospodarczy regionu; • wspierać tworzenie kierunków nauczania zgodnych z aktualnym rozwojem technologicznym oraz potrzebami pracodawców; • wspierać rozwój infrastruktury

teleinformatycznej umożliwiającej pracę zdalną; • przygotować pod względem prawnym i infrastrukturalnym tereny inwestycyjne (uzbrojenie w media) celem pozyskania inwestorów zewnętrznych; • stworzyć system zachęt i wsparcia (np. zwolnień podatkowych), zachęcających do podejmowania działań inwestycyjnych przez inwestorów zewnętrznych; • rozwijać klaster energii zajmujący się odnawialnymi źródłami energii.

CEL III - POWIAT NOWOCZESNEJ INFRASTRUKTURY

Kierunki działań: • rozwijać infrastrukturę rowerową; • modernizować i rozbudowywać infrastrukturę dróg powiatowych; • dążyć do rozbudowy infrastruktury komunikacyjnej rozwijającej zasięg oddziaływania centrum przesiadkowego, poprawiającego skomunikowanie gmin z miastami (zwłaszcza głównymi ośrodkami miejskimi dającymi zatrudnienie); • rozwijać dostępność sieci Internetu szerokopasmowego; • wyznaczyć tereny inwestycyjne pod komercyjne instalacje odnawialnych źródeł energii (np. farm fotowoltaicznych) o charakterze nieuciążliwym; • kontynuować termomodernizację budynków komunalnych; • rozbudowywać sieć wodociągową, kanalizacyjną oraz gazową; • rozwijać projekty związane z lokalną retencją i poszanowaniem wody.

CEL IV - POWIAT DBAJĄCY O BEZPIECZEŃSTWO

Kierunki działań: • sukcesywnie doposażać jednostki OSP w sprzęt pożarniczy niezbędny • do prowadzenia działań ratowniczych (o charakterze przeciwpożarowym, jak i przeciwpowodziowym oraz związanych z wypadkami drogowymi); • rozszerzać działania profilaktyczne realizowane w ramach Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Programu Przeciwdziałania Narkomanii; • wzmacniać współpracę służb publicznych (straży pożarnej, policji) ze społecznością lokalną; • stworzyć odpowiednie warunki wsparcia dla inicjatyw tworzenia miejsc rehabilitacji osób niepełnosprawnych i aktywizowania seniorów (domy opieki dziennej, domy seniorów, świetlice środowiskowe); • wspierać inicjatywy związane z aktywizacją osób bezrobotnych; • dążyć do poprawy bezpieczeństwa na drogach; • rozwijać projekty związane z bezpieczeństwem energetycznym (m.in. w obszarze elektromobilności oraz odnawialnych źródeł energii); • poprawiać stan bezpieczeństwa zdrowia i profilaktyki, przede wszystkim poprzez rozwój szpitala powiatowego w Ostrowi Mazowieckiej.

CEL V – POWIAT REKREACJI I TURYSTYKI

Kierunki działań: • wspierać inicjatywy eksponujące lokalne walory przyrodnicze i dziedzictwo historyczne w celu promocji Powiatu; • wzmacniać współpracę z Nadleśnictwem Ostrów Mazowiecka oraz samorządami gminnymi, celem tworzenia leśnych przestrzeni rekreacyjnych (zwłaszcza poprzez tworzenie leśnych szlaków i ścieżek rowerowych); • rozbudowywać i modernizować infrastrukturę rekreacyjną i sportową (boiska na terenie Powiatu, boiska przyszkolne oraz sale gimnastyczne w szkołach, siłownie plenerowe, place zabaw, miejsca do spotkań lokalnej społeczności); • dążyć do rewitalizacji terenów zielonych, zabytkowych i przemysłowych w kierunku rekreacyjnym

Strategia Rozwoju Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016 – 2020 z perspektywą na lata 2021-2025

Niestety Gmina Zaręby Kościelne nie ma jeszcze dokumentu określającego szeroką strategię działań w horyzoncie czasowym odpowiadającym okresowi obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji. Z tego powodu nie ma możliwości określenia w jakim zakresie dokumenty te pozostają ze sobą spójne. Odnosząc się jednak do ostatniego dokumentu jaki został opracowany i obowiązywał w tym zakresie należy stwierdzić że mimo rozbieżności w okresie obowiązywania pozostają one w znacznej mierze spójne, zarówno pod względem przeprowadzonej diagnozy, zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych, jak i zaproponowanych celów strategicznych i kierunków działań. Strategia gminna zakładała cztery

cele strategiczne odnoszące się do kluczowych dla rozwoju lokalnego obszarów oraz 15 celów operacyjnych. Były to:

Cel strategiczny I. Poprawa i rozwój infrastruktury technicznej

Cele operacyjne

I.1. Rozbudowa i modernizacja dróg gminny

I.2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej

I.3. Budowa oczyszczalni ścieków i systemu kanalizacji zbiorczej

I.4. Promocja ekologicznych systemów grzewczych oraz alternatywnych źródeł energii

Cel strategiczny II. Rozwój infrastruktury społecznej

Cele operacyjne

II.1. Modernizacja i wyposażenie obiektów dydaktycznych

II.2. Modernizacja i wyposażenie obiektów ochrony zdrowia

II.3. Rozwój funkcji kulturalnych oraz sportowo – rekreacyjnych na terenie gminy

II.4. Rozwój ekomunikacji

Cel strategiczny III. Rozwój przedsiębiorczości i przeciwdziałanie bezrobociu

Cele operacyjne

III.1. Rozwój rolnictwa ekologicznego

III.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i sektora MSP

III.3. Przeciwdziałanie bezrobociu

III.4. Rozwój turystyki i rekreacji w oparciu o posiadane zasoby przyrodnicze i kulturowe

Cel strategiczny IV. Ochrona środowiskiem przyrodniczym i kulturowego

Cele operacyjne

IV.1. Ochrona i właściwe kształtowanie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych

IV.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego

IV.3. Kształtowanie proekologicznych i prozdrowotnych postaw

11 Mechanizmy włączania różnych grup interesariuszy w procesie rewitalizacji. Partnerstwo i partycypacja.

Partycypacja społeczna jest wyrazem aktywnego uczestnictwa mieszkańców w podejmowaniu decyzji istotnych dla lokalnej społeczności. Może ona przybierać różnego rodzaju formy i dotyczyć różnych grup interesariuszy. W ustawie o rewitalizacji partycypacja odnosi się do aktywnego udziału interesariuszy w kształtowaniu całego procesu rewitalizacyjnego – od identyfikacji problemów, poprzez formułowanie celów i ustalanie listy przedsięwzięć aż do realizacji poszczególnych projektów.

W procesie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030 zostało podjętych wiele działań adresowanych do mieszkańców Gminy oraz działających tu instytucji i podmiotów. Na etapie diagnozowania i programowania wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- zbieranie uwag w formie elektronicznej i papierowej,
- ankieta/formularz,
- spotkanie,
- debata .

Interesariusze na bieżąco byli informowani o przebiegu procesu tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Podstawowym narzędziem w tym zakresie była strona internetowa Gminy, gdzie były publikowane informacje i ogłoszenia dotyczące podejmowanych działań.

Ryc. 4 Obraz strony internetowej Gminy Zaręby Kościelne z komunikatem włączającym interesariuszy obszaru rewitalizacji w proces tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji – etap zbierania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

The screenshot shows a web browser window with the URL zareby-kosc.pl/aktualnosci/prosimy-o-skladanie-propozycji-przedsiwziec-rewitalizacyjnych-do-gminnego-programu-rewitalizacji-gminy-zareby-koscielne-na-lata-2025-2030.html. The page header includes the Gmina Zaręby Kościelne logo and navigation menu: GMINA, URZĄD GMINY, INFORMACJE, ZAŁĄCZANIE SPRAW, PROJEKTY UNIJNE, ŚRODKI Z BUDŻETU PAŃSTWA, INWESTYCJE, KONTAKT. The main content area features a large heading: **Prosimy o składanie propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030**. Below the heading, there is a sub-heading: **Wójt Gminy Zaręby Kościelne informuje, że można składać propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030**. The text is addressed to 'Szanowni Mieszkańcy' and explains the process of submitting proposals for the Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne. It mentions that the proposals should be submitted by the deadline of December 15, 2025. There are links to download the proposal form in PDF and DOC formats. On the right side of the page, there is a 'FOZOSTATE aktualności' section with a star rating and a date of 28.11.2025. Below this, there is a map of the Gmina Zaręby Kościelne and a section titled 'Prace nad opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji.' with a sub-heading 'Szanowni Mieszkańcy Gminy Zaręby Kościelne. Trwają prace nad opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji...'. The page footer includes the date of publication: 28.11.2025r.

Źródło: <https://zareby-kosc.pl/aktualnosci/>

11.1 Partycypacja na etapie opracowania diagnozy.

Jedną z kluczowych zasad w rewitalizacji jest konieczność koncentracji terytorialnej podejmowanych działań. W tym kontekście rewitalizacja to przemyślana i kompleksowa interwencja na obszarze najbardziej tego potrzebującym. Dlatego o wyborze obszaru rewitalizacji decyduje silna koncentracja negatywnych zjawisk tam występujących oraz istotne znaczenie tego obszaru dla rozwoju lokalnego. W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego wykorzystano analizę wskaźnikową. Na wskazanych terenach zdegradowanych wyznaczono obszar rewitalizacji. Wybór takiego obszaru został podyktowany dwoma zasadniczymi kryteriami. Bazując na art. 10 ustawy o rewitalizacji założono, że aby ustanowić obszar rewitalizacji musi on spełniać łącznie dwa warunki:

1. cechować się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej i przynajmniej w jednej z wybranych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.
2. cechować się istotnością dla rozwoju lokalnego.

W oparciu o powyższe wyznaczono trzy podobszary rewitalizacji, które obejmował wsie Gąsiorowo, Kępiście-Borowe i Zaręby Kościelne. Zapewnienie udziału interesariuszom na etap diagnozowania objęło konsultacje dotyczące wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne.

Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne były prowadzone w okresie od 29 lipca 2025 do 03 września 2025 roku, a termin ten został określony w obwieszczeniu Wójta Gminy Zaręby Kościelne z dnia 29 lipca 2025 roku. O konsultacjach, Interesariusze zostali powiadomieni poprzez:

- 1) publikację ogłoszenia w prasie lokalnej;
- 2) wywieszenie obwieszczenia Wójta Gminy Zaręby Kościelne z dnia 29 lipca 2025 roku na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Gminy oraz na tablicach ogłoszeń w sołectwach na obszarze poddawanych konsultacjom;
- 3) udostępnienie informacji na stronie Gminy Zaręby Kościelne w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na oficjalnej stronie internetowej Gminy;
- 4) przekazanie sołtysom treści obwieszczenia Wójta Gminy Zaręby Kościelne z dnia 29 lipca 2025 r.

Oprócz treści obwieszczenia Wójta Gminy Zaręby Kościelne z dnia 29 lipca 2025 roku i projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanego i rewitalizacji, na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej zostały zamieszczone:

- mapa w skali 1 : 5 000, na której wskazano te obszary,
- raport diagnostyczny, w którym zawarto wyniki analiz i wskazań na bazie których wyznaczono obszar rewitalizacji
- formularz konsultacyjny umożliwiający złożenie uwag do przedstawionego projektu uchwały

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

1. otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji, umożliwiającego wyrażenie opinii, uwag i propozycji do projektu uchwały. Spotkanie odbyło się w dniu 26 sierpnia 2025 r. i zostało zorganizowane w siedzibie Urzędu Gminy w Zarębach Kościelnych na sali sesyjnej;
2. zbierania uwag za pomocą formularza w postaci:
  - a) papierowej (poprzez wypełnienie formularza i dostarczenie go drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Zaręby Kościelne, ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne, lub osobiście do sekretariatu Urzędu Gminy);
  - b) elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza i przesłanie go pocztą elektroniczną na adres e-mail: ugzar@post.pl;
3. badania ankietowego dotyczącego opinii na temat proponowanych granic obszaru rewitalizacji;
4. zbierania uwag ustnych podczas otwartego spotkania konsultacyjnego w dniu 26 sierpnia 2025 r.

Ryc. 5 Zdjęcie ze spotkania interesariuszy w ramach konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Zaręby Kościelne

Źródło: <https://zareby-kosc.pl/aktualnosci/informacja-o-przeprowadzonych-konsultacjach-spoecznych.html>

11.2 Etapy opracowania gminnego programu rewitalizacji.

Etap opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji rozpoczął się od przygotowania pogłębionej diagnozy problemów w obszarze rewitalizacji. W tym celu zebrano dodatkowe dane statystyczne, które

uzyskano między innymi z Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowi Mazowieckiej, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zarębach Kościelnych, Powiatowej Komendy Policji w Ostrowi Mazowieckiej i Urzędu Gminy w Zarębach Kościelnych.

Na etapie programowania zaproszono interesariuszy do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Nabór przeprowadzono w okresie od 28 listopada do 15 grudnia 2025 roku.

Propozycje zbierano za pomocą formularza zgłoszeniowego udostępnionego w trakcie trwania naboru. Formularz był udostępniony na stronie internetowej Urzędu Gminy. Druki formularza dostępne były również w siedzibie Urzędu. Propozycje mogły zgłaszać zarówno osoby fizyczne, jak też instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, podmioty gospodarcze i inne. Zgłaszane przedsięwzięcia mogły dotyczyć zarówno działań o charakterze inwestycyjnym (remonty, modernizacje, zagospodarowanie przestrzeni) jak i w sferze społecznej (np. zwiększanie spójności społecznej, zaspokajanie potrzeb rynku pracy, w sferze kulturalnej; wsparcie/ działania dedykowane określonym grupom społecznym).

Wypełnione formularze zgłoszeniowe z propozycjami przedsięwzięć rewitalizacyjnych można było składać na adres poczty elektronicznej w tytule wiadomości wpisując „propozycja projektu GPR”. Formularz wydrukowany i wypełniony można było dostarczyć również osobiście albo za pośrednictwem poczty lub kuriera na adres Urzędu Gminy.

W wyniku naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych złożono łącznie 9 propozycji zadań i wszystkie je uwzględniono w Gminnym Programie Rewitalizacji, przy czym 4 z nich zostały wpisanych na listę projektów podstawowych, a pozostałych 5 znalazło się na liście projektów uzupełniających.

Po przygotowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030 treść dokumentu została poddana konsultacjom społecznym. Były one prowadzone na podstawie obwieszczenia Wójta Gminy Zaręby Kościelne z dnia 24 lutego 2026 roku o przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030, które zostało opublikowane między innymi w lokalnej prasie, Biuletynie Informacji Publicznej, na oficjalnej stronie internetowej Gminy oraz w widocznym miejscu w siedzibie Urzędu i na obszarze rewitalizacji. Przeprowadzono je w okresie od 24 lutego 2026 r. do 31 marca 2026 r. w następujących formach:

1. otwartego spotkania konsultacyjnego, które odbyło się w dniu 19 marca 2026 r. o godz. 14.00 w sali sesyjnej Urzędu Gminy w Zarębach Kościelnych, przy ul. Kowalskiej 14, 07-323 Zaręby Kościelne
2. zbierania uwag za pomocą formularza w postaci:
  - a) papierowej, poprzez wypełnienie formularza i dostarczenie go drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Zaręby Kościelne, ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne, lub osobiście do sekretariatu Urzędu Gminy;
  - b) elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza i przesłanie go pocztą elektroniczną na adres e-mail: ugzar@post.pl;
3. zbierania uwag ustnych podczas otwartego spotkania konsultacyjnego w dniu 19 marca 2026 r. i bezpośrednio po spotkaniu do godziny 15.30.

Propozycja treści dokumentu i formularz uwag były dostępne:

- a) na stronie internetowej Urzędu Gminy: <https://zareby-kosc.pl/>
- b) w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie: <https://zarebykoscielne.pl/>
- c) w formie papierowej w sekretariacie Urzędu Gminy, ul. Kowalska 14, 07-323 Zaręby Kościelne
- d) podczas otwartego spotkania konsultacyjnego w dniu 19 marca 2026 r.

Zgodnie z zapisami art. 17, ust. 2 pkt 4. ustawy o rewitalizacji wystąpiono o zaopiniowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030 przez:

- zarząd właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarząd właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewodę – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwe organy wojskowe, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego,
- właściwą gminną komisję urbanistyczno-architektoniczną,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg
- Komitet Rewitalizacji,
- Krajowy Zasób Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2020 r. poz. 1100 i 2127 oraz z 2021 r. poz. 11 i 223) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości,
- właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- właściwego dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,

Ponadto dokument poddano uzgodnieniom z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Warszawie w zakresie konieczności wykonywania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

12 Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych- komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji.

12.1 Kompleksowość Programu Rewitalizacji

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Gminny Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z zasadą kompleksowości. Zaproponowane kierunki działań odpowiadają zdiagnozowanym potrzebom rewitalizacyjnym, co pozwoli na optymalne wykorzystanie lokalnych potencjałów na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Cele sformułowano w taki sposób, żeby realizowane w ramach dokumentu przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy oraz z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów, niwelowały zdiagnozowane w analizie zagrożenia. Kompleksowo prowadzone działania rewitalizacyjne uwzględniają projekty współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych źródeł. Przedsięwzięcia realizowane w ramach niniejszego Programu są ukierunkowane na aspekty społeczne, z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego oraz środowiskowego gminy Zaręby Kościelne. W szczególności kategoria problemów społecznych odgrywa kluczową rolę w planowaniu kompleksowej rewitalizacji, jako jej fundament i główna rama realizacyjna. Ostatecznym celem działań podejmowanych w ramach niniejszego Programu, będzie doprowadzenie do trwałych zmian społecznych, które mają decydujące znaczenie z perspektywy dokonywanych zmian infrastrukturalnych, determinując ich trwałość i akceptację przez mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Istotą rewitalizacji jest zasada, zgodnie z którą nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami społecznymi na obszarze rewitalizacji. W GPR zaplanowano przedsięwzięcia, które uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji, których celem jest wyprowadzenie go ze stanu kryzysowego. Oddziaływanie każdego z nich będzie długofalowe i pozwoli na ograniczenie kryzysu występującego w obszarze rewitalizacji.

Zaplanowany proces rewitalizacji jest skoncentrowany terytorialnie na wyznaczonym uchwałą Rady Gminy Zaręby Kościelne obszarze rewitalizacji, będzie prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

12.2 Koncentracja Programu

Na etapie delimitacji obszar Gminy Zaręby Kościelne poddano wielopłaszczyznowej analizie, w wyniku której zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk występującą w każdej z jednostek analitycznych. Dla poszczególnych podobszarów rewitalizacji są to odpowiednio sfery:

- Podobszar I Gąsiorowo – sfera społeczna i gospodarcza
- Podobszar II Kępiste-Borowe - sfera społeczna, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

- Podobszar III Zaręby Kościelne - sfera społeczna, gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy w obszarze rewitalizacji sformułowano wizję oraz cele rewitalizacji. Wyznaczono kierunki działań oraz sformułowano ramy 9 przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zostały one podzielone na dwie grupy:

- Lista A - podstawowe projekty rewitalizacyjne
- Lista B - projekty uzupełniające.

Wszystkie zarówno podstawowe jak i uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji opracowany na potrzeby Gminy Zaręby Kościelne koncentruje się na rozwiązywaniu problemów społecznych i podnoszeniu jakości życia mieszkańców. Zdecydowano się wyznaczyć jedynie trzy cele strategiczne tak by maksymalnie skupić się na podejmowaniu działań kluczowych dla wyprowadzenia podobszarów ze stanu kryzysowego.

12.3 Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Komplementarność stanowi istotny element każdego Gminnego Programu Rewitalizacji. Wskazuje na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, co z kolei znajduje swoje odzwierciedlenie w poziomie efektywności i stopniu w jakim udaje się zrealizować założone cele. Komplementarność należy rozpatrywać w możliwie szerokim spektrum płaszczyzn na których realizowane są przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne budują proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnątrz i zewnątrz. Zgłoszone przez interesariuszy i uwzględnione w dokumencie przedsięwzięcia są komplementarne w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym, w zakresie źródeł finansowania oraz w kontekście ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Komplementarność przestrzenna

Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar oraz, by poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie. Dzięki temu będzie zachodził między nimi efekt synergii. Zapewnienie komplementarności przestrzennej interwencji ma również na celu zapobieganie sytuacjom, w których prowadzone działania skutkują przenoszeniem problemów na inne obszary (nie objęte programem rewitalizacji), lub prowadzą do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna, izolacja czy wykluczenie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są co do zasady adresowane do mieszkańców podobszarów rewitalizacji, ale nie wykluczają możliwości udziału czy czerpania z nich pewnych korzyści również przez osoby mieszkające poza nimi. Dotyczy to między innymi ujętych w GPR projektów ze sfery usług społecznych, kultury, czy ogólnodostępnej przestrzeni. Teren rewitalizacji obejmuje bowiem trzy istotne dla całej Gminy sołectwa w tym miejscowości Zaręby Kościelne, gdzie zlokalizowany są między innymi Urząd Gminy i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – a więc jednostki kluczowe dla realizacji programu. Swoim oddziaływaniem terytorialnym projekty rewitalizacyjne docelowo będą rozwiązywać problemy nie tylko z obszarów rewitalizacji i zdegradowanych, ale także całej gminie.

Przestrzenna komplementarność przedsięwzięć planowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030 wynika z faktu, że są one zlokalizowane na ściśle określonym obszarze, który w procesie delimitacji został wyznaczony jako obszar rewitalizacji. Planowana interwencja prowadzona będzie na zwartym i spójnym geograficznie terenie.

Zaplanowane kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie spowodują przesunięcia problemów z obszaru rewitalizacji na inną część Gminy. Wręcz przeciwnie, w wielu przypadkach będą również tam inicjować korzystne przemiany. Tak więc działania rewitalizacyjne nie będą oddziaływać punktowo, ale będą miały wpływ na szersze otoczenie.

O tym, że interwencja w ramach rewitalizacji została ulokowana przestrzennie w sposób prawidłowy świadczy fakt, że obszary zdegradowane wyznaczone na podstawie obiektywnych wskaźników bazujących na danych statystycznych, pokrywają się w znacznej mierze ze wskazaniem opartym o odczucia społeczne wyrażone w toku przeprowadzonych konsultacji. Tym samym delimitacja, obejmująca weryfikację danych i analizy istotnych dla rozwoju gminy problemów oraz opinię interesariuszy (mieszkańców, przedstawicieli zainteresowanych środowisk, władz i lokalnych liderów), pozwoliła na wyznaczenie obszaru będącego w stanie kryzysowym, na którym zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne uzupełniają się wzajemnie, efektywnie oddziałując na cały ten obszar. W rezultacie Gminny Program Rewitalizacji spełnia wymagania dotyczące komplementarności przestrzennej.

Komplementarność problemowa

Strukturę przedmiotowego dokumentu oparto o powszechnie przyjętą i wielokrotnie już sprawdzoną metodologię budowy tego typu programów. Jest ona w pełni zgodna zarówno z zapisami Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji oraz wytycznymi zawartymi między innymi zalecanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa dokumencie „*Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*”. Dzięki temu mogło powstać narzędzie nakierowane na kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji, pozwalające na podejmowanie w ścisłej współpracy z lokalną społecznością komplementarnych problemowo działań.

Tworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030 rozpoczęto od delimitacji obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji. W tym celu wykorzystano jednostki pseudonaturalne (wsie), dla których przeprowadzono diagnozę problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Diagnoza ta pozwoliła określić charakter i skalę zidentyfikowanych problemów oraz obszarów deficytowych. Wyniki tego pierwszego etapu prac przedstawiono w raporcie diagnostycznym służącym wyznaczeniu obszaru rewitalizacji. Stanowiły one obok wskazań interesariuszy podstawę do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji. W rozdziale 5 niniejszego dokumentu zamieszczono pogłębioną diagnozę obszaru rewitalizacji. Przedstawiono przy tym przyczyny degradacji tej części gminy, ale także zidentyfikowano jej potencjały rozwojowe. Stanowiło to bazę do sformułowania wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, którą to wizję zawarto w rozdziale nr 6. Kolejnym krokiem było wyznaczenie celów rewitalizacji pozwalających urzeczywistnić nakreślony obraz przemian. Cele strategiczne i odpowiadające im kierunki działań zawarto w rozdziale nr 7. Wyznaczone przez nie ramy problemowe stanowiły kanwę, w kolejnym etapie prac nad dokumentem, w którym prowadzony był wybór zgłaszanych przez interesariuszy przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Konsekwencja w zachowaniu

przyjętej metodologii prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji pozwoliła na ujęcie w dokumencie projektów komplementarnych problemowo, które odpowiadają na zidentyfikowane problemy, pozwalają osiągnąć założone cele i wzajemnie się dopełniają.

Wszystkie zaplanowane do realizacji zadania rewitalizacyjne zaprezentowano pokrótce w rozdziale nr 8. Oprócz listy projektów podstawowych (projekty od A.1 do A.4) oraz z listy projektów uzupełniających (projekty od B.1 do B.5) w tej części dokumentu znajdują się także karty poszczególnych projektów.

Wśród zaplanowanych przedsięwzięć są zarówno, te o charakterze zadań inwestycyjnych, jak i takie które mają charakter działań społecznych tzw. projekty miękkie. Są też i takie przedsięwzięcia, które łączą w sobie obie te formuły.

Przyjęto zasadę, że komplementarność problemowa występuje, jeżeli jest wykazane dopełnianie się przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania co najmniej jednemu problemowi społecznemu i co najmniej jednemu problemowi z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej). W przypadku projektów infrastrukturalnych, związanych z rewitalizacją zdegradowanych przestrzeni i obiektów oraz przywróceniem lub nadaniem im nowych funkcji, dla których dominującą sferą interwencji jest sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i/lub środowiskowa, przyjęto założenie, że będą one stanowiły trwałą bazę dla realizacji zgłoszonych do GPR projektów społecznych. Tak więc, mimo iż działanie te mają charakter inwestycyjny, to pośrednio będą wspierały rozwój potencjałów osób z terenu rewitalizacji, podnosiły ich kompetencje społeczne oraz będą integrowały i aktywizowały lokalną społeczność.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030, jest więc dokumentem spójnym wewnątrz, a przy tym zbieżnym w założonych celach i kierunkach działań z całym systemem zarządzania strategicznego Gminą. Zaplanowane w GPR poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpisują się w najważniejsze dla lokalnej społeczności obszary problemowe. Pozwalają tym samym na wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych realizując jednocześnie ideę zrównoważonego rozwoju bazującego na endogenicznym potencjale.

Dokument jest skorelowany z kierunkami rozwoju wyznaczonymi w innych dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym co wskazano między innymi w zapisach rozdziału nr 10. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030, spełnia więc wymogi komplementarności problemowej.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Niniejszy GPR charakteryzuje się komplementarnością proceduralno-instytucjonalną, gdyż zakłada system zarządzania procesem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie różnych grup interesariuszy, w tym niezależnych od siebie instytucji i podmiotów. W rozdziale 13. opisany został szczegółów system wdrażania i zarządzania GPR. Z kolei w rozdziale 14 zaprezentowano założenia przyjęte odnośnie systemu monitorowania oraz systemu oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych. Zaprezentowano także mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu, w tym także tą wynikającą ze zmian wywołanych przez sam GPR. System zarządzania rewitalizacją zostanie włączony w strukturę ogólnego systemu zarządzania gminą Zaręby Kościelne, co potwierdza komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do pozostałych dokumentów strategicznych i aktów prawnych (prawa miejscowego) obowiązujących dla gminy Zaręby Kościelne. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania

jaki został zaprojektowany na potrzeby implementacji rewitalizacji. Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiada Wójt, przy wsparciu struktur i pracowników Urzędu Gminy Zaręby Kościelne. W ramach działań rewitalizacyjnych w okresie 2025-2030 przewidziano utworzenie ram efektywnego współdziałania jednostki odpowiedzialnej za wdrażanie GPR i interesariuszy obszaru rewitalizacji. W celu współpracy i wzajemnej koordynacji działań na podstawie art. 33 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 609, 721.), art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 278), w dniu ..... 2026 roku powołano **Komitet Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne.**

W skład Komitetu weszły osoby reprezentujące różne grupy interesariuszy w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji, przedstawiciele właścicieli, przedstawiciel podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, przedstawiciel organizacji pozarządowych, organizacji społecznych i grup nieformalnych działających na terenie rewitalizacji oraz przedstawiciele Urzędu Gminy.

Powołanie komitetu poprzedziła stosowna uchwała Rady Gminy, w której określono zasady wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet stanowić będzie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy oraz sprawuje funkcję opiniotwórczo-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Rozwiązanie to stanowi istotny aspekt komplementarności proceduralno-instytucjonalnej oraz gwarantuje skuteczne wdrożenie powiązanych ze sobą przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Komplementarność międzyokresowa

Zgodnie z zasadą ciągłości w planowaniu, etap opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030, poprzedziła analiza wcześniejszego dokumentu strategicznego obowiązującego w obszarze rewitalizacji. Przed powstaniem Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2025-2030 obowiązywał Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2016 – 2023.

Komplementarność finansowa

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2021-2027, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i innych źródeł. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030 jest uzależniona od możliwości zaangażowania odpowiedniej ilości środków finansowych. Ograniczona ilość zasobów finansowych uczestników rewitalizacji wymusza wsparcie procesu środkami zewnętrznymi. Dla skutecznej realizacji przedsięwzięć konieczne, jest więc pozyskanie wsparcia z zewnętrznych źródeł krajowych i unijnych, wśród których najważniejsze to Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny (z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania).

Charakter poszczególnych projektów ujętych w dokumencie oraz zbieżność ich założeń z kierunkami przyjętymi w programie operacyjnym Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 pozwalają założyć realną możliwość pozyskania takiego wsparcia. Wkład własny w ramach poszczególnych przedsięwzięć pochodził będzie od beneficjentów odpowiedzialnych za ich realizację.

GPR przewiduje możliwość realizacji mini-projektów rewitalizacyjnych, którym zostanie udzielone wsparcie w formie grantów w ramach projektów takich jak „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027”. Założono realizację, potencjalnie we współpracy z organizacjami pozarządowymi, dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą wypełniały następujące cele:

- wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją;
- poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych
- pobudzanie zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne;
- zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego;
- zwiększanie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich;
- wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym;
- wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe);
- wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności.

Komplementarność w zakresie ustawy z 19 lipca 2019 roku o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Zapisy ustawy o rewitalizacji obligują jednostki opracowujące dokument do tego, aby przedsięwzięcia rewitalizacyjne (w szczególności te umieszczone na liście podstawowej) uwzględniały w swym zakresie działania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z art. 2 pkt. 3) ustawy osobą ze szczególnymi potrzebami jest osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Do osób spełniających powyższą definicję zaliczają się między innymi: osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością (ruchową lub intelektualną), oraz inne osoby mające w sposób trwały lub czasowy naruszoną sprawność w zakresie mobilności i percepcji (np. osoby niedowidzące, niesłyszące, osoby poruszające się przy pomocy kul, wózków, chodzików, osoby z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem, kobiety w ciąży, itp.).

Dlatego wszystkie zgłoszone do programu przedsięwzięcia rewitalizacyjne zakładają między innymi stosowanie zasad projektowania uniwersalnego w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., oraz wdrażanie racjonalnych usprawnień, czyli modyfikacji lub adaptacji, niepociągających za sobą niepotrzebnych utrudnień, które są niezbędne dla zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości korzystania z dóbr i usług.

13 Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji.

13.1 Struktura zarządzania wdrażaniem GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne to dokument operacyjny, oddziałujący na różne obszary funkcjonowania Gminy. GPR jest realizowany w różnym czasie, we współpracy z różnymi podmiotami, zarówno w trakcie przygotowania dokumentu jak też podczas realizacji, monitoringu oraz ewaluacji. Skala i zakres Gminnego Programu Rewitalizacji sprawia, że wymaga on zaplanowania odpowiedniego systemu zarządzania. Prawidłowa realizacja GPR zakłada aktywną współpracę wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz przyporządkowanie poszczególnym uczestnikom procesu takich zadań by przyniosła ona optymalne efekty.

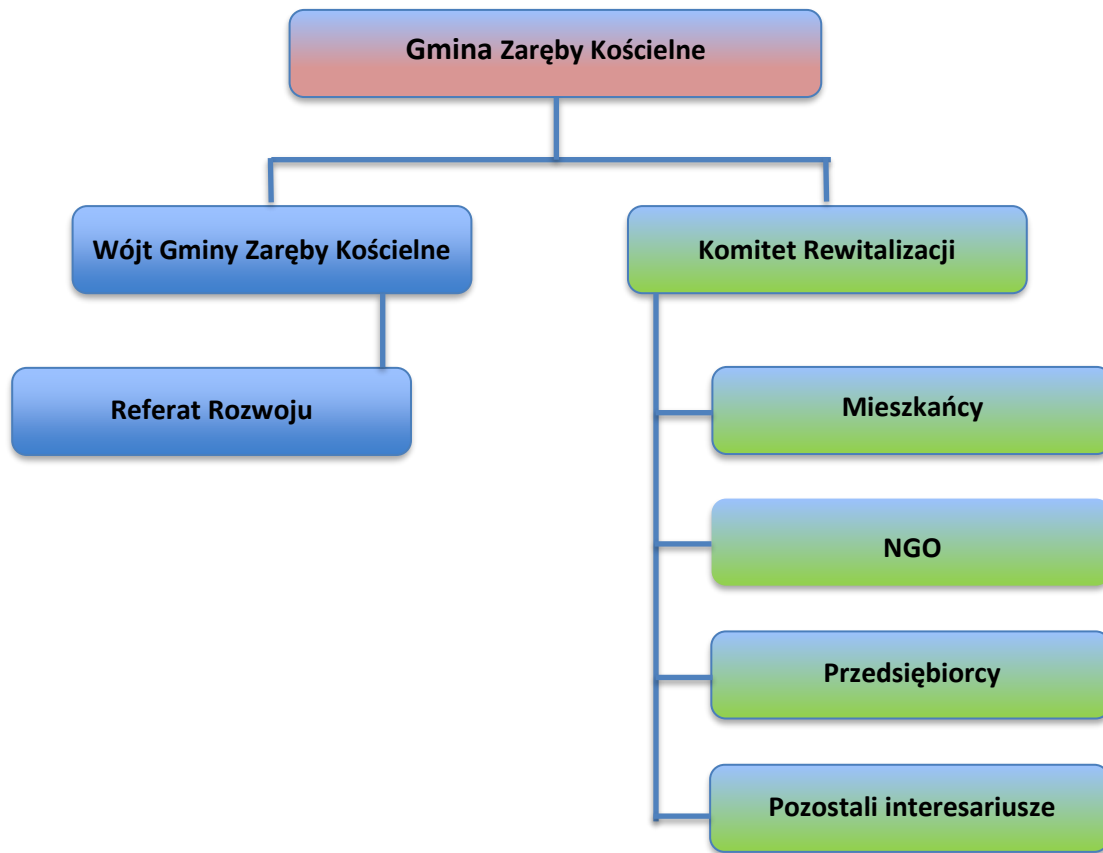
Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji, odpowiedzialny jest Wójt Gminy Zaręby Kościelne. Pełni On nadzorczą rolę nad procesem rewitalizacji. Do zadań Wójta w procesie realizacji zapisów GPR należeć będzie:

- koordynacja wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- współpraca z komórkami organizacyjnymi Urzędu, jednostkami organizacyjnymi oraz partnerami społecznymi procesu rewitalizacji,
- organizacja systemu oceny i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji,
- sporządzanie raportów z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i przekazywanie ich Komitetowi Rewitalizacji,
- identyfikowanie potencjalnych zagrożeń i problemów związanych z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji,
- bieżące informowanie mieszkańców nt. wdrażania dokumentu i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- gromadzenie i aktualizacja danych dotyczących sytuacji kryzysowych w Gminie Zaręby Kościelne,
- zbieranie propozycji zmian do Programu zgłaszanych przez pozostałych interesariuszy rewitalizacji,
- aktualizacja założeń Programu, jeśli zajdzie taka potrzeba.

Jednostką, która w imieniu Wójta odpowiedzialna będzie za monitorowanie postępów we wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji będzie Referat Rozwoju. Kierownik Referatu będzie odpowiedzialny za coroczne weryfikowanie wskaźników produktu i rezultatu poszczególnych projektów (analiz wskaźnikowa) oraz weryfikację poziom wskaźników przyjętych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji (analiza jakościowa). Na tej podstawie będą sporządzane raporty z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Poniższy rysunek prezentuje strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne.

Ryc. 6. Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne.

Źródło: Opracowanie własne

13.2 Komitet Rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Zaręby Kościelne w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotawczą-doradczą Wójta.

Zasady wyznaczenia składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji zostały określone uchwałą Rady Gminy w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne. Podjęcie uchwały poprzedzone zostało konsultacjami społecznymi, tak aby zapewnić wyłanianie członków Komitetu przez interesariuszy. Konsultacje projektu uchwały przeprowadzono w dniach od 02.12.2025 r. do 07.01.2026 r.

W skład Komitetu Rewitalizacji wchodzi przedstawiciele różnych grup interesariuszy rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji w Gminie Zaręby Kościelne może liczyć maksymalnie 11 członków. Członków Komitetu Rewitalizacji na 5-cio letnią kadencję powołuje Wójt Gminy Zaręby Kościelne w drodze zarządzenia. Maksymalnie 9 z spośród Członków Komitetu, wybieranych jest w trybie otwartego konkursu a maksymalnie dwóch, reprezentujących Urząd Gminy wyznacza Wójt. Pracą Komitetu Rewitalizacji kieruje Przewodniczący.

Do zadań Komitetu należy w szczególności:

1. opiniowanie dokumentów dotyczących rewitalizacji, w tym projektów Gminnego Programu Rewitalizacji, jego aktualizacji i zmian;

2. podejmowanie inicjatyw i rekomendowanie rozwiązań w sprawach dotyczących prowadzenia procesu rewitalizacji, w tym opiniowanie raportów i sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji;
3. przedkładanie Wójtowi Gminy Zaręby Kościelne propozycji działań w zakresie zaspokajania potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji.

Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia Wójt Gminy Zaręby Kościelne poprzez przekazanie odpowiednich zadań do realizacji Referatowi Rozwoju lub Referatowi Infrastruktury Urzędu Gminy i wskazanym pracownikom Urzędu.

13.3 Koszty zarządzania wdrażaniem Programu Rewitalizacji.

Koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji w Gminie Zaręby Kościelne ujęte zostaną w bieżących kosztach funkcjonowania Gminy i stanowić będą w przeważającej części wydatki na wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń.

Dodatkowymi kosztami zarządzania rewitalizacją będą koszty materiałów biurowych oraz informacyjnych związanych z informowaniem interesariuszy o postępach we wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji.

W przypadku konieczności aktualizacji GPR mogą pojawić się dodatkowe koszty związane z wykonaniem niezbędnych opracowań, w tym koszty związane z zaangażowaniem ewentualnych ekspertów zewnętrznych.

13.4 Harmonogram działań zarządczych

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne jest programem wieloletnim. Jego okres realizacji wynosi 5 lat. Rok 2025 jest rokiem rozpoczynającym realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Z uwagi na fakt, iż ustawa o rewitalizacji obliguje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 2 lata, został zaproponowany podział realizacji Programu na 2 okresy (pierwszy obejmujący lata 2025-2027 i drugi obejmujący lata 2028-2030).

14 System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji.

14.1 Monitoring programu.

Kluczowym elementem skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji jest monitoring oraz pomiar stopnia realizacji GPR. Prowadzenie monitoringu umożliwia weryfikację zachodzących procesów a w przypadku występowania zjawisk negatywnych pozwala na aktualizację Gminnego Programu Rewitalizacji.

Proces monitorowania będzie prowadzony w następujących obszarach:

1. Bieżący monitoring poziomu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez ocenę stopnia realizacji poszczególnych projektów (analiza wskaźnikowa).
2. Monitorowania realizacji celów oraz skutków realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji za pomocą wskaźników produktu i rezultatu zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć oraz wskaźników ich oddziaływania (analiza jakościowa).

Proces monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji będzie miał charakter ciągły. Odpowiadał za niego będzie Wójt Gminy Zaręby Kościelne wraz ze wskazanymi pracownikami Urzędu Gminy. W szczególności działania w tym zakresie powierzone zostaną Kierownikowi Referatu Rozwoju. Do jego obowiązków w tym zakresie będzie należało między innymi coroczne weryfikowanie wskaźników produktu i rezultatu poszczególnych projektów. Będzie to głównym elementem monitoringu postępu stopnia realizacji przyjętych w dokumencie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Kolejnym etapem monitoringu wdrażania GPR będzie analiza zebranych danych. Analizy będzie dokonywał Komitet Rewitalizacji, który w przypadku stwierdzonych opóźnień w harmonogramie, braku zadowalających efektów przygotuje rekomendacje bądź propozycje działań naprawczych. Wójt Gminy Zaręby Kościelne we współpracy z pracownikami Urzędu a w szczególności Referatu Rozwoju będzie sporządzał coroczny raport monitoringowy (raport z postępów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji). Raport za dany rok będzie opracowywany do 31 marca następnego roku kalendarzowego począwszy od roku 2027 kiedy to zostanie opracowany raport za rok 2026. Przygotowane raporty będą przekazywane Komitetowi Rewitalizacyjnemu a po ich zaopiniowaniu przez Komitet udostępniane interesariuszom i wszystkim innym zainteresowanym między innymi poprzez ich publikację na stronie BIP gminy Zaręby Kościelne.

Referat Rozwoju raz na 3 lata w ramach analizy jakościowej będzie weryfikował poziom wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej w odniesieniu do diagnozy przeprowadzonej na potrzeby programowania GPR na lata 2025-2030. Wyniki tych badań będą stanowiły podstawę opracowania okresowego raportu przekazywanego Komitetowi Rewitalizacji. Jeżeli Komitet stwierdzi brak zadowalających efektów w procesie wyprowadzania obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego sformułuje rekomendacje bądź propozycje działań naprawczych. Wnioski z przeprowadzanej analizy mogą być podstawą do wprowadzenia zmian, korekt i modyfikacji do GPR.

Przykłady wskaźników produktu i rezultatu

Sfera	Cel rewitalizacyjny	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Społeczna	<p>Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury</p> <p>Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych słuujących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych/zmodernizowanych ogólnodostępnych obiektów kultury na obszarze rewitalizacji • Liczba nowych/zmodernizowanych miejsc wypoczynku, rekreacji i spędzania czasu wolnego • Liczba budynków użyteczności publicznej o podniesionym standardzie i udoskonalonej charakterystyce energetycznej • Liczba nowych/zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami • Ilość obiektów/przestrzeni którym w wyniku rewitalizacji nadano nową funkcję społeczną • Liczba nowych ofert z obszaru kultury, rekreacji i zagospodarowania czasu wolnego powstałych w rezultacie przedsięwzięć rewitalizacyjnych • Ilość przeprowadzonych szkoleń/ warsztatów podnoszących kompetencje zawodowe i biznesowe mieszkańców z obszaru rewitalizacji • Liczba nowych / zmodernizowanych punktów oświetlenia • Liczba obiektów/przestrzeni objętych systemem monitoringu 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób uczestniczących w życiu kulturalnym, w ramach placówek i imprez zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji • Liczba osób uczestniczących w zajęciach rekreacyjnych i aktywizujących społecznie mieszkańców obszaru rewitalizacji. • Liczba osób ze zwiększonymi kompetencjami na rynku pracy • Liczba osób zamieszkujących teren rewitalizowany na którym podniesiono poziom bezpieczeństwa publicznego

<p>Gospodarcza</p>	<p>Cel III: Zrównoważony rozwój gospodarczy realizowany w oparciu o lokalne zasoby i z dbałością o zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba nowo utworzonych miejsc sprzyjających aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizacji ● Liczba nowych punktów usługowych i stanowisk handlowych na obszarze rewitalizacji. ● Liczba inicjatyw edukacyjnych, działań promocyjnych i programów wspierających podnoszenie kompetencji zawodowych w tym kompetencji do samozatrudnienia i kreowania nowych miejsc pracy 	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba osób/podmiotów gospodarczych korzystających z infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość społeczności obszaru rewitalizacji ● Liczba osób którym udzielono wsparcia w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej i podnoszenia kompetencji niezbędnych do samozatrudnienia lub przydatnych na rynku pracy.
<p>Środowiskowa</p>	<p>Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego Cel III: Zrównoważony rozwój gospodarczy realizowany w oparciu o lokalne zasoby i z dbałością o zachowanie walorów środowiskowych i kulturowych regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Powierzchnia parków i terenów zielonych poddana rewitalizacji w celu udostępnienia interesariuszom i poprawy ich funkcjonalności. ● Ilość bazujących na walorach środowiskowych miejsc rekreacji i wypoczynku podnoszących atrakcyjność obszaru rewitalizacji, jako miejsca zamieszkania i przestrzeni atrakcyjnej dla gości ● Liczba punktów oświetlenia w przestrzeni publicznej wykorzystujące energooszczędne rozwiązania ● Liczba budynków użyteczności publicznej o udoskonalonej charakterystyce energetycznej 	<ul style="list-style-type: none"> ● ilość osób korzystających z terenów zielonych ● Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej ● Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej

<p>Przestrzenno-funkcjonalna</p>	<p>Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury</p> <p>Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Ilość miejsc rekreacji i wypoczynku podnoszących atrakcyjność obszaru rewitalizacji jako miejsca zamieszkania i przestrzeni atrakcyjnej dla gości ● Powierzchnia terenów poddana rewitalizacji w celu poprawy/zwiększenia ich funkcjonalności i udostępnienia interesariuszom ● Ilość miejsc i ogólnodostępnej przestrzeni, w których wdrożono rozwiązania ułatwiające dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami ● Liczba nowych miejsc objętych monitoringiem lub innymi rozwiązaniami w celu podniesienia bezpieczeństwa publicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Ilość osób korzystających ze zrewitalizowanej przestrzeni ● liczba osób korzystających z nowopowstałej infrastruktury sportowej i wypoczynkowej
<p>Techniczna</p>	<p>Cel I: Wzmocnienie kapitału społecznego poprzez podniesienie jakości i dostępności do szerokiej gamy usług społecznych i związanej z nimi infrastruktury</p> <p>Cel II: Podniesienie jakości rozwiązań przestrzenno-funkcjonalnych służących poprawie standardu życia mieszkańców i bezpieczeństwa publicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba budynków użyteczności publicznej o podniesionym standardzie i udoskonalonej charakterystyce energetycznej ● Liczba nowych/zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami 	<ul style="list-style-type: none"> ● Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów ● Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej

14.2 Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych.

Skuteczność procesu rewitalizacji będzie możliwa do zweryfikowania, dzięki prowadzeniu monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji, a także okresowej ocenie skuteczności działań rewitalizacyjnych. Ocena skuteczności procesu rewitalizacji (analiza jakościowa) w gminie Zaręby Kościelne będzie dokonywana raz na 2 lata. W ramach tej analizy Referat Rozwoju Urzędu Gminy w Zarębach Kościelnych będzie weryfikował poziom wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej w odniesieniu do diagnozy przeprowadzonej na potrzeby programowania GPR na lata 2025-2030. Wyniki badań będą miały formę raportu. Dokument ten podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji. Zaopiniowany dokument będzie publikowany na stronie podmiotowej Gminy Zaręby Kościelne w Biuletynie Informacji Publicznej, zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji.

Wyniki tych badań będą stanowiły podstawę opracowania okresowego raportu przekazywanego Komitetowi Rewitalizacji. Jeżeli Komitet stwierdzi brak zadowalających efektów w procesie wyprowadzania obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego sformułuje rekomendacje bądź propozycje działań naprawczych. Rekomendacje Komitetu Rewitalizacyjnego mogą być podstawą do wprowadzenia zmian do GPR.

Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić czy zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje zostały skutecznie wyeliminowane. Wskazana analiza pozwoli też stwierdzić, czy w związku z prowadzonym procesem rewitalizacji nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach, które wcześniej na obszarze rewitalizacji nie występowały.

14.3 System wprowadzania zmian w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Wyniki bieżącego monitorowania, a także okresowej oceny skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne, będą mogły w uzasadnionych przypadkach stanowić przesłankę do wprowadzania w dokumencie zmian.

Jeżeli Wójt Gmin Zaręby Kościelne wraz z pracownikami Urzędu Gminy w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikują konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Zaręby Kościelne, Wójt występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię, że Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025-2030 wymaga aktualizacji wraz z oceną aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on przewidziany w Ustawie o rewitalizacji.

15 Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (dz. u. z 2022 r. poz. 172,975,1561,2456).

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030 nie przewiduje się zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (dz. u. z 2022 r. poz. 172,975,1561,2456).

16 Sposób realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.

16.1 Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030 nie przewiduje się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zaręby Kościelne.

16.2 Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany.

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zaręby Kościelne na lata 2025 – 2030 nie zachodzi potrzeba uchwalania nowych lub zmiany dotychczasowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

17 Specjalna strefa rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zgodnie z art. 25 Ustawy rozwiązanie takie można wprowadzić na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie przewiduje się ustanawiania Specjalnej Strefy Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji w Gminie Zaręby Kościelne.